ל המשמר
(784
אר 1986
ט תשמ"ו

מבחנים מכשילים

„הרבנים אישרו – בנק העור ייפתח"
זה בוודאי בתנאי שבנק לאומי יישרף...

סילבסטר שקט עבר על הקיבוצים

חגיגות הסילבסטר בקיבוצים עברו השנה בסימן ההסתפקות במועט. בעוד שבשנים קודמות לקראת ה־31 בדצמבר נתקבלה במרכזי התנועות הקיבוציות דרישה מוגברת להספקת מתנדבות, בעיקר מצפון אירופה, הרי השנה חלה ירידה ניכרת בביקוש, ומתנדבות רבות שהגיעו במיוחד לקראת החג מצאו את עצמן חסרות תעסוקה.

בעיקר מורגש השינוי בקיבוצים בצפון הארץ שם נהוג היה בליל הסילבסטר שמחצית מגברי הקיבוץ, בתום שתייה כדת וריקודים, פורשים להם בצנעה איש־איש ומתנדבתו עמו, לקבל את פני השנה החדשה.

בכושק אחד, צפוני, אמרה לנו חברה בחיוך: „אני לא יודעת מי סבל יותר, הבעלים שלנו או המתנדבות. זו השנה הראשונה אחרי זמן רב שחזרתי הביתה בביטחון מוחלט שבעלי יגיע אחרי".

יוצא דופן מכל אלה היה הקיבוץ המסוים שמחצית חבריו כבר נגועים במהלה. שם החליטה המזכירות „אחרי רכים להטות" והשמחה נמשכה עד השעות הקטנות של הלילה.

התצלום שהדגין את החרדים: השוטר יהודה כבר מצביע על המקום בו הונח מטען החבלה. תמונת התועבה נראית בבירור מאחור.

אותה התחנה בבוקר שלמחרת.

תחזית קיבוצית ל־1986

● בסוף אפריל 86' יתווכחו איך צריך לחגוג את ה־1 במאי.
● בתחילת אוקטובר 86' יעלו את הסוגיה כיצד יש לציין את יום הכיפור.
● באמצע דצמבר ידונו בשאלה האם צריך, או לא צריך, לחגוג את הסילבסטר.
שנה טובה.

הגור ששבר את בר־לב

התחרות הקשה השוררת בין הכתבים לענייני משטרה גורמת להם להוסיף לכתבותיהם ידע פרי דמיונם. אשר חלק ממנו. גורם נזק חמור למשטרה, כך סבור שר המשטרה חיים בר־לב. היזום חוק שיאפשר להעמיד לדין עיתונאי כדי שיחשוף את מקורות המידע שלו.

האירוע שעורר את חמתו של שר המשטרה היה סיפורם המצוץ מהאצבע של העיתונאים, על דבר בריחתו של הרוצח צבי גור מכלא איילון. לא זו בלבד שהכתבים המציאו בריחה שלא היתה ולא נבראה, אלא שעוד הוסיפו חטא על פשע בכך שהשאירו את האסיר ללא השגחה. צובע, לכאורה, את הקירות החיצוניים של חומת הכלא, ולאחר מכן פיברקו גם תפיסה מדומה שלו על־ידי אורחים בקו 19 בחולון.

בר־לב היה מוכן להבליג על סדרת ידיעות כוזבת זו, לולא הרחיקו הכתבים לכת, ונתנו לדמיונם הפרוע להשתולל: כאילו הגיש רב־גונדר סוויסה תמונה, פרי יצירתו של הרוצח, שי ליועץ המשפטי, והתגונן בטענה המגוחכת כי לא ידע מיהו הצייר.

השר משוכנע כי הניסיון הרב שצברה משטרת ישראל בריסון מתפרעים יוכיח עצמו גם לגבי עיתונאים, המשתוללים כאוות נפשם ללא תגובה הולמת של מועצת העיתונות.

השר שרון: אציע חוק לאיסור פרסום שמות מפעלים העומדים לפני סגירה

שר המסחר והתעשייה, אריאל שרון, יביא לפני ועדת חשרים לענייני עיתונות (שריר, שחל, בר־לב) יזמת חוק חדשה לאיסור פרסום שמם של מפעלים המועדים לסגירה.

לכתבנו נודע כי בשל ריבוי הידיעות בעיתונות על מפעלים בתהליכי קריסה, מבקש השר שרון למנוע את פרסום שמם של המפעלים, כל עוד לא הגיעו פועליהם ללשכת העבודה, או לסף רעב, או לשניהם.

בדברו לפני חברי המועדון הכלכלי, מיסודה של תנועת המובטלים, אמר שרון כי כבר לפני שלש שנים התריע על כך שהעיתונות מרעילה בארות ומשחיתה את פני הדור. „מי שלא רצה לקבל אותי אז לבדי, יקבל אותי עכשיו עם שריר, בר־לב ושחל" אמר שרון.

לדבריו, היזמה המשותפת של שרים מהמערך, חירות וליברלים, רק מחזקת את אווירת האחדות הממשלתית. בתשובה לשאלה מדוע דווקא מפעלים סגורים, ולא בתי חולים, ענה שרון: כי אני שר המסחר והתעשייה ולא שר הבריאות.

● ירון זליג

נבחרת 1986

מאחרי הסיפור הבא מסתתרים חברי כנסת ואישים בממשלה. יותר נכון, זהו מבחר מצומצם של ציטטות מדבריהם של חברי כנסת ושרי ממשלה איש על רעהו ועל אחרים בשנה החולפת. זהה את האומרים, זהה את הנמענים, ותזכה בחוק של עיתונאים המפרסמים דברי בלע:

„לקחו אחת שרפקתי ועשו מזה עניין גדול. אמרתי לזיגל: אני יכול להביא לך אלף שרפקתי, אז מה?" אמר „השקרן הפרימיטיבי לשקרן הקומוניסטי".

„כולירע, לא מבין שום דבר", הגיב „השריץ" שעמד בסמוך ושמע את שיחתם של השניים. „אתה בן זונה, אתה אפס" התפרץ בחמת זעם ה„גמד", שנמנה על מחנהו של ה„מניאק".

„השריץ" לא נשאר חייב: „מטורף, חולה, שקרן, אני עוד אגמור אתך את החשבון הציבורי" קרא בהתרגשות.

„אין לי זמן לאנשים קטנים", אמר בביטול האיש הגדול וחברו למפלגה לחץ בשמחה לאידו: „הוא טוען שהוא ישן שעתיים בלילה. שיישן שלוש, ואולי כך יעשה פחות שטויות".

„צריך לאשפז אותך" הגיב האיש הגדול, „מטען הצד המסוכן ביותר לישראל זה הפה שלך, תסתום אותו!" „זהו עם מטורף, כל אחד מפטפט פטפוטי סרק, זוהי ארץ של בלבול" סיכם את הוויכוח „איש המזרח", „אין בהיסטוריה האנושית דוגמאות רבות של בורות חובקת כל" כמו אצל ה„מניאק" אמר ה„גמד".

„אני כבר אטפל בו", הבטיח ה„נאצי הקטן" ו„מלחך הפנכה" פירש: „איך כשהוא אומר אני אטפל בו הוא מתכוון ללטף אותו?"

(הדמויות המשתתפות, לא לפי סדר האירועים: מודעי, גור, מאיר הקהן אביחוב, כהנא, פת, שרון, גור, מודעי, צ'ארלי ביטון, אבא אבן, פסח גרופר, רפול, יוסי שריד, בני שלוטא, מודעי, גור, כבר אמרנו?)

מאמרותיו של הרב ש"ח

להתרוקן ולנסוע

בברזיל יש מיליון כלי רכב שנוסעים על כוהל. ארץ עם כל כך הרבה קנדי־סוכר מדוע שלא תיסענה מכוניות על כוהל? בעיראק פיתחו מנוע המופעל על־ידי דלק תמרים. במוזמביק נוסעים על חלב קוקוס וברומניה יש טרקטורים המופעלים בפסולת תירס. תמיד שאלתי את עצמי מתי סוף סוף ימצאו משהו דומה אצלנו, מתי כבר ניסע בארץ על משקה ישראלי אופייני?

המהנדס הפיליפיני שפיתח מנוע הפועל על כל דבר פרט לדלק, פתר לנו את הבעיה. לפי המידע שהתפרסם, עושה הרכב שלו 50 ק"מ על כל ליטר איחס שמכניסים למנוע ויהיה זה קפה, תה, או מרים, או אפילו שתן.

משפחה ישראלית ממוצעת. ארבע נפשות, מכינים בבוקר שני תרמוסים קפה, אחד לנפשות הפועלות, אחד למנוע. תיכף כשקמים, במקום לרוקן את מי הלילה, כ־2.5 ליטר, אל רשת הביוב העירונית, אוספים את הכל בכלי, ומטילים למנוע. אחר־כך מעמיסים ויוצאים לדרך. לאילת, בשנגמרים 100 הק"מ הראשונים, נותנים לרכב את הקפה שלו, ולאנשים את הקפה שלהם וממשיכים. במקום לירוק דרך החלון, למצוץ גרעינים, לזרוק קליפות של תפוזים וקלמנטינות, שאריות של סנדביצים ומנרחי אבוקדו, הכל־הכל הולך למנוע, שעובד כמו משוגע.

אחרי איזה זמן, בהשפעת הקפה, שוב אפשר לארגן התרוקנות משותפת. ובשלב הזה כבר אפשר לחוש בריח של אזור המכס החופשי, כשהוא הולך ומתקרב. מגיעים לאילת, משתזפים היטב בתערובת הציצים מחו"ל דנים בבעיית טאבה, ומשמחליטים לחזור ממלאים את המנוע במרים, מכינים קפה, מרתים כרוכים ויוצאים לדרך.

כבישי הארץ יישארו נקיים, העדר שירותים בדרך לא יפריע לאיש, השמוש המוגבר במרים יהתיר את רצועת החוף, ולזוג שתן ימכר בשוק השחור תמורת הון עתק. מחוסרי העבודה יוכלו לפתוח להתפרנס ממשהו, אם לא יתירו יבוא של שתן מתויק, כמובן.

כתובת המערכת:
"על המשמר", רח' חומה ומגדל 2, ת"א
העורך הראשון: בצלאל לבדל
עורך: אריה פלגי
עורכת משנה: תמיר זבולון
עיצוב גרפי: איתן פימאטל
ביצוע גרפי: מתנאה דילבר

הפעם:

כתבות

■ בני שלושים בקיבוץ
בין תרבות אשכנז לדוגמה אישית
מאת אהוד דור 4

■ צו שווא
תקוות היום לא מתוקנות
מאת ירון גליג 6

■ ריפוי במיל'
קציני צבא מתוסכלים
מאת שלמה שלוצקי 10

■ ויאן
איזהו קולנוע גדול
מאת דבי וייס 12

■ שפה בנביל
לשון עתונאי הספורט
מאת ירון אליסף 14

■ מילגש בעיתון
מודיעון־מין כתנועה
מאת אפרת עוז ועמירם כהן 19

מדורים וטורים:

■ חותם אישי
מאת צשקה ארנון

■ שלום בית
מאת חוה יוסף

■ הראקירי
מאת יעקב לור

מוחמד ותד – 2; דינה גורן – 2; גלי חוש – 2; זאב צחור – 3; אלי חכהן – 3; רחוביצקי – 3; יאיר ברנחום – 8; מיכאל תרסטור – 9; אפרת עוז – 9; עירא דביר – 9.

■ הלו חותם 8

■ כל יום
(עיצוב ר. דביר) 27–22

■ בשער:
חד הבית ביותר מדי ידיים

תקשורת

אנרכיה על מרקע שחור

האפלתם הממושכת של מרקעי הטלוויזיה שלנו, שהחלה לפני שבוע, צריכה היתה להעמיד על סדר היום כמה נושאים החורגים מעבר לסוגיה הספציפית של יחסי העבודה ברשות השידור. אך הגלים שעוררה פרשה זו בציבור היו נמוכים יחסית, ורק אפשרות ביטול הקרנתם של משחקי הכדורסל נגד אלופת בריה"מ עוררה התרגשות מסוימת. בכך, בעצם טמון חלק מן הבעיה.

כי, שלא כמו בהזדמנויות קודמות, שבהן הואפל אצלנו המרקע, הפעם שוב אין קהל הצופים חש תחושה חריפה של חֶסֶר. הציבור כבר רגיל, זה זמן רב, לקבל בתמורה לאגרה הגבוהה מאוד המושתתת עליו, תכניות גרועות, ותשדירי שירות מייגעים, התופסים חלק לא מבוטל מזמן השידור. לשיא הציניות, אגב, מגיעה הרשות בכך שהיא מבזבזת דקות שידור למכביר, על חשבון משלמי האגרה, כדי להמריצם לשלם אותה. אנשים רבים מצאו להם, אפוא פתרונות חלופיים, או שאלה נכפו עליהם. בחלק מן המקרים אין רע בפתרונות הללו, הגם שבטבע הדברים הם חלקיים; בקיבוצים לא מעטים פועלת טלוויזיה במעגל סגור, ועולי בריה"מ, כך נמסר, מתקינים להם צלחות־אנטנה על גגות הבתים על מנת להתחבר לשידורים ממולדתם הישנה. בעלי אנטנות משוכללות קצת פחות קולטים בחרווה את שידוריה המשובחים של הטלוויזיה הירדנית או את בשורתם של מטיפי התחנה הנוצרית של דרום לבנון. בעלי הווידיאו, שמספרם בישראל הוא, כנראה, מן הגבוהים בעולם (יחסית לגודל האוכלוסיה), מאירים את המרקע שבביתם בעזרת קלטות מן המוכן.

רבים אחרים, ובכך נעוצה בעיה חמורה מאוד, ספק אם הרגישו בכלל בהשבתת שידורי הטלוויזיה הישראלית, משום שכבר התרגלו להסתדר בלעדיה ולהקדיש את עתותיהם לצפייה במה שמביאים לביתם הכבלים. ממדיה האמיתיים של התופעה אינם ידועים, ומה שמתפרסם פה ושם בדבר השתלטות העולם התחתון על השידור הפיראטי בכבלים, הוא כנראה רק קצהו של קרחון. אך מעבר להיבט הפלילי של התופעה, יש לה גם ממד ערכי ותרבותי, שכן לפנינו מחדל המוליך לבירורן וגובר של שכבות אוכלוסיה שלמות באזורים מסוימים, תוך חשיפתן לתכנים, העתידים להעמיק עוד יותר את הפערים החברתיים הקיימים ממילא. ככל שיידחה הפתרון המתבקש לעניין זה, כלומר הסדרתו על פי חוק, נושא השידור בכבלים, כן יקשה, לאור האנרכיה ההולכת ומשתלטת בשטח, לאכוף את ההסדר שיימצא. חוסר האונים המאפיין את השלטון בנדון הוא, למותר לציין, תולדה של הפיכתו לנושא של מריבה פוליטית־מפלגתית, ומשום כך ספק אם יימצא לכך פתרון בזמן הקרוב.

גם האנרכיה ברשות השידור, האחראית במישרין לסכסוך העבודה שהביא להשבתת השידור האחרונה, מקורה בפוליטיזציה הקיצונית של הרשות ובחלוקת העוגה על פי מפתח מפלגתי, שגם הוא כבר אינו תופס, אפילו במונחים המעוותים שלו עצמו. מבלי להיכנס לוויכוח במה שנוגע לסכסוך הנוכחי, שהוא תוצאה מכך שהטלוויזיה הישראלית היא כנראה היחידה בעולם המשתמשת עדיין במצלמות פילם, וזאת שעה שהמצלמות האלקטרוניות שהיו אמורות להחליפן כבר התיישנו, בעודן מונחות ללא־שימוש במחסנים — ניתן לקבוע ללא ספק שאילו היו הטלוויזיה, ורשות השידור בכלל, מתנהלות כראוי בידי אנשי מקצוע, היה עניין המצלמות בא על פתרונו כבר מזמן. במצב הנתון אין סיכוי שמנהלים, שזכו לתפקידיהם כחלק ממשחק כיסאות בינמפלגתי, רצוף פשרות חסרות תכלית, יוציאו את עגלת הטלוויזיה מן הבוץ העמוק שבו היא מצויה. את המחיר, אחרי הכל, משלם רק הציבור, שטרם התעורר לעמוד על זכויותיו כצרכן תקשורת וכאזרח. על רקע אורישות זו, אין להתפלא על כך שאותם פוליטיקאים עצמם, שתודות למשחקי הכוח שלהם מצויה רשות השידור בשפל שבו היא נמצאת, אינם חולים, בכל הזדמנות, ובכלל זה בישיבת הממשלה של תחילת השבוע — להוקיע תוך התחסדות מוחלטת, את קוצר ידם של אמצעי השידור.

פרשת הדיווח על מאורעות הר הבית, שהיתה כידוע, העילה הישירה לסכסוך העבודה האחרון, ממחישה יפה את הפגיעה בזכותו של הציבור לדעת, הנגרמת כתוצאה מן האנרכיה השוררת בטלוויזיה. אלמלא המחדל המתמשך שהוזכרנו, היו פרטי הביקור יכולים להיות מובאים לידיעת הציבור, שיכול היה להיווכח בעצמו מה אירע, ולא בדרך עקיפה בעזרת צלמיה של סוכנות "ויזניוז" שדיווחיהם נקלטו בירושלים משידורי הלוויין, אלא בעזרת צלמים מתוצרת הארץ שעובדים עם ציוד כמקובל בשנות השמונים. על רקע מה שמתרחש בטלוויזיה, אין גם כל פלא בכך שנמצא מי שפירש את ביטול שידור הכתבה, כמזימה נוספת של ה"שמאלנים" אוהבי הערבים, בראשותו של ראפיק חלבי. ואלמלא היו הדברים חמורים ומדאיגים כל כך, היה אפשר להתייחס לכל אלה כאל בדיחה מצחיקה, אלא שבמצב הנוכחי, אבוי למי שצוחק על כגון אלה.

● דינה גורן

חד זווית

מוחמד ותד

"כוח־שילנסקי" מתגרה

אם היינו זקוקים להוכחה שירושלים אינה מאוחדת, אך בכל זאת מיוחדת, באה מלוגת שילנסקי ולדמן והוכיחה מחדש את אשר היה ידוע זה מכבר: ירושלים אוחדה בזכות הכוח, ולא רק בכוח הזכות. שילטון הכוח הוא שהוליד את שרשרת ההתגרויות, המתוכננות היטב, בחאקס המוסלמי, באתר המקודש לאיסלאם וליהדות. ועדת הפנים משמשת, מאז הועמד בראשה הבית"ריסט, חסיד המסורת היהודית דב שילנסקי, ככיסוי פרלמנטרי לפעולות אנטי־פרלמנטריות ואנטי־חוקיות. החל מהזדהות עם קריאת התיגר של הרב לווינגר על שלטון ישראל [illegible], וכלה בתכנון וביצוע הפגנת "תחיית" ומוציאי ריבת הר־הבית, הקוראים לעצמם נאמני הר־הבית.

לפנינו תופעה הולכת וגוברת של קריאת תיגר על החוק והסדר, הבאה מלבילבו של [illegible], ובלבד שהצד הנפגע יהיה מוכן להתמכה הלאומית ובמיוחד שישתייך ללאום הערבי, באופן כללי. הערבי משמש קורבן בכל. בזאת — והוא הכתובת לפגיעה מצד לאומנים מתנכלים, ובשנייה הוא הכתובת למעצרים ולכתרים מצד שלומנות השוק. את טוהר התנגדות של שילנסקי־כהן־ולדמן. המוצגים על ידי הקרנותם, משלימים עשרות צעירים ערבים במעצר משטרתי, על שהתאוו להיענות לפרובוקציה. אין לאף לא אחד זכות מוסרית להגביע מהצעירים לקיים את כללי המשחק, אם השליט אינו מקפיד על הכללים שהוא קבע בעצמו, והכללים לניהול המקומות הקדושים בירושלים העתיקה, נקבעו [illegible]

שילנסקי יו"ר ועדת הפנים, שנבחר בתוקף הסכם בין שתי מפלגות הקואליציה הגדולות, הראו דוגמא רעה, איך לא מכבדים הסדר ומפירים כללים המהווים תשתית לשקט שנוצר באתרים הקדושים במשך השנים, גם אם לא יושבו כל חילוקי הדעות.

במשך השבועיים בהם התרחש "פסטיבל ההר" בניצוחם של כהן ושילנסקי, הייתי עד להתקפלותם ההדרגתית של חלק מח"כי המערך והתיישרותם המעוררת עם הקו הבית"רי, כולל יו"ר הכנסת, אשר החליט כנראה של דבר להשאיר את הטיפול בהר לוועדת הפנים.

מתוך התייחסות רצינית ליו"ר הכנסת שלמה הלל ולמעמדו, פניתי אליו בדרישה לבוא בדברים עם הסיעות הגדולות על מנת למצוא מחליף ליו"ר ועדת הפנים. אמנם הבחנתי בנימת דבריו שהוא נוטה לברוך מחריש את ההסדרים באתר הקדוש, מתוך מגמה [illegible] לדעת ראשות הוואקף המוסלמי, אך קיוויתי שנסיונו הרב, וידיעתו המקיפה בנושא הערבי, ידריכו אותו לקבל את ההצעה. תגובתו ב"מבט לחדשות" בטלוויזיה, בדבר אי־רצינותה של ההצעה להחליף את שילנסקי, מלמדת מה מידת הרצינות שהוא מייחס [illegible] המסורתית של ממשלות ישראל בנושא.

שילנסקי, ולדמן, גאולה כהן, סולודר ואחרים, הכריזו בראשיותצת מלחמת "ליהוד ירושלים" תחת הכותרת שחרור הר־הבית. הם אולי לא מבינים שהם רק מעמיקים בכך את חלוקתה של ירושלים ומורידים את תהליכי הקיטוב בין האוכלוסיה הערבית לציבור היהודי. יו"ר הכנסת, שלמה הלל, ידוע, כבוא העת, לכתי חוקה, כי נתן יד לתחילת תהליך שסופו עלול להיות כבד לדורות.

מ פ ר ה ס ר ס

עוד שבוע

חזיז

"אתה מתנהג כמו גלותי"

ויצמן לשרון
בישיבת הממשלה על טאבה

אנשי כבוד

איך נעשיתי ג'ובניק

כל השנים במילואים חלמתי על הרגע שאהיה מחוץ לכל זה: ועכשיו, סוף־סוף, עם וילולת־מה ברעמת השער וחשר קל לכרס, אני בחוץ. הפרישה מהגדוד היתה בשלבים. פעם הייתי סמג"ד. אחר־כך, בגלל יציאה ארוכה לחו"ל, מינו את אחד המ"מפאים במקומי. מפקד האוגדה אמר שזה זמני, אבל כשחזרתי מצאתי שהגדוד השתנה. מחליפי היה עתה המג"ד, והסמג"ד החדש היה פישר. אמנם מוכשר וגם עם צל"ש, אבל ממש ילד. האוגדונר לא התכחש להבטחתו, אבל ברוב טאקט הוא הזכיר לי שאני כבר חטיאר ומגיע לצעירים להתקדם. תהיה עוזר קצין אג"ם של האוגדה, הוא הציע. יופי, אמרתי. מי צריך את האחריות הזאת של הגדוד על הראש, שיהיה עוזר קצין אג"ם. פחות הקפצות בלילה, ובמקום הסיורים המסריחים בג'יבליה אפשר יהיה לשבת בשק"ם של הממשל.

הבעיה היתה שברשימת המילואימניקים של האג"ם לא הייתי בן יחיד. על הלוח הגדול בלשכה היו רשומים שמותיהם של 12 עוזרי קצין אג"ם, בעצם 11, על אחד השמות היה רשום בצ'יינוגרף: "מת. לא לזמן למילואים". לתרגיל האוגדתי הגיעו כל ה־11. קצין האג"ם הצעיר הביט בנו בתמיהה. כולו בן 30, ואנחנו מבוגרים ממנו בכ־10 שנים לפחות. ממש ישישים. בשאר־רוח מנומס הודיע לנו שכולנו מיותרים. לא צריך אף לא אחד לתרגיל. אחר־כך, שהוכרנו לו שלטובתו כדאי לאייש את האג"ם 24 שעות, אולי האלוף יתקשר, או יקרה משהו בלילה, הוא ניאות להשאיר שניים, אבל רק בתנאי שיישבו בלילה באג"ם וביתר הזמן שלא יסתובבו לו בין הביצים. היתר משוחררים.

כולם רצו להישאר. פתאום נעלמו התירוצים על אישה חולה ועל בעיה קריטית בעבודה. בסוף ויתרנו לאלכס, הוא מובטל, אז לפחות שיקבל, בזכות המילואים, ביטוח לאומי. נאלצנו לוותר גם לאורי, שלחש לכולנו בסוד שבאזור שבו ייערך התרגיל מחכה לו קיבוצניקית. הזדמנות כזו נקלעת לירושלמי נשוי רק פעם בחיים. כך נשארו אלכס ואורי. כל היתר חזרו עצובים לאזרחות.

מפקד האוגדה לא נראה שבור כשביקשתי מיד לעזוב את האוגדה. בהזדמנות נעשה לך מסיבה, הבטיח. החזרתי את הרובה והציוד שהחזקתי בבית מאז 1967 (כדי לחסוך את הארטור של החתימה על הציוד בכל פעם מעשרות הפעמים שגויסתי), ויצאתי משער הבסיס.

החלום התגשם. לא עוד ריח שמן הרובים, מריבות על יציאה לחופש ואחריות מפחידה על חיי אדם. אבל כבר ביציאה משער הבסיס החל הספק מכרסם. הטלפון למפקד האוגדה היה מביך: אל תקלקל לנו את המסיבה שאנחנו מכינים לך, ביקש. ואז נודע לי שח. עומד לקבל את האוגדה. ח. חייב לי תודה. פעם, בקורס קצינים, חיפיתי עליו כשהסתלק לחברה שלו (עכשיו אשתו). במקרה מפקד בית־הספר לקצינים עלה על זה. לא הסגרתי אותו ושילמתי על כך ביוקר. עכשיו ביקשתי להיפגש אתו. ח. היה עניין: אני מוכן שתהיה עוזר קצין אג"ם, אבל בשביל מה לך?

לא מזמן, במלחמת לבנון, נפל בן של אחד מוותיקי הגדוד שלנו. בצל האקליפטוסים של בית הקברות עשינו את חשבון הצבא שלנו: שלוש מלחמות, התשה, ארבע פעמים חודש בחברון, ארבע בשכם, שלוש פעמים עזה, סתם לאימון בגליל, בסיני, בנגב, פעילות מבצעית בבקעה ובגליל, פעם או פעמיים צ'ופר בנואיבה ובשארם. חודש של כקצין קישור למשקיפי או"ם בתעלה, אבל על כל סתלבט במילואים היה תשלום כפול ומר בבקעה ובמרדפים. בשנת 1975 היינו במילואים 105 יום, ב־1976 יותר. היו שנים שהמילואים נפלו כול על הבחינות באוניברסיטה, תמיד־תמיד על ימי ההולדת של הילדים.

מישהו סיכם את החשבון והגיע ל־36 חודשי מילואים (כולל תקופות הגיוס הארוכות של המלחמות), שלוש שנים המצטרפות לשלוש שנות השירות הסדיר. מספיק. מגיע לנו לנוח. אבל משהו כבר התעוות בנו ופתאום, אחרי שנים של חלום לצאת מזה — אני מטפח חלום גדול יותר — לחזור. ח. בדק בשבילי והציע משהו חדש בישל"ט. דרשתי ממנו התחייבות שיגייסו אותי לפחות חודש בשנה. ח. בדק עם קצין השלישות שלו. בשום אופן לא, הודיע לי קצין השלישות. יש עלי לחצים כבדים. כולם רוצים לשמור על מקומם ביחידות השדה. מה אני עורה סוציאלית? נאלצתי לרדת מזה. עכשיו במילואים אני כבר ג'ובניק. אין מרים, אין נשק, אין הקפצות כוננות בלילה, אבל יש הרבה געגועים.

● זאב צחור

תמונת מצב

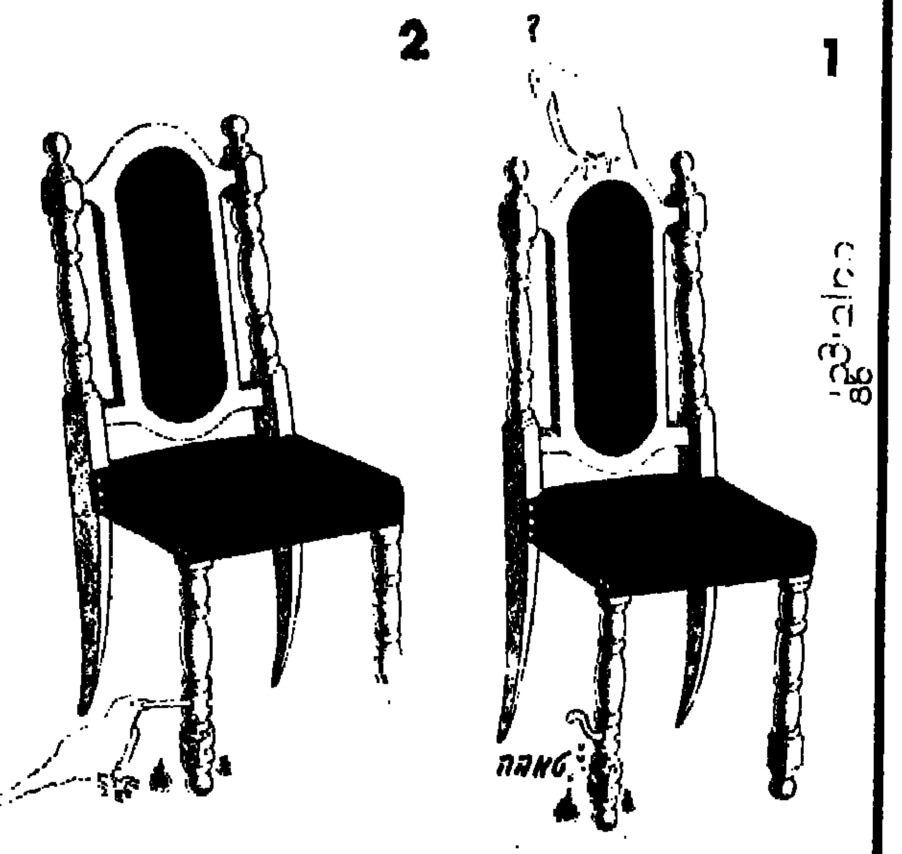

רשות דיבור

לד"ר עקיבא כהן, מומחה לאספקטים פסיכולוגיים וחברתיים של תקשורת המונים

לא מועקה, כעס

את השיחה עם ד"ר עקיבא כהן, קיימתי השבוע בתשע בערב, שעת "מבט". איש שידור קרא למחצית שעה זו של הערב "שעת השיא העולמי". מתברר שעל פי הסטטיסטיקה מחזיקה ישראל בשיא עולמי של אחוזי צפייה ב"מבט לחדשות" — 80־85% מן העם היושב בציון, יושב מרותק למרקע בשעה זו. "השביתה בטלוויזיה עלולה להשמיט מידינו את השיא הזה", צחק ד"ר כהן. "אני משער שממש עכשיו, כשאני מדבר אתך, מחפש העם תחליפים".

באפריל 1978, ערך החוקר סקר מקיף במהלך שביתה שנמשכה כשלושה שבועות בטלוויזיה. התוצאות היו מעניינות מאוד: "כך, למשל, מצאנו שאנשים חיפשו אותה צורת בילוי שאליה היו רגילים לפני שהמסך הקטן נכנס לחייהם. אלה שאהבו רדיו — חזרו להאזין לרדיו. אלה שאהבו ספר — חזרו לקרוא ספרים. כמו כן עלתה במידה רבה צריכת העיתונות הזרה. כתוצאה משביתה קצרה שלה היו שותפים באותה עת גם אמצעי התקשורת הכתובה בארץ. אשר להיום, המצב שונה מעט. אם ב־78' היה אצל רוב האנשים מכשיר הטלוויזיה כבוי, הרי שהיום המסך מרצד. ניתן לקלוט הרבה תחנות מחו"ל (כמו לבנון, ירדן — שני ערוצים, מצרים וכו'). היום יש גם יותר וידאו מאשר אז, ואני מניח שרבים מאוד מפעילים אותו בשעות הצפייה הרגילה שלהם, הייכן שעות הערב".

אם כן, אם יסגרו את הטלוויזיה לחודשים כדי לערוך שינויים מהותיים, הרי רבים מאתנו עלולים להיכנס למשבר כתוצאה מהעדר טלוויזיה?

לא הייתי אומר שתהיה תופעה של מועקה נפשית. אבל כעס כבר יש, והוא עלול לגבור. להערכתי, אם יוחלט על סגירה לצורך רה־אורגניזציה יהיה לממשלה גיבוי מלא מהציבור. הציבור מוכן לקרבן. יש היום הלך־רוח כבד־משקל נגד העיתונות בכלל, היוצרת אקלים נוח לסגירה זו. לגופו של עניין, אני מעריך שצריכת הווידאו תגבר בתקופה כזו. [illegible] שצריכת העיתונים והשבועונים תגבר. לעם שלנו יש מסורת של הסתגלות לכל מצב. לכן גם לסגירת המסך היו מתרגלים.

[illegible]

● אלי חכהן

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על
משגרת מיוחדת של
מילגות הצטיינות לתלמידים חדשים וותיקים

במסגרת לעודד הצטיינות בלימודים החליטה הנהלת האוניברסיטה העברית לפתוח מסגרת מיוחדת למצטיינים. העידוד לתלמידים במסגרת זו יתבטא במילגות הצטיינות, במקומות מובטחים במעונות ללא תשלום, ובאתגרים אקדמיים.

גובה המילגות יהיה בהתאם לרמת ההצטיינות של התלמיד עד למילגה בגובה מלוא שכר הלימוד בתוספת דיור חינם במעונות הסטודנטים בחדר נפרד ללא שותף.

פרטים על המילגות, לתלמידים חדשים מצטיינים, מתפרסמים במדריך לנרשם לשנה"ל תשמ"ז, שמכירתו בחנויות אקדמון באוניברסיטה העברית, בחנויות הספרים באוניברסיטאות האחרות. [illegible]
ההודעה על הזכאות למילגה ועל המתת תישלח לתלמידים [illegible]
ההודעה על קבלתם.
תלמידים ותיקים ותלמידים לתואר ראשון ושני יוכלו לקבל פרטים על כללי הזכאות [illegible]

בני שלושים בקיבוץ

מאת אהוד דור

של הכל ידברו בכפר מנחם, בוועידה ה־14 של הקיבוץ הארצי. בחרנו להתמקד בתהליכים העוברים על בני השלושים. סימני־שאלה „נוקבים" מכאן, ניצנים של סימני־קריאה מכאן

צילם בועז לניר

חמי סל מעין שמר ואילן רגב מרוחמה; למעלה מימין: משה שנר מלוחמי הגטאות

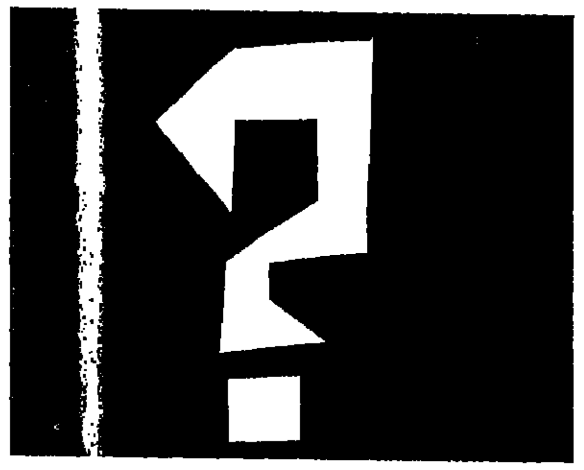

תחושת אשמה

„בני הקיבוץ אינם מסוגלים להשלים את לידתם הרוחנית," מנסח בפני משה שנר, בשקט ספקני. „תהליך ההינתקות של חוט הטבור מן הציוויים המוסריים־מצפוניים, אינו מסתיים לעולם. הקיבוץ אינו מעוניין בכך, ולכן הוא ממשיך ומלטף את בניו, ובלבד שלא ייצאו אל אוויר העולם. היציאה מן הקיבוץ, 'העזיבה' וגם אינו כראוי".

טבוע בו, במשה שנר, בן השלושים, פסימיזם מפוכח, המזין את הנחותיו והמוליך אותו אל מסקנותיו. משפטיו הקצובים, ערוכים היטב, וניכר עליו שהוא מצוי, כראוי, בנושא.

משה שנר, בן וחבר קיבוץ לוחמי־הגטאות, מחנך ומורה להיסטוריה, פילוסופיה ומחשבת ישראל בבית־הספר האזורי בנשר־הזיו. רווק, ממשיך ולומד, חלקית, לתואר שני. מתעניין בשאלות חינוך, פסיכולוגיה וחברה וקשור, נפשית, ל„מכון הציוני הקיבוצי" באורנים.

מתוך עיסוקיו אלה הוא מגלה שאינו יוצא רופן בצורך להיות יוצא דופן. אלא שהוא חש עיוות ודיכוי של הייחוד האישי שלו, אשר נגזר עליו מהדפוס הפנימי של חיי הקיבוץ.

איך אתה מיישב את הסתירה בין טיפוס שייחודו האישי מדוכא ומעוות, לבין הצורך להיות יוצא דופן? הרי הצורך הזה, אם להיות עקבי, חייב היה אף הוא להיעקר?

„בוא נאמר את זה כך: 'האסון' אינו נורא כל־כך: זהו צורך קיומי אצל האדם, הבוער מבפנים, והדוחק בו להגיע למקדש־מעט משל עצמו. לבנות משהו לעצמך. פינה פרטית. קיימת שמירה מבוהלת על המעט הזה. לא בגלל האגואיזם. אלא משום שזה המעט שישנו. איני יכול להסביר אחרת את מידת האנרגיה המושקעת על ידי החברים בביתם, בלי שום פרופורציות לאנרגיות המושקעות בנושאים אחרים. במעבר לדירה חדשה — החברים פורחים: במקום לגנות את הצורך הבסיסי הזה, מדוע שלא נכיר בו? מדוע שלא נאפשר לאדם מרחב יצירה רב יותר?"

מיתוך התבוננותו בחברה בה הוא חי, הוא מבחין בתופעות ומנסה לעמוד על טיבן. הוא מלקט אירועים והתרחשויות, מנתחם ומעלה את חוסר הנחת המגיע עד לחרדה קיומית, השורר בחברה הקיבוצית לאורך השנים: מלחמת המאסף המתמדת על שמירת הערכים מובילה את הקיבוץ, בסופו של דבר, בכיוון הפוך מזה שעליו הצהיר. בני הקיבוץ גדלים לאור מסרים כפולים בנושאים לא מעטים: כמו היומרה להגיע למעורבות של כל החברים בהכרעות הקיבוציות, בעוד שיותר ויותר חברים מוצאים עצמם מחוץ למעגל ההכרעות. או הפער בין רעיון השליחות הלאומית של הקיבוץ, היותו חלוץ הציונות הסוציאליסטית, לבין המציאות, בה הקיבוצניק רחוק ממאבקי היסוד של החברה בישראל, ועוד כיוצא באלה. הקיבוץ, על פי תחושתו, מצוי במלכוד הנעוץ בעצם הווייתו החברתית, וזו מטלטלת את חבריה הרחק מן המטרות הנכספות.

הקיבוץ נתון בתחושת חרדה קיומית מתמדת, הן ברמת הפרט והן ברמת החברה כולה: ברמת החבר הבודד, נובע רגש זה מן התלות המוחלטת, של כל פרט בחברה, בבעלי התפקידים וכוועדות השונות. תלות זו, יוצרת מצבים בלתי רציונליים וגורמת לתהליכים שונים מן המקווים. הקיבוץ נתפש על־ידי חבריו כישות: מעין הוויה שכל קיומם תלוי בה, ושוב אין הם מרכיב בה, אלא חוסים תחתיה.

„בתוך המערכת הסגורה הזו," טוען משה, „קיימת כל הזמן חרדה מאיימת. קיים הפחד מפני הכוחות האנטרופיים (כוחות השואפים לאי־סדר), המאיימים לפרק אותה, והיא נאבקת בהם. וככל שהיא נאבקת בהם יותר, כך הם מפחידים יותר. החשש הוא, שאם נפתח מעט את הברז, יפרצו כל כך הרבה צרכים, כל כך הרבה תאוות, עד שהעסק יתפורר. בכך אנחנו פועלים בכיוון הלא־נכון. במקום להיבנות על הכוח היצירתי של החברים, אנחנו כולאים אותו. במקום לנצל את האנרגיה העצומה הזו, ולהתפתח בעזרתה, אנחנו מדכאים אותה. כשאנחנו כופים על חבר הקיבוץ להיות מונע, כל הזמן, על פי הדינמיקה הפנימית של הקיבוץ, ולקפח את יצריו וצרכיו, הוא חי תמיד בתחושת אשמה. לטווח ארוך זה לא יכול ללכת. המחיר שאנו משלמים בשל כך, הוא גבוה ביותר. איני יכול להזדהות עם גוף כזה הדוחה את הצרכים הבסיסיים שלי, אינם לגיטימיים.

„העיסות הפנימי של האדם, בין צרכיו ויצריו לבין מצפונו, הכרתו ואמונתו — זה הלוז הפנימי אצל אדם אשר חש משמעות לחייו, שאינו מנוכר לעצמו, ואשר הוא שלם עם מעשיו. השאלה היא, על פי מי אני מפעיל את המצפון הזה והתוכרה הזו, על צרכי הרצוניים, או על זולתי. כאשר אני מפעיל את זה על עצמי — אני אדם שלם, אוטונומי. אך הקיבוץ נוטר על המבנה האחר, כך כולם משחקים את המצפון עבור כולם, כל שהדבר מלווה אצלנו בתחושת נסיגה."

הילדות המתמשכת, התלות הקיומית המאיימת, כפי שמשה

* השימוש בשם „מצעד" של הקיבוץ מהמוניזם לטוטאליטריזם [illegible] עורר הדים רבים.

מתארה, דיכוי הרחפים והרצונות — מולידים דורות של נכים בנפשם, אנשים בעלי רדידות רגשית, חסרי בגרות עצמאית, משוללי כוח וכושר יצירתי: „וארם שצמיחתו נבלמה, נוטה לבלום אחרים. זהו תהליך שמעצים את עצמו. כאשר אתה מזרהה עמו, מתפתח אצלך הצורך לדכא גם אחרים.

וכיצד יכול בן הקיבוץ, להתמודד בתופעה הזו? יש לו שלוש דרכים: הראשונה — להזדהות עם הצו הזה; השנייה — להיות מתוסכל; השלישית — לפרוץ, כלומר, לעזוב. תוצאת העימות בין שאיפת הצמיחה והמימוש העצמי של הפרט, לבין הדיכוי החברתי, מולידה את ממד 'שנאת־החיים' (עפ"י — אריך פרום) בחיים הקיבוציים." אלא, שמשה שנר אינו מרפה. הוא רואה מעין מזימה סמויה, בביטחון הבסיסי־פנימי, אשר הקיבוץ מקנה לחבריו, שכן, כך הוא משיג רווח: הבנים נשארים בבית. הוא קובל על הפיחות בכוחו של היחיד בקיבוץ ביחס לכלל, ההולך וגובר עם השנים; על חולשת הרצון והיכולת לחיים של חרות וריבונות; על שאין מקום ליוזמה פרטית והתארגנות פרטית.

מנקודת ראותו, הקיבוץ כחברה טוטאלית (בכפפות של משי), המספקת את כל צורכי החברים, יצר כלל, אדיר וחזק, ויחידים לא אוטונומיים — וכתוצאה מכך לנסיגה חמורה וכרסום בהומניזם שהיה בבסיסו.

משה, בכמעט רפלקס מותנה: מהו השינוי הנדרש?

„התשובה הנה כדרך המעמידה את האדם הבודד, את חרותו, את קדושת חייו, בראש סולם הערכים והעדיפויות שלנו. יש לחזור, בלי לחשוש, לוויכוח הישן על 'מימוש עצמי'. החברה הקיבוצית חייבת לשנות כיוון ולהיפתח. צריך לחנך את הפרט לעצמיות, לא צריך לחשוש, הוא לא יילך לאיבוד. עלינו להיות קשובים יותר לצרכים ולדחפים שבנו, מתוך הנחה שהשינוי שיבוא, עשוי להיות מרחיק־לכת ביותר. שונה לגמרי מן החיים. רוצה דוגמה אפשרית? אני מציע גמנסיה משותפת ללוחמי־הגטאות ולנהריה. המפגש וההכרות ההדדית יפרו ויבנו טיפוס קיבוצי אחר. אבל, אינני אופטימי. אם נחזור אל מה שכבר נאמר: מהיכן יימצאו בעלי האומץ לשנות ולחדש, בעלי הדמיון היוצר, בעלי היוזמה — בחברה שאינה מפתחת יצירתיות ומעודדת את הקונפורמיות והשמרנות?"

הדוגמה האישית

את אילן וחמי אני פוגש על הגג. המסויד לבן, מבהיק בשמש החורפית, של מרכז מפ"ם בתל־אביב. מין רוח ערמומית מסיטה, להרף רגע, את המחשבה אל פסגת הר געש רדום, עטוי שלג־עד ומשיב צינה. על הכיפה המסוידת הזו אנו מציבים שלושה כיסאות ומנסים לעמוד על המתחולל תחתיה: האם יש ממש בתנודות הסייסמוגראפיות, שנדמה שעלו מכאן; מה מהות הזרמים התת־קרקעיים האלה, האם ההר זה, הכבוי למחצה, ישוב ויתעורר, ישוב ויהיה פעיל? ומה צפוי, אם כן, לתושבי האזור.

על הגג הזה מציבים אילן רגב (31), בן וחבר קיבוץ רוחמה, וחמי (נחמיה) סל (24 וחצי), בן וחבר עין־שמר, סימני קריאה לנוכח סימני השאלה של משה שנר. שניהם נציגים של קבוצת צעירים, אשר נתקבצה אל מה שקרוי: „כנס להבות". אשר נערך בקיבוץ להבות־הבשן, לפני כחודש ימים. הם נאספו אליה מתוך מצוקה אישית גדולה, לדבריהם, שוב אינם מוכנים לחבוש את המושבים של שחקני הספסל ולעקוב, מן העמדה הזו, אחר המשחק שאין להם חלק בו. הם רוצים להשפיע על הדברים. הם מודעים ל„סיכון" האישי הכרוך בכך. אך שואפים לפעול, להעריך מחדש את המצב, להסיק מסקנות, להצביע על כיוון, „להשפיע בדרך העשייה," הם אומרים, ואתה חש בנחישות גישתם המהולה בגעגוע, סמוי, לימים של אז. לצד ניתוחי מצב, הגדרת מטרות, תכניות פעולה ולוחות זמנים, ברוח הצבאית, נהייה לסגנון פאתטי. התרפקות על „באו מים עד נפש" או „בואו והטו כתף עמנו" החוברים אל „לא עוד סיפוק אוראלי של נאומים" וגם „הערכים והחזון לכודים בידי גזברים שעלו לגדולה."

על מה המחאה?

„המחאה אינה כלפי הממסד הקיים," משיב אילן, אשר משמש (כשבועיים) רכז הדור הצעיר הקיבוצי של מפ"ם. „המחאה שלי היא בעיקר כלפי עצמנו. מדוע אנחנו משלימים עם המצב הזה? אסור שההתכנסות וההסתגרות העצמית של צעירי הקיבוץ תימשך. אני לא יכול לקבל את העובדה שהצעירים שלנו לא יקחו חלק בהשפעה על המתרחש סביבנו."

„לכן החלו ההתארגנויות, שראשיתן בכנס להבות," אומר חמי, שהוא „ותיק" מאילן בפעילות. זה חודשיים הוא הרכז הארגוני של הדור הצעיר. „בכנס זה היה ייצוג של כמה דורות, מחזורי צבא ועד לגילאי שלושים פלוס. היו שם שליחים בתנועה, פעילים בקיבוצים, וחברים מן השורה ש'אכפת להם'. רצינו להתחיל לתת תשובות לעצמנו. כיצד עלינו לדשקיף על עצמנו. במועצת הקבה"א, שעסקה בשאלת החיוך המשותף, אנחנו הגדרנו: הבעיה אינה איפה ישן הילד. אלא — אל מה הוא יתעורר. אנחנו, כלומר התנועה, הננו כבעלי מנגנון ארגוני רציני ביותר, אולי הגדול והמאורגן בארץ, ואילו התוצאות אינן מספקות: זו לא התפוקה האפשרית ממנו."

„הבעיה שלנו, שמעצם מהותנו כחברי קיבוץ עלינו לעצב את החברה במו ידינו, והעובדה היא שאיננו עושים זאת," כך אילן, שהוא מבוגר יותר, והוא שוקל, לאט, את דבריו, תוך הבטחת האנפים, „המוטיבציה שלנו, אינה בעיטה בממסד, אלא לנסות ולהשפיע על התהליכים. עד לפני שבועיים אמרתי, שאני לבית הזה לא אכנס. שאני אכנס לממסד הזה? לא יכולתי להעלות דבר כזה בדעתי. אך נתברר לי, שהצרה שלנו היא שאיננו רואים בתנועה ובמפ"ם מערכות זהות. בעיני כל הצעירים, אלו גופים שונים וזרים זה לזה. אני יכול, לכאורה, לחיות בשלום עם התנועה החינוכית, ולהיות מנוכר לחלוטין למפלגה. מטרת המחאה שלנו היא קונסטרוקטיבית: לחבר את שתי המערכות האלה."

בתכנית הפעולה שלהם, הם מונים את העובדות והסיבות אשר, לדעתם, הביאו את המפלגה למצבה העכשווי: הנתק בין צעירי הקבה"א והמפלגה; חוסר תיאום בין הגורמים השונים, העוסקים בח"ץ, בתנועה ובמפלגה; למפ"ם יש דימוי של מפלגה מורקנת: לא נקבעה אסטרטגיה והגדרת מטרות כוללת: הדברים נעשים על־פי אינטואיציה, ללא קו מנחה. התחושה שנקנתה עם השנים, שאכן, ניתן לחיות בקיבוץ ולהיות מנותקים מהחברה הישראלית, וחוסר האמון ביכולת להשפיע עליה.

אתם יורים ומצטרפים, יורים ומתמסרים. האם זאת הדרך?

„תקופת השהייה במערך," משיב חמי „גרמה לניוון וחוסר הזדהות של חברי הקיבוצים. היציאה מן המערך, כבר 16 חודשים, לא הביאה לפריצה המקווה, ולשינוי הדימוי המזדקן של המפלגה. זה גרם לכך שיותר ויותר צעירים החלו לתקוף בשאלות את המפלגה. לכן חשוב תיווך כוחה של המפלגה, והדאגה לכך שתהיה צעירה יותר." ואילן אומר, „איני מכיר שום צורה אחרת, נכון להיום, להשפיע על התהליכים בחברה שלנו, ברוח הדברים המקובלים עלי, חוץ מזו של מפ"ם. בנוסף לכך, מיתוך הניסיון הקיבוצי שלי, אני לומר, שמפ"ם נתנה שירות לחברי הקבה"א, בכך, שנתנה תחושה של שותפות רעיונית בין חבריו. בקיבוצים בהם קיים פלוראליזם פוליטי, נשתתקה הפעילות הפוליטית."

אלא שהם אינם מסתפקים בדיבורים וכהלקאות. ערוכה להם תכנית פעולה ולוח זמנים מדויק. הם חושבים על הקמת משלחת של צעירי הקבה"א, שתצא כחוליה משימה לחיות ולעבוד בעיר. בכוונתם לאתר מספר ערים מתאימות לכך, ולהקים בהן קומונות של ח"נניקים. יהיה עליהם, לעבוד במפעלים ובבתי־חרושת לקיומם, תוך מעורבות בנוערי העובדים, במקומות העבודה. הם חושבים על יצירת שותפויות (קואופרציות) ברמות שונות, על בסיס הדוגמה האישית, בשכונות בהן יתגוררו. יצירת קשר עם הדור הצעיר ותאי הסטודנטים במקום, וקביעת אסטראטגיה משותפת להם. השתלבות בפרויקטים כגון: „צוותא", „צוותא נעורים" ונוער מפ"ם. קומונות אלו תשמשנה גם ככוח משימה למבצעים מיוחדים, בהתרעה קצרה (הפגנות, אירועים, חלוקת חומר הסברה וכו').

„לשאלתך, מדוע שיעלה בידינו, במפ"ם, מה שלא עלה בידי אחרים — התחושה המוצקה ביותר שלי היא," משיב אילן „שהסיכוי להגשמת התכנית שלנו, הוא בדוגמה האישית שלנו. העובדה שעם כל הגועל נפש קפצנו למים הפוליטיים האלה. ואני מקווה, שכפי שהדוגמה האישית פועלת בתנועה, כך היא תעבוד גם כאן, בכך שאנחנו נכנסנו למערכת — יש לנו הזכות הלגיטימית לדרוש גם מהאחרים."

יש משהו כהתלהבות שלהם. העשוי להדביק אפילו ציניקנים מופלגים. דעור שמורית עמם גם תכניות מגרה, והם גם מבטיחים המתעות כוועידה הקרובה, ומאמינים בשנה.

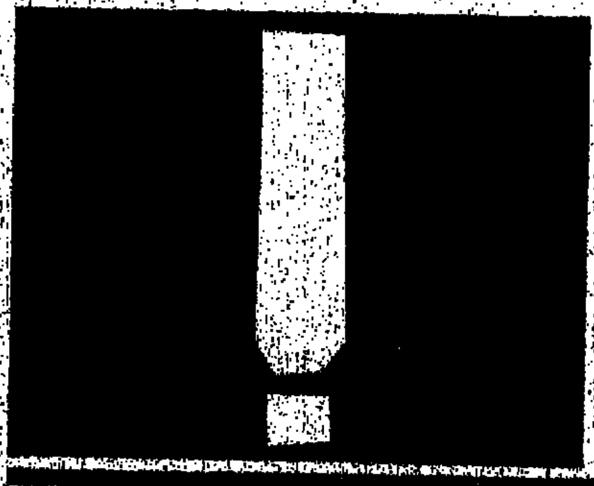

هكذا من الأصل

צו שווא

עם צו ריתוק ביד אפשר רק להשקיף על החיים. ריתוק בין אי־העמדה לדין, לבין חיים יוצרים. בבתי הספר שלנו לומדים על דברים כאלה בשיעורי ההיסטוריה על עם־ישראל

מאת ירון זליג

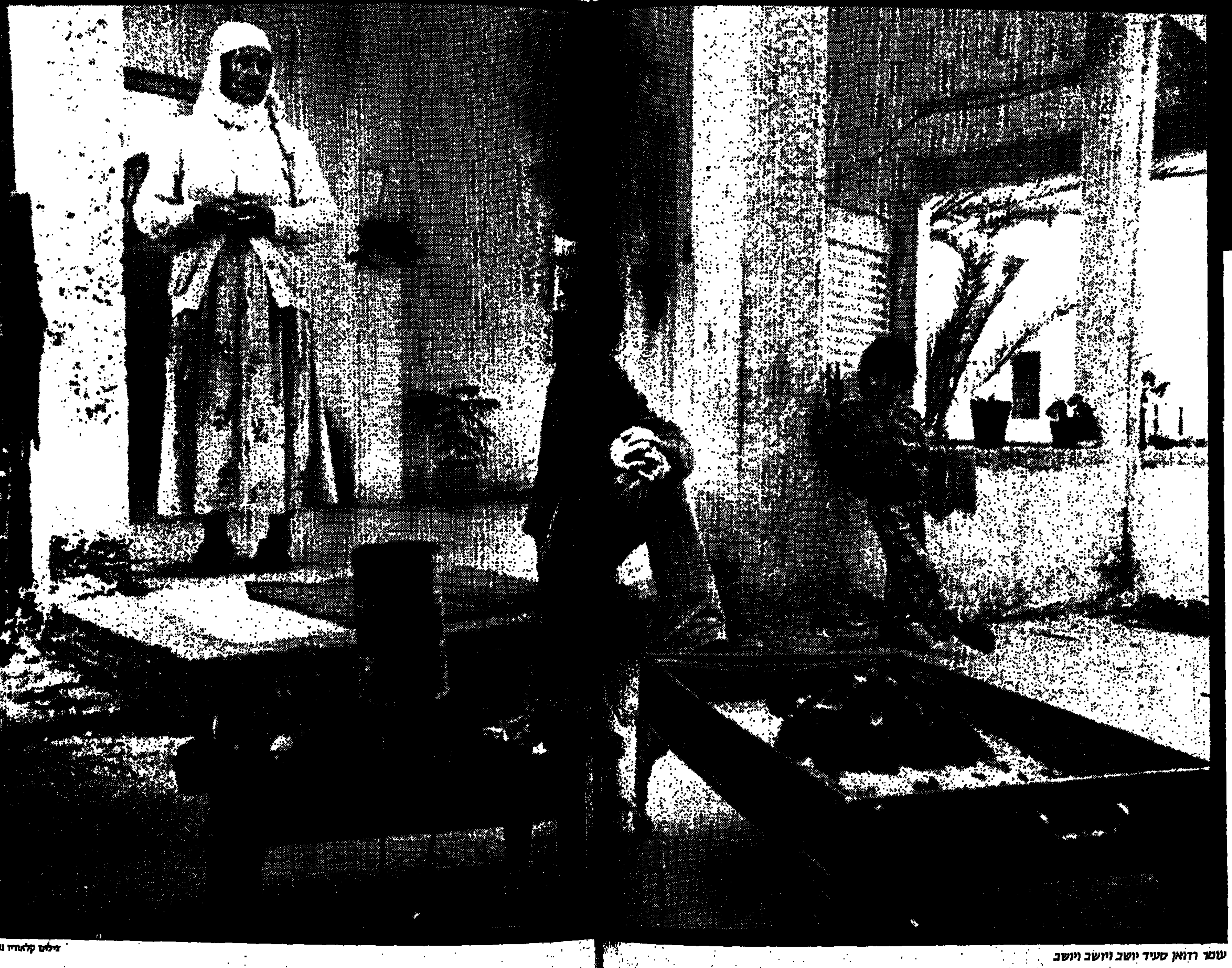

עומר רדואן סעיד יושב ויושב

צילום קלאודיו נוסקיאביץ

לחיות עם צו ריתוק ביד, זה לעמוד במקום, כשהכל סביבך זז הלאה. כמעט גיבור מקומי. בכפר נותנים לך כבוד. יושבים סביבך בבית הקפה, ליד תחנת המוניות. לדעת שבבית הקפה יושבים גם „שטינקרים", מהם עלולה לצוץ יום אחד השאלה על מה דיברתם אתה ו... כתאריך... על עבודה אין מה לדבר. מי יעסיק בן־אדם שעובר פעמיים ביום את הקו כפר כנא נצרת ובחזרה. כך גם לגבי לימודים סדירים. לפעמים אתה עושה חושבים איך הגיעו דווקא אליך, אולי כי אתה נראה להם מטרה שמנה מספיק, דרכך הם מעבירים את המסר לעוד „עומאר סעידים" שבדרך. פוטנציאלים שעדיף שלא יתפתחו. בלילה, משקיעת השמש ועד הזריחה, גם בית הקפה מחוץ לתחום.

חייב להיות בבית. בשתים־עשרה או אחת בטח תגיע ביקורת שגרתית. לפעמים מוותרים לך על חצי־שעה, לפעמים מתעקשים על כל דקה. עושים חשבון מתי שקעה השמש ופונים לשירות המטאורולוגי כדי לקבל זמן שקיעה מדויק נכון לתאריך המבוקש. כשאתה יוצא מהחתימה היומית בתחנה, אתה חושב פעמיים אם לשבת לשתות כוס מיץ בדרך הביתה. לפעמים יהיה לך מזל, לפעמים תעצור לידך ב„תאראקה" קורטינה לבנה. ה„תאראקה" היא חלק מהמשחק. מוכר לכולם. רואים ושומעים אותה. החשיבה נעשית שטחית עם הזמן, ספר שפעם היית קופץ עליו במהירות — קשה פתאום לקריאה. דוחקים אותך לפינה.

עומאר סעיד הולך לכלא, כמו שאחרים הולכים למילואים. מקללים, כי אין ברירה, הולכים וגומרים עם זה. עד לפעם הבאה. מקווה שישכחו אותך. חושב על סיגריות „מרום", כאלו עם חורים שצריך להדטיב אם רוצים למשוך עשן, ועל ספרים שבוודאי לקחת. את הפעם האחרונה שהושיבו אותו, לפני כשנה, העביר ב„דמון". כלא קומפקטי, מעל הים, שמיקומו ביערות הכרמל עדיין לא עושה אותו לפנסיון של ההסתדרות. חודשיים כתא של פוליטים, בעוון הפרת צו ריתוק, תקנה 110. ארבעה־חמישה סטודנטים בתא. היה עם מי לדבר. רק בשעות הבוקר, בזמנים קבועים מראש, לא הוציאו שם מלה מיותרת, שיהיה שקט למי שרוצה ללמוד. נוף אחר מזה של תא פלילים.

ביום ראשון השבוע, עשר בבוקר, התייצב סעיד בתחנת המשטרה בנצרת. נקודת החוק הקרובה ביותר לביתו. את נקודת המשטרה, שהותה מאז ומתמיד בכפר כנא, סגרו לפני שלוש שנים. מאז נפגשים בנצרת. עם חפצים שנותר להכניס פנימה, עלושה חברים ואחר מאחיו. עולים בתחנת האוטובוס, עוברים ליד מסעדת „השלום" של מוסטפא ועוקפים את המעיין, רחוב אחר מעל הרחוב הראשי נמצאת ה„מוסקוביה", מלשון מוסקבה. עוד שם שנשאר בלקסיקון המקומי, כמו מגרש הרוסים. בניין ישן שבמוד לבית משפט השלום. בית אבן עם גג רעפים אדומים ומספר מדרגות עתיקות שעולות אל היומנאי התורן. „משטרת ישראל".

בחדרים הקטנים שלאורך המסדרון, עומאר סעיד הוא פנים מוכרות למשטרה. שלוש שנים ב„און אנד אוף" הוא חותם כאן כל יום, כמו שמתחימים כרטיס עבודה. אם רוצים להציק, מבקשים תעודת זהות. פעם אחת לא הביא. רשמו לו דו"ח, אחר כך ביטלו אותו. לפעמים צריך היה להתייצב פעמיים ביום — בעשר בבוקר ובחמש אחר הצהריים. פעמים אחרות הסתפקו בפעם אחת בבוקר. אבל יום־יום, שבתות וחגים. עכשיו לא יראו אותו כאן ארבעה חודשים מינוס, אולי, שליש על התנהגות. אחר כך כבר יהיה מי שיחליט מה הלאה, שיקולים.

בין 6 (2) ל־110

ביום ראשון, עומאר עדיין לא יודע לאן ישלחו אותו. בפעם האחרונה המתין שבועיים בכלא מרכזי לוועדת מיון; אולי בצחוק, שאלו אותו לאן הוא רוצה ללכת. אמר למעשיהו. „אולי אתה רוצה גם מלון?" שאלו, ושלחו אותו ל„רמון". עכשיו, באמור, הוא שוב ממתין לוועדה, רק הפעם עם יותר ניסיון. הרשעה הנוכחית זהה לזו הקודמת: הפרת צו ריתוק, תקנה 110. השגחה משטרתית. ביום הראשון של '86 רצה להגיע לחיפה. קבע בטלפון עם חבר שיבוא לאסוף אותו ברכב. בכביש ליד „הסוללים" חיכה להם מחסום. נחפשו עליהם. המחסום פורק, והעלה עמם לנידת. המדינה דרשה הפעלת מאסר על־תנאי שהיה תלוי נגדו, מאסר בגין העבירה החדשה, קנס כספי ותנאי חדש. בית משפט השלום בנצרת קבע ארבעה חודשים בפנים, ארבעה על־תנאי.

בלשונן של תקנות ההגנה לשעת חירום (נוסח משופר 1946) מתנגד עומאר סעיד בין הסעיפים 6 (2), 108, ו־110. צירופם של השלושה מעניק סמכות רחבה למפקד הצבאי של אזור, לאלוף הפיקוד, להוציא צו לפיו יהיה אדם נתון להשגחה משטרתית באם סבור אלוף הפיקוד כי הדבר נחוץ, או מועיל, לשם הבטחת שלום הציבור, הגנתה של ישראל, קיומו של הסדר הציבורי ודיכוי התקוממות, מרד או מהומה. נוסח עברי לתקנות [illegible] באנגלית בעלת מבטא מנדטורי. היישוב העברי המתחרש [illegible] בשמן של תקנות אלו מכות נמרצות מתחת לחגורה. מעפילים, הגליות, עוצר ושאר דברים עליהם מסופר בתולדות ישראל. כשהתכנסו, בחורף 1946 בתל־אביב, ארבע־מאות עורכי דין יהודים כדי לתבוע את עלבונו של האזרח הארץ־ישראלי [illegible] יכלה להתקבל כל החלטה אחרת מלבד הדרישה לביטולן [illegible] התקנות. „תקנות השוללות את זכויות היסוד של האזרח [illegible] משליטות משטר של שרירות־לב ללא כל פיקוח משפטי [illegible] הזהירו משתתפי הכנס, שנתיים לפני שנולדה מגילת העצמאות. האנגלים עזבו, התקנות נשארו. ירושה מעשית ושימושית [illegible] שיתברר מאוחר יותר.

בפרסומיו של „אמנסטי אינטרנשיונל" נקראת תקנה [illegible] „מעצר עידוני". ארגון בינ"ל, סניפים במרבית מדינות [illegible] רמת תעסוקה גבוהה. על פי עיקרון מוסכם, לא מטפל [illegible] המקומי באירועים הנוגעים למדינתו.

עומאר סעיד, למשל, נמצא בטיפול של סניף [illegible] בהלסינקי. באמנסטי האדם הוא המרפה, ועל־כן [illegible] הרשמיים של הארגון, נתונים זהירים על פי רוב. מופיעים [illegible] ארם, ולא מספר הפעמים שתקנה 110 ראתה את הרפוס [illegible] בסקירה תחת השם „פקודות מעצר עיר בישראל ובשטחים" שפרסם הארגון באוקטובר '84 מצוין כי מאז 1979 [illegible] 110 על 24 בני־אדם בתחומי הקו הירוק, אום אל־פאחם [illegible] עם שישה, אחרונה סכנין עם חמישה, חיפה עם שלושה [illegible] ח"כ אחמד מיערי) כפר כנא, לוד, שפרעם, שניים כל [illegible] ולבסוף — דבוריה, טייבה, דליית אל־כרמל ועכו — [illegible] יישוב. על פי אמנסטי, מספר המרותקים בשנת '84 היה [illegible] להשבוע, מספר האנשים הנמצאים בהשגחה המשטרתית [illegible] לשניים — עומאר סעיד וסאלח בארנסיי מטייבה. שלי [illegible] משפרעם סיים את תקופת הריתוק האחרונה שלו לפני [illegible] ספורים. בארנסיי הוא סיפור מיוחד. היה לו וחק בצוות [illegible]

[illegible] אחרי כן הפסיקו. לעומאר סעיד רמזו כמה פעמים: „את הרעות [illegible] שלך לא נוכל לשנות אבל אם תהיה בסדר, נרד ממך, כמו [illegible] שעזבנו את בארנסיי". אז השבוע, יומיים אחרי שסעיד הלך לכלא, חזר בארנסיי לשורת המרותקים.

קווים אדומים בבאר־שבע

[illegible] טים־אלסנים החלו המפגשים בין סעיד לבין זרועות [illegible] הביטחון, עם המעבר לקמפוס בבאר־שבע, בסוף 1978 הוא [illegible] לאו' בן־גוריון עם זיכרון אישי על מת שכפר כנא מסוגל [illegible] להעניק מאז 1960. השיפולים הצפון־מזרחיים של נצרת, [illegible] אלפים תושבים, שני שליש מוסלמים, שליש נוצרים. כל [illegible] על הכביש בין טבריה לנצרת עוצר בכניסה. למשהו [illegible] אשר ללכת ברגל. על־פי המסורת הנוצרית, כאן גילה [illegible] לראשונה את כוחו הפך מים ליין בעת סעודת חתונה, נסים. [illegible] להשיג רשיון יציאה לעבודה בחיפה — נחשב בזמן הממשל [illegible] לנס. אחרים אומרים שזו היתה פריבילגיה שמישהו ידע [illegible] עד המקסימום, כך שתניב פירות עד היום. עיקרון של יד [illegible] יד. סעיד עבר במסלול הרגיל של יסודי ותיכון, מגמת [illegible] ביולוגית, פעילות בארגון „בני הכפר" לא חשודים בעודף אהדה [illegible] ישראל הציונית. 14 אחים ואחיות, אבא שהיה חרבה בבית, [illegible] של צורים.

[illegible] הקמפוס בבאר־שבע של סוף שנות השבעים, קרוב מאוד [illegible] שקעות הכרווים ולסיירת הירוקה, בקמפוס מאורגנים [illegible] סטודנטים הערבים בשתי מסגרות, „חזית הסטודנטים [illegible] ערביים" המקורבת לרק"ח, ולצדם „התנועה הלאומית [illegible] המתקדמת" — (תל"ם) זרוע סטודנטיאלית של „בני הכפר". או [illegible] במסגרת החוק, בשני גופים אלו יש מי שמסתכל על [illegible] הבדווים באזור כעל אנשים ללא מודעות פוליטית, משהו [illegible] קרוב להנהגה מסורתית, אולי חיאקציונית שמותרת, בקלות [illegible] לטעמם, על אדמות. נוסח רשמי, שמאחריו בולט ניסיון למלא ואקום שנוצר בפעילות פוליטית. במקביל, מבינים בגופים אלו היטב, כי דווקא ואקום זה יביא את המדינה לעבות בצבע בולט את הקווים האדומים. מאוחר יותר יאמרו ראשי ציבור הסטודנטים הערבים בב"ש כי מכל הקמפוסים, ספגו הם את המכות החזקות ביותר.

במאי 1979 ביקר הנשיא המצרי אנוואר סאדאת בבאר־שבע. שבועיים קודם לכן, שעה שרחובות העיר נתקשטים בדגלי ישראל ומצרים, נעצרו סעיד ואחרים מחבריו לחקירה, בחשד של השתייכות לארגון עוין, התאגדות בלתי חוקית. מזכירים גם חשד לקשר לפגוע באורח נכבד. עשרים ושמונה יום לאחר מכן שוחרר סעיד בערבות מהמעצר. הוא השאיר מאחריו תיק משטרתי פ"א 4133/79. בסוף התיק לא נמצאו די ראיות לשם העמדה לדין. סעיד המשיך בפעילות במסגרת תל"ם. מרצין במסלול לביוכימיה שבעי רצון מהישגיו בלימודים, פחות מכך מדעותיו הפוליטיות. מגדיר עצמו קומוניסט עם מודעות לאומית פלשתינית. גורמים רשמיים מייחסים לו רצון להקים מדינה פלשתינית במקום ישראל. סעיד מכחיש. מדבר על צד קיום. גם זרועות הביטחון אינן מרוצות. מכאן ועד לצו הריתוק הראשון זו רק שאלה של זמן — אצבעותיה של זרוע הביטחון ממשיכות לאחוז בעט ולרשום: הפצת עלונים וגילויי־דעת מעוררים, לטענת המדינה, על קו לאומני קיצוני, בעל נטייה רצינית לביטוי של אש"ף. מזכירים גם את ג'ורג' חבש.

כרונולוגיה של צווי ריתוק

יולי 1980, תקופת המבחנים. לילה קודם לאחת הבחינות יושב סעיד אצל חבר במעונות הסטודנטים. בחצות, פלוס מינוס, מגיע אליהם שותפו לדירה בעיר, ומספר שהמשטרה מחפשת אותו. בבוקר, דקות ספורות לפני הבחינה, המשטרה מוצאת אותו. מגישה לו צו ריתוק לכפר כנא. הוא מבקש לגמור קודם את הבחינה. מאשרים לה נתון וחוזר לכפר. לשאר הבחינות באותה שנה היה מגיע מכפר כנא וחוזר אליו באותו יום, עם אישור מיוחד. בדרך עוד התייצב בתחנת המשטרה בנצרת.

מאז אותו צו ראשון של 1980, רותק סעיד עוד שש פעמים מכוחה של תקנה 110. בתחילה גרר את הצו בין כפר כנא לבאר־שבע; מאוחר יותר, כשסיים את לימודיו שם ונרשם לתואר שני בפרמקולוגיה בטכניון, גרר את הצו לחיפה. לבסוף חזר, עדיין עם הצו, לכפר כנא.

להאשמות המיוחסות לו נוספו, עם הזמן, גם האשמות נוספות: „מגע חתרני עם אדם המוכר כפעיל בארגון מחבלים, אי־היסוס להטיף לאלימות של ממש ולקיפוח חיי בני־אדם" ועוד. על האשמות אלו לא הובא סעיד מעולם לדין. אלו הם סיכומים של התשובות השונות שהעבירה פרקליטות המדינה לבית המשפט הגבוה לצדק, אליו עתר סעיד מספר פעמים. מקורות המידע במקרים אלו הינם חסויים מתוקף תקנת „חיסיון ראיון" עליה חותם, אם צריך, שר הביטחון. סעיד מעולם לא הורשע במשפט, בתוקף הוכחות, על אחת מהאשמות אלה, וגם לא ראה את החומר התלוי כנגדו כעדות. רק שמע האשמות, עליהן הגיב בתקצירי עדות. במלים אחרות: מלה שלהם, נגד מלה שלו. נכון לעכשיו, סעיד לא מתכונן לעתור שוב לבג"ץ, לא מאמין בו יותר. אלף שקלים חדשים. וידיעה ברורה מראש כי המלים „ביטחון המדינה" הן מושג בר־תחרות רציני ליכולתו של בג"ץ. המלה שלהם, הסתכר, חזקה יותר.

עומאר סעיד אולי אינו שה תמים אלא שגם זרועות הביטחון אינן כאלו. חוקי משחק אחרים, שיקולים קונים. סעיד מדבר בשקט, בונה משפטים ולא סיסמאות פלקטיות. אולי זו הסיבה שמישהו מפחד, כי מכאן יצמח משהו רע. או אם סעיד ואחרים באמת כה מסוכנים, מדוע לא להביאם לדין על־פי חוקז אם אינם כאלו מדוע צווי הריתוק? בישראל '85, דומה שהשימוש בתקנות לשעת חירום אינן אלא סימפטום נוסף למערכת הלוקה בסימנים מתקדמים של מחלת רדיפה.

ביום ראשון האחרון, ארבע אחרי הצהריים, בית הקרנות, הדר־הכרמל. שישים־שבעים חברי גוף חדש הנקרא „הקבוצה לביטול צווי הריתוק". השם חדש, הפנים מוכרות: גרעין מוכר של פעילים, אוניברסיטה, טכניון, תליסה, הוואדי ועוד. עומדים עם שלטים ביד, מספרים את סיפורו של עומאר סעיד. מישהו בקבוצה גילה כי היהודים שכחו מזמן כיצד נראה צו ריתוק. הוויכוחים הרגילים עם עוברים ושבים. אחדים אומרים „בה בלי משפט" אם עשה משהו — שישפטו אותו. אחרים עוצרים לרגע, קוראים את השלטים, מעקמים את הפרצוף ואומרים „את כולכם הייתי שולח לכלא". אחר־כך ממשיכים ללכת. אחרי שעה מתפזרים כולם בשקט.

> ## בג"ץ כצעד טקטי
>
> בניגוד למאות הפעמים שהופעלה תקנה 110 מאז קום המדינה, בולט מספרן המועט יחסית של עתירות לבג"ץ כנגד תקנה זו. עורכי דין המתמחים בעתירות מסוג זה מעריכים כי המספר לא עולה על מספר עשרות. עד כה נדחו כל העתירות ללא יוצא מן הכלל. [illegible] ואחרים מכירים היטב את כללי המשחק. [illegible] מכירים את 253/64 סברי ג'ריס נגד המפקח על מחוז חיפה, או את 554/81 בראנסה נגד אלוף פיקוד [illegible] במקרים של תקנה 110 בג"ץ הוא על פי רוב מנוף טקטי [illegible]

> ## „הכל כתוב"
>
> [illegible]

הלו... חותם

גם אמריקה שלנו!

עורכי „חותם". איפה החוש העיתונאי שלכם? אסור להצניע תגלית חשובה כזו, איי־שם באמצע עמוד 9 בעיתונכם!

אם נכון, כפי שכתוב במאמרו של מיכאל הרסגור („יחס נכון למורמונים", „חותם" מס' 1), כי בין השנים 600 לפה"ס ו־420 לספירה (1100 שנה לפני קולומבוס!!) פרחה באמריקה מיושבה של יהודים, וממנה שואבת הדת המורמונית את מקורותיה, הרי פירוש הדבר הוא, כי אמריקה — נחלת אבות היא!

אם־כן, לא בכדי מסרב מאיר כהנא לוותר על אזרחותו האמריקנית, וגוש אמונים יכול להעתיק את מבצעי־ההתנחלות שלו למדינת יוטה.

כמחשבה שנייה — אולי זה בכלל רעיון לא רע...

יהודה להב,
תל־אביב

התגלות אלוהית

ברשימתי „יחס נכון למורמונים" „חותם" מס' 1, מסרתי כרפרוף כמה מן ההנחות של הדת הזאת. כתבתי, בין השאר, שמוצא כתבי־הקודש שלהם הוא מאינדיאנים קדמונים, אשר קיבלום ממושבה יהודית אשר פרחה באמריקה בין 600 לפה"ס עד ל־420 לספירה. אחר הפרסום טלפנו אלי אחדים כדי להביע את שמחתם שאחרי יהודי אתיופיה אנו עומדים לגלות מושבה בלתי־ידועה של יהודים אינדיאנים; אחרים שאלו מדוע אין מלמדים את ילדיהם בכתי הספר של הזרם הממלכתי הכללי (במידה שהוא קיים בכלל) את הפרק המפואר הזה של תולדות עם־ישראל. כמובן שמי שלקח ברצינות את עניין היהודים האמריקנים הקדמונים, חייב לקבל באמונה מלאה גם את האינפורמציה הנוספת אותה מסרתי: מדובר בהתגלות האלוהית, האב והבן, ליוסף סמית, בן ה־14, בשנת 1820 לספירה. מכאן אני מסיק שקיימת בארץ אווירה חיובית למורמוניזם, ושפחד הכת האורתודוקסית אולי אינו מוגזם. אני, לפחות, רואה כמועמד רציני להצטרפות לכנסייה המורמונית את כל מי שהתרגש ממה שמסרתי ברשימתי הנזכרת.

מיכאל הרסגור

בעל־אישה

בשולי רשימתה של אפרת עוז בשם זה ב„חותם" מס' 1, ברצוני להביא סיפור של פגישה עם אברהם שלונסקי שנתקיימה בביתו, לפני כ־15 שנה. בשיחה שניהלנו סיפרתי לו, בין היתר, שבביתנו אין גורסים בעל, אלא איש. על כן רעייתי, בשיחה טלפונית, משיבה, בהתאם לנסיבות: אישי בבית, אישי אינו (כרגע) בבית וכיו"ב.

וכל כך למה? בעל, מצביע על קשר לקניין, אַרנות, כך טענתי. הוא יפה לצירוף כמו בעל־עגלה, בעל חנות מכולת, בעל קיוסק. בעניין של גבר ואישה נשואים, יש לומר, איש, אישה, אישי (בכינוי) וכיו"ב.

לכך ענה לי שלונסקי ברוח ידידותית: „אתה קפדן מדי"... תהיתי על פירוש זה. ייתכן שהעובדה ששלונסקי לא חשב על כך קודם לכן, היא־היא שהכתיבה לו (אולי) גישה זו (?).

מכל מקום, על מכתבו של בן־גוריון לא ידעתי וקראתיו כאמור, בחותם; עם זאת הרהרתי לאחר מכן, ש„נזיפה" מסוג זה, הבאה מפיו של שר השירה העברית, כשבלשון עברית עסקינן, מחממת את הלב...

יעקב רותם
תל־אביב

בלי מזכירות

מפלגה שאינה מסוגלת להתאים את מוסדותיה למציאות במדינה נדונה לניוון.

ישיבת המרכז האחרונה של מפ"ם מוכיחה, אולי יותר מכל דבר אחר, עד כמה מוסד כמו מזכירות הוא אנכרוניסטי: דיוני המזכירות אינם זוכים לכל הד ציבורי, ואין להם כל השפעה על הנעשה בחברה הישראלית. לא ייתכן שמפלגה השואפת לחזור לתודעת הציבור, תעסוק במשך תקופה גורלית לקיומה בבחירת מוסדות אימפוטנטיים, ובחירה זו משמשת במה לכל מיני התארגנויות, שבינן לבין בניית מפלגה — מרחק שנות אור.

לכן הצעתי היא לבטל את מוסד המזכירות לחלוטין, לבחור בריכוז פונקציונאלי שיתחיל לפעול ולדאוג לכינוס המרכז במועדים קבועים ויותר צפופים, על מנת לתת גם הד ציבורי לדיונים המתקיימים במפלגה.

דן שבריבריך
תל־אביב

שמוצולוגיה — מי צריך את זה

לפני מספר שבועות התקיים בגבעת־חביבה סמינר רעיוני של החטיבה הצעירה. במסגרת הסמינר הוצג המערכון: „מטען חבלה" ונערך דיון על יחסי יהודים־ערבים. השחקן שלמה בר־שביט, שביקש לסיים את הדיון הרציני באווירה מבודחת, סיפר, כיצד כהיותו כבן 12 ותלמיד כיתה ו' בכיתה משמר־העמק, העז פעם לקום בהרצאה של מאיר יערי ולהציג שאלה: „אני חושב שמדינה דו־לאומית זה רעיון מצוין. אבל מה הערבים אומרים? גם הם מסכימים?" „יערי לא השיב לי ועד היום אינני יודע מה התשובה", סיים שלמה בר־שביט את סיפורו המשעשע לקול צחוקם הרועם של הנוכחים — חברים צעירים בקיבוץ הארצי.

גלי הצחוק העידו, שרוב הנוכחים באולם מבינים את הבדיחה ויודעים כמה מדובר. הם יודעים שהוויכוח התנגדו להקמת מדינה יהודית, והתנגדו את הגשמת הציונות בהסכמת הערבים. הם יודעים גם שהוויכוח היו שוטים רומנטיים, שהשלו את עצמם כי הערבים יסכימו למדינה דו־לאומית. מניין הם יודעים? מה הכעיסה זה כתוב בהמון מקומות. אפשר, למשל, לקרוא את המאמרים של אליהו עמיקם ב„ידיעות אחרונות" של ערב שבת, ומי שלא קרא את מאמרו של מירון בנבנשתי ב„חותם", שבו הוקדשו שני משפטים וחצי לתיאור יחסו של השמאל הישראלי לבעיה הערבית מראשית הציונות ועד ימינו?

יש, כמובן, מקומות נוספים בהם אפשר למצוא אינפורמציה על יחסו של השומר־הצעיר לרעיון המדינה הדו־לאומית, בכלל ולבעיה הערבית בכלל. אפשר, למשל, לקרוא את ספרו החדש של דוד זית „ציונות בדרכי שלום", העוסק בדרכה הרעיונית־פוליטית של השומר־הצעיר בשנים 1927–1947. אך ככל הנראה, רק מעטים יטרחו לעשות זאת, חבל על המאמץ.

ראשית, למי יש זמן לקרוא ספר של למעלה מ־300 עמודים, שאפשר להסתפק במאמרים בעיתונים, כמו „כותרת ראשית" למשל?

שנית, מי זה בכלל דוד זית? בסך הכל חבר להבות־הבשן. הוא לא אניטה שפירא, הוא אפילו לא פרופסור. ב„כותרת ראשית" לא יטרחו לראיין אותו וגם לא ב„חותם". דן מרגלית שוחח אתו, אמנם, ב„ערב חדש", אבל מי רואה טלוויזיה ביום שישי אחרי הצהריים? (מקסימום מישהו שרצה לראות „צוות לעניין" והתבלבל בעניין).

שלישית, איש השומר־הצעיר, הכותב על תולדות השומר־הצעיר, חשוד אוטומטית באפולוגטיקה. ומי מעוניין לבזבז את זמנו היקר על מאמציהם הפאתטיים של ותיקי התנועה להצדקת משוגות נעוריהם? הדרך היחידה להינצל מחשד האפולוגטיקה היא להאיר את השומר־הצעיר באור שלילי ככל האפשר. ככל שהתיאור שלילי יותר, תחושת האמינות רבה יותר, וכל המרבה — הרי זה משובח.

דוד זית לא בחר בדרך זו. כל מי שיטרח בכל זאת לפתוח את ספרו, יבחין מיד כי הכותב אינו אובייקטיבי לחלוטין (ואיזה היסטוריון כן?) וכי העובדה שהוא חבר בתנועה המתוארת בספרו — השפיעה על כתיבתו. דוד עצמו מודה בכך בהקדמה לספרו. עם זאת, אין כל דמיון בין הספר „ציונות בדרכי שלום", לבין ספרי ההיסטוריה „מטעם" המוכרים לכולנו. עד היום לא דווח נטפר אחר מידע רב ומקיף כל־כך על עמדותיו המדיניות של השומר־הצעיר, וכדי להפיק תועלת ממידע זה, אין צורך לקבל את הקונצפציה של המחבר.

יותר בן־נחום
בית נמה

עם אחד!

ההיסטוריה היא תמיד צעירה

מיכאל הרסגור

שלושת הממים

הנני נוהג להגיד לתלמידיי לא לשכוח את שלושת הממים. כאשר הם באים לנתח בעיה היסטורית או כל תופעה אנושית אחרת, עליהם להקפיד לברר שלושה נושאים. קודם כל מה היה מצב המידע אשר עמד לרשות הדמויות הפעילות. כלומר, באיזו מידה היתה ברורה להם תמונת עולמם. שנית, מה היתה דמות המנהיגות היריבה. וכסוף מה היתה המנטאליות השוררת באותה חברה, מה היה סולם ערכיה, באיזו מידה עזרה או בלמה אותה מנטאליות את עיכול המידע, באיזו מידה השתחררה או השתעבדה המנהיגות למנטאליות הסובבת.

חשבתי על טכניקה מחקרית זאת כאשר נודע דבר סיורם של הח"כים שילנסקי, גאולה כהן, ורדיגר, יובל נאמן, וז'אק אמיר ביקרו בהר שני המסגרים. מדוע לקרוא למקום הר הבית? הרי הבית השני כבר אינו קיים, שעה שמסגר אל אקצה ומסגד עומר עומדים שם בכל תפארתם. באמת מדוע אין הבית השני עומד על תלו?

כשל בעיה של מידע, של מנטאליות ושל מנהיגות. המנהיגות העברית של המאה הראשונה לספירה היתה חסרת מידע נכון לגבי עצמתה האמיתית של האימפריה הרומית. מסיבה זאת היא נכנסה עם הראש בקיר. האווירה המשיחית, שהופצה על־ידי קודמיו של גוש אמונים, טשטשה כל הערכה מציאותית. מנטאליות זאת אפשרה למנהיגות חרשה, קיצונית־קנאית להשתלט על הארץ. עם שלטון הסיקריקוניס אבד השריד האחרון של מידע על העולם החיצון. ההמשך היה הרואי Heroïc להפליא, אך בעיקר התאבדותי לגמרי. וזאת הסיבה שאין עוד בית על הר הבית.

אם נעבור לביקור הח"כים של הימין, הכל הופך מובן באמצעות המסננת המשולשת שלנו: המנטאליות של גאולה, שילנסקי ושל חסידיהם דורשת מהם הפגנתיות תיאטרלית פרובוקאטיבית היסטרית מתמדת. המידע שלהם על העולם הערבי (או על העולם המערבי גם כן) הוא אפסי.

פרופ' נאמן יודע להרצות במערב, אבל אינו מבין כלל את מנטאליותו.

אלה כולם אנשים שעבורם הסמל, האמרה הפומפוזית (והריקה) הם כל חייהם. הם אינם יודעים שהתנועה הסימבוליסטית פרחה ב־1886 ולא ב־1986 (ואין להם מידע על כך). הרי הם שייכים למחנה של בגין ושרון, אשר פתחו את מלחמת לבנון מבלי שיהיה להם מידע על לבנון. העצלנות המנטאלית של בגין ושרון הרגה כמעט 700 בחורים. עניין של מנטאליות. הם גם לא מצטערים: עניין של מנטאליות.

כמובן שמנטאליות משתנה. לפעמים מספיקה קבוצה אנושית קטנה, כדי לחולל את השינוי הזה. הערבים, אחרי הנביא מוחמד, לא דמו עוד לערבים שלפניו. הנוער היהודי הציוני. חלוצי החוות להכשרה שבין שתי מלחמות העולם, לא דמו עוד ליהודים הגלותיים, „אנשי־האוויר" והישיבות. חל תהליך של שינוי מנטאליות.

מנטאליות היא בריאה, במידה שהיא יותר קרובה לאמת, כלומר במידה שהיא לוקחת בחשבון מידע רחב ככל האפשר.

ההבדל, למשל, בין רבנים אורתודוקסים במערב, לבין רבנים אורתודוקסים בישראל, הוא עצום. סיבת ההבדל פשוטה: במערב, רב בעיר גדולה הוא תמיד בוגר אוניברסיטה, אם אינו נושא גם את התואר השלישי. אצלנו הם בוגרי ישיבות, בהן אין לומדים לפי השיטה המדעית המקובלת בעולם המודרני. מידע הרבנים אצלנו הוא מוגבל ביותר בענייני העולם החיצון: מכאן שהמנטאליות שלהם גטואית, גלותית ופאנאטית: זוכרים דברי הפיגול של הרב פרץ אחרי מות הילדים בהתנגשות הרכבת עם האוטובוס? אבל אם כך הדברים כה תיפש איש תנועת העבודה, ח"כ ז'אק אמיר, עם אנשי הימין על הר המסגדים? קרבה של מנטאליות, כנראה.

רוצים

עירא דביר

הם יורים גם בזקנים

זליג ופרומה שכחו כבר מזמן
מתי חגגו את חתונת הזהב.
ויושב לו הזוג בביתו הקטן —
היא בוחשת בקפה והוא מוסיף לתה חלב.

פרומה נדחפת בתור במכולת.
זליג באוטובוס עומד.
בשבת יסעדו את לִבם בתרנגולת.
אם קצבת הזקנה תשולם במועד.

זליג ופרומה יושבים בסלון.
אך הם כבר מזמן חוחלקו על הקרח.
אסקימואים את סבא מקפיאים כמו שלגון.
יהודים רותכים ממנו נתח אחר נתח.

זליג ופרומה שכבו כבר לישון
ופתאום, ככה סתם, איש בדלת מקיש.
האם בא אורח? ידיד או מכר?
ואולי זה בכלל טלתרום לקשיש?...

פרומה נדחפת לחדר האמבטיה.
זליג חוטף אגרוף בפנים.
מחר בעיתון תצטמצם עוד כותרת
על איך נשדדו ח"י שקלים מזקנים.

זליג ופרומה מתחבקים בסלון.
כן, הם מזמן חוחלקו על הקרח.
אסקימואים את סבא מקפיאים כמו שלגון.
יהודים רותכים ממנו נתח אחר נתח.

סיר לחץ

אפרת עוז

הנמנום הענוג של חברת הקיבוץ

אולי אין מה להתרגש. גם כאשר אני – עירונית מבטן ומלידה – סיימתי את שירותי הצבאי, האבא'לה הפרטי שלי היה משוכנע שהדרך הראשית תוביל אותי הישר אל הסמינר למורים, ואל אביר החלומות שיישאני אל מתחת לחופה. באותו שלב של חיי, לפי התסריטים של הדודים והדודות הדואגים לעתידי, הייתי אמורה לעסוק בגידול ילדים, ובנוסף, להביא הביתה „עוד כמה גרושים" מדי חודש לכלכלת המשפחה; – סידרו לי את החיים, ואני, שומו שמים, מרדתי! היום, בדיעבד, אני מברכת על העובדה שאני עירונית. לו הייתי קיבוצניקית, ספק רב אם הייתי מעזה למרוד. בקיבוץ, כפי שלמדתי להכירו, בחורה שמעוניינת לחרוג מתפקידים „נשיים" צריכה להיות טיפוס של גולדה ותאצ'ר – כלומר, אותן חריגות שמצליחות אף־על־פי...

כאשר החמודי הזכר והחמודה'לה הנקבה שבים משירותם הצבאי אל הקיבוץ, שואל הקיבוץ את החמודי, באיזה ענף אתה רוצה לעבוד? ואילו את החמודה'לה הוא שואל: באיזה בית ילדים את רוצה לעבוד? ואז הולך החמוד לתקלאות, או לתעשייה, והחמודה'לה נשארת בבית הילדים, והקיבוץ רוגע ושליו, ואיש לא מקים קול צעקה.

בתחילת שנות השמונים, בקול דממה דקה, קמים לפתע מדורים לשוויון המינים בקבה"א ובתק"ם. בכל מדור יש תקן לאחד וחצי אנשים, כאשר בקבה"א ממוקם המדור בתאון קטנטן, שמעיד באלף עדים על החשיבות האפסית שהתנועה מייחסת למדור.

ובשנת 85', רועי רשקס, לאחר פנייה של נשים אליו, מוסיף לתכניתו הסאטירית גם שיר אחד על האישה בקיבוץ – „הולכת לאיטה, כבדה ומדולדלת /כדור בשר שלא אוהב, שלא חולם / חלום אבוד מאחורי סינר של מטפלת..." – וחברי וחברות קיבוץ באים, שומעים, מוחאים כפיים בנימוס ונזורים הביתה, להמשיך את חייהם כהרגלם, ואף לא אחד אינו תמה מדוע השיר נכתב דווקא על־ידי גבר.

מסתבר שבקיבוצים, ממש כמו בעיר, הנורמה היא שאם אישה פמיניסטית – משהו אצלה לא בסדר: אולי היא לסבית, ואולי היא אישה „גברית", ואולי סתם לא־יוצלחית, שמנתבת את רגשי המרירות והאישיים שלה לכיוון של פמיניזם.

הדסה ולנסי, מרכזת המדור לשוויון המינים בתק"ם, מספרת: „בשהתחלתי לעבוד במדור ענדתי את טבעת הנישואין שלא ענדתי שנים לפני־כן. החלטתי שבעבודה כזאת אני חייבת ללכת עם טבעת. ובאמת, כל פעם אני תופסת את עצמי מעידה: אני בסדר", כאילו רק מי ש„בסדר", יש לו הזכות לדבר".

או אם בקיבוץ אסור להיות פמיניסטית, מה אפשר לעשות כדי להעביר נשים לעבודות „גבריות", ולהיפך? מה לעשות כדי להעלות את האחוז המגוחך של גזבריות (4% מכלל הגזברים בקיבוצים) ושל מרכזות משק (4%) ושל מנהלות מפעל (בתק"ם יש רק מנהלת אחת או שתיים, ובקבה"א המצב דומה), ומה ניתן לעשות כדי שגברים יעברו לעבודות שירותים והוראה?

על רקע המצב המשמים והקודר של החברה בקיבוץ בימינו, הגיע לידי מסמך אנאכרוניסטי משנת 1930. על מאבק החברות בקיבוצים על הזכות לעבוד בשמירה ובבכאות. אמנם לין ממשמר העמק כתבה באותם ימים: „באותן סמכויות ומובן מאליו נשללו מהחברה כל הזכויות אשר ניתנו לחברים: זכות ההגנה, זכות השמירה, זכות המלחמה עם אש. (בהרשות משמר העמק)... לא שעת ויכוחים השעה – עניים והחברים לדרישותינו: המצב מחייב דיקטטורה משמעת. – הדרישות עלו באש. החברות השלכנו בתוך חוקה מהמכוניות המובילה את הכבאים, למרות שהושלכנו מהמכוניות. חברות משמר העמק לא ויתרו, עד שאושגנו לבסוף בקיבוץ קבוצה בבאיות. גם בקיבוצים אחרים ניצרו החברות במלחמתן, וילדי קיבוצים הגיבו למראה הנשים השומרות בפליאה: „אישות הולכות עם רובה".

אבל מאורע מהפכני זה אירע בשנות השלושים. כיום, אני לא מכירה קיבוץ בו יש „אישות עם רובה". רק 50 שנה עברו, הקיבוצניקיות של היום נראות ומתפקדות באופן זהה לאמותיהן וסבותיהן של החלוצות. הקיבוצניקים של היום לא נאלצים להשליך אותן, כמו בבאי משמר העמק בשעתם, משום מכוניות חונה או נוסעת. הקיבוצניקיות יושבות בשקט בבית הילדים. לקראת ועידות התק"ם והקבה"א ניכרת התעוררות מסוימת בקרב החברות, ואולי הן מבקשות, בסכסותיהן בשעתן, לקפוץ על המכוניות הנוסעות.

הדסה ולנסי, מהמדור לשוויון המינים מגישה לקראת ועידת התק"ם הצעה לשריון מקום לחברות במשלחות הקיבוץ. מטרת ההצעה ... שבוועדות שרשימותיהן מורכבות מבעלי תפקידים ... יזרה ציבורית, יישמר העיקרון ש־25% מכלל חב... הוועדה תהיינה חברות. גם עפרה ארזון, מהמדור לשוויון המינים בקבה"א, מגישה לקראת ועידת הקבה"א הצעות מפורטות. בנוהל לשריון לנשים את הלתפקיד של אחוז משני מזכירי הקבה"א, וכן 50% מקרב חברי ועדת המוניים של הקבה"א וועד. במו כן מבקשות ארזון אישור להגדלת המדור לשוויון המינים.

אך ספק אם די בהצעותיהן של מרכזות מדורי השוויון לשנות. רק בשני התנאים אפשר יהיה לשנות את מצבה הענוג של חברת הקיבוץ. התנאי האחד הוא יצירת לובי ורגע של חברות קיבוצים. יצירת לובי כזה תתאפשר רק אם יתעוררו חברות הקיבוצים מנמנומן הענוג, ימשכו את הסיפור ויוציאו גם לחברים ה„מקומתים" לקחת חלק בעבודות החינוך בטיפול בילדים והוראה. התנאי השני, הוא הכוונת המנהיגות הקיבוצית לשוויון אמיתי, ללא מראות, אם קימת בכוונת שבבאות, ועם לאחר ועידות התק"ם והקבה"א, ... יתקבלו ההצעות של מדורי שוויון המינים.

דימוי במיל'

קציני צה"ל המשתחררים הם „מובטלים" ותיקים. לא רעבים לפת־לחם, חלילה, אבל הסטאטוס, הסיפוק, הקידום — נפגעים. תחושותיהם וסיכוייהם להשתלב בחיים האזרחיים

מאת שלמה סלוצקי

איור: איתן פימנטל

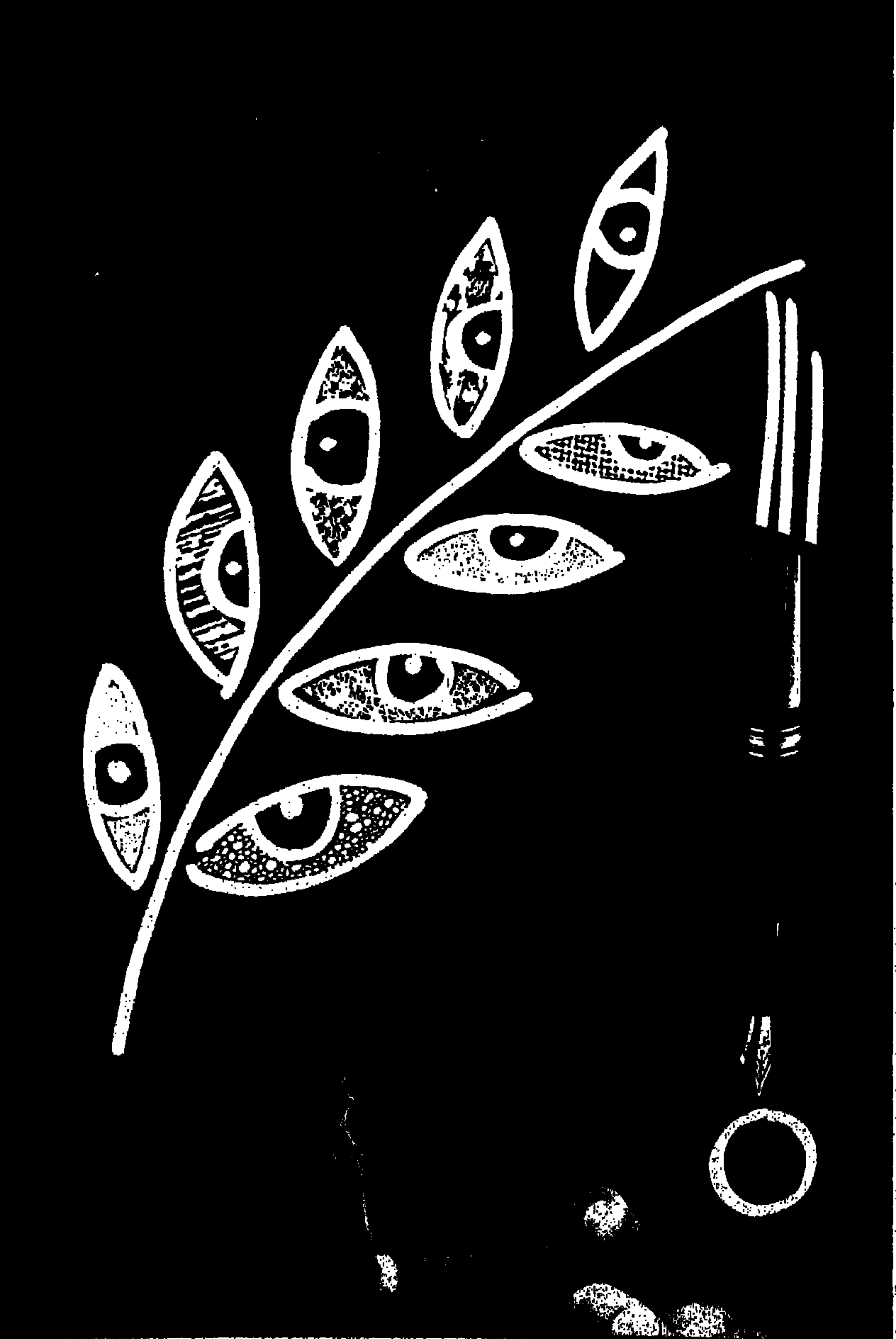

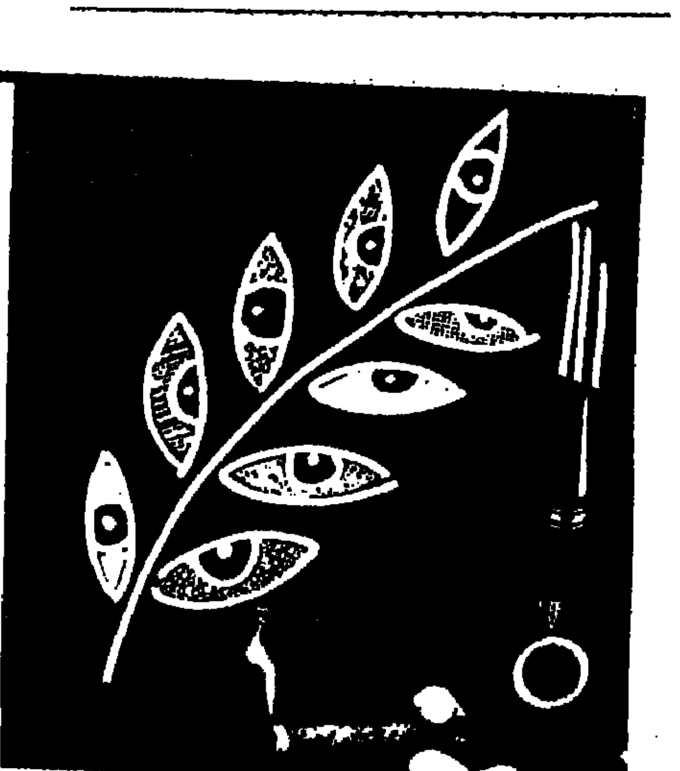

אותם לא תמצא בלשכת התעסוקה, ולא מפני שהם לא זקוקים לה. הם מתביישים. לפני חמש־עשרה שנה, בימי הפיתוח הכלכלי המואץ, אצו ראשי החברות והקונצרנים הגדולים לקטוף מוקדם של כל קצין בכיר שפורש מצה"ל. אך עברו 15 שנה, המצב הכלכלי השתנה והתעשיית הצבאית הנהגה מתוך עצמה, וגם בגלל סיבות אלו מסתובבים כיום מאות קצינים משוחררים שמחפשים עבודה.

המציאות שמחוץ לדרגות ולמדים היא אכזרית. גם עבור מי שידע קרבות ומלחמות־איזשהן. את קרב המרסקים לומדים מחר באוניברסיטה של החיים.

.... לאחר סיור עבודה של שבוע ימים בארה"ב, שאליו הוזמנתי על־ידי חברת תעופה בינונית (300 מטוסים) כדי להציג מחקר שפרסמתי בארץ, הגעתי לשיחת סיכום עם סגן נשיא החברה, האחראי לכוח אדם. במשרדו. הופתעתי מאוד כאשר קיבל אותי בחור כבן 28, לבוש ג'ינס וחולצה פתוחה, ורגליו על השולחן. אך עוד יותר הופתעתי כאשר בסוף הפגישה הציע לי שעוזרו, מירק, ילווה אותי לסיור במתקני החברה. לאחר שקיבלתי את ההצעה לחץ על כפתור. ואז הופיע בדלת אדם רציני, כבן 52, שארשת פניו קשוחה, שער אפור וחליפת שלושה חלקים כהה. „מיג'ור ג'נראל, תראה בבקשה את מתקני החברה לידידנו הפרופ' יעקובסון. „זה מובן!" — קוטע את דבריו פרופ' דן יעקובסון, ראש החוג ללימודי עבודה באוניברסיטת תל־אביב. „מיג'ור ג'נראל זו דרגה השווה לרב־אלוף בצה"ל, והוא־הוא העוזר של הפוציק הזה במכנסי ג'ינס ורגליים על השולחן. אבל זה לא הכל. שהרי בסוף הסיור, על כוס בירה שלישית, לא יכולתי להתאפק ושאלתי את מירק לתחושותיו כלפי הצעיר הזה שעוד לא נולד כאשר הוא כבר פיקד על מאות אנשים, והיום הוא מורה לו, בלי להוריד את הרגליים מהשולחן, להתלוות לסיורי אורחים למיניהם. אך כאן הופתעתי עוד יותר. מאחר שמירק הסביר לי — ללא טון מתחסד או נבוך — שהוא תופס את המצב הזה כזמני. כמעין שכר לימוד שהוא משלם כדי להשתלב, בבוא הזמן, בניהול החברה העוסקת במה שהוא עסק במשך עשרות שנים בצבא: ניהול מערכות מטוסים. כך גם יחזרו אליו העמדה והכבוד, ויוכלו לבוא לידי ביטוי כישוריו ונסיונו".

את הדוגמא הזו מביא פרופ' דן יעקובסון, דווקא כדי להצביע על תופעה שלא היתה יכולה להתרחש בישראל. אולי לא היו מעלבים רב־אלוף בתפקיד של עוזר/מלווה/נער שליח. אבל עוד יותר בטוח הוא שאין קצין צה"ל בגמלאות, גם בדרגות נמוכות בהרבה, שהיה מוכן לקבל על עצמו תפקיד כזה. ולו באופן זמני בלבד.

בעיות יוקרה ומעמד עומדות בפני אותם מאות קצינים בדרגות גבוהות שהשתחררו, או אמורים להשתחרר, בתקופה זו מצה"ל. בעיה ידועה היא בעיית הדימוי העצמי, וההרדה מפני הירידה בסטטוס. בעיה זו תכורה במיוחד במדינת ישראל, בה החברה קידשה את המקצוע הצבאי, ואם כי כיום יש סימנים של שבירת המיתוס הזה, הרי עדיין קיימת כביכו הילה של עצמה, אחריות, של „להיות במוקד העניינים" — שיציאה ממנו

> ### הקרב נגד הצנחנים
>
> „אני רוצה לדעת מה תהיה תגובת המערכת הצבאית אם אני, בגיל 44, ארצה להיכנס לצבא לעסוק בתחום ההתמחות שלי — כוח אדם — ואעמוד על כך שאקבל תפקיד, דרגה ותנאים של אלוף־משנה."
>
> בקריאת תיגר זו יוצא דני בריסלע, מהנהלת מפעלי אליאנס כנגד „הצנחות" של קצינים ברימוס לתפקידי מנהלים בשוק האזרחי.
>
> דני בריסלע, שהשתחרר אחרי שש שנים „בלבד" משירות בקבע מייצג כאן את המנהלים שצמחו מתוך התעשייה ומתוך המגזר האזרחי. אך מכיר מקרוב את בעיית שיבוצם של קצינים פורשים מתוך עיסוקו בנושאי כוח־אדם במשך עשרים שנה. לטענתו, הבעיה העיקרית של הקצינים במיל' היא שהם חיים כל חייהם את הצבא ואת העבר: המלנכוליה הזו מתבטאת בהעלאה על נס של כל מה שנעשה בצבא, וביזוי כל הנורמות, השיטות וכל עשייה כאורחות. „אבל מי ששומע אותם הוא אדם שעושה כל שנה 40 יום מילואים, ומנסיוני אני יכול להעיד שהצבא אינו הגוף הכי יעיל בעולם. להיפך. ניתן להגיד שמבחינה מנהלית, ואפילו מקצועית. הצבא די מפגר אחרי המגזר האזרחי בכמה וכמה תחומים.
>
> „היתה תקופה שכל תעשיין רצה לענוד יהלום בכתר ברמות קצין, כדי שיוכל ביום שישי להשוויץ בין החברים שלו בסביון ש„אצלי עובד אלוף משנה.' היום זה נגמר. השוק מוצף בקצינים בכירים, וכבר לא בא בחשבון סתם להצניח.
>
> „ומה זה להצניח? צריך להבין את משמעות הדברים. בשוק האזרחי אנשים נלחמים על חייהם דקה־דקה, שעה־שעה ושנה־שנה ונתקעים באותו תפקיד לא שלוש שנים כמו בצבא, אלא לעתים גם חמש, שש, תשע ועשר שנים. וכשכבר מגיע תורך להתקדם, מנחיתים לך מישהו מהצבא. דבר כזה לא מתקבל בשמחה. ובצדק. אני מתנגד למחוק הערפות לאנשי צבא בקבלת תפקידי מנהל. צריך להבין שאם מנכ"ל של חברה, המונה כ־2000 איש, יכול לשרת 45 יום בשנה כרביטוראי במילואים, ולקבל כמובן מאליו את העובדה שמפקדו הוא בחור צעיר שסיים זה עתה את הסדיר — אז גם אנשי הצבא הבכירים צריכים להבין שיצטרכו, עם כל ההתחשבות, להתחיל מלמטה."

לאורחות מהווה תמיד ירידה, גם אם זו לתפקיד מכובד; שהרי בעצם הפרישה שלי, אני מודה, עיקר הישגיי כבר מאחוריי...

התפקיד המכובד, ששכרו בצדו מחוץ למסגרת הצבאית, ממעט לחכות לאחרונה לקצינים המשתחררים, בפתח שערי השלישות. חלפו אותם זמנים. בסוף שנות ה־60 ותחילת שנות ה־70, בהן התעשייה הצעירה ציפתה בכליון עיניים לקצין המשתחרר שיבוא וישליט סדר ויעילות בכוח הכריזמה וכושר מנהיגותו. התעשייה והחברות הכלכליות דורשות כיום, מיומנויות ספציפיות והתמחות טכנולוגית. ולא רק כושר ניהול, כריזמה ומנהיגות. כישורים אלה ישנם. היום, גם לדור שלם של מנהלים בגיל הארבעים, אשר טיפסו במעלה התארים האקדמיים והעמדות הניהוליות, בעוד קציני הצבא טיפסו על ג'בלאות; והתחרות עמם לא קלה.

„תקופת החסד הולכת ומתקצרת", מסביר דן יעקובסון. „המסר, היום, לקצין הנקלט בחברה, הוא: לא חשוב מה היית עד היום, חשוב לנו מה אתה יכול לתרום לנו מ'אכלס — והיום".

סיפורו של פנחס (פיני) פלג, אלוף־משנה במילואים זה כשנתיים — לאחר 23 שנות שירות בחיל־האוויר בתפקידים בכירים, וכיום מנהל מחלקת כוח אדם בכוואון ישראל — ממחיש חלק מהבעייתיות בהתמודדות של הפורש עם המציאות הישראלית.

„בגיל 37 השלמתי עם העובדה שאני נמצא במסלול עזיבה, שאמור להסתיים בגיל 40. בניגוד לרוב חברי לא התכחשתי, ולא התעלמתי מעובדה זו, וכך ניסיתי לארגן את עצמי לגלישה נוחה לאורחות. אלא שגם כך הדברים אינם פשוטים. כשאתה בצבא, אחרים מחליטים על עתידך, על התפקיד ומקום השירות שלך, וזאת על פי הכישורים שהמחליטנים הכירו, ועל פי התיק הצבאי שהיה פתוח בפניהם. כשיוצאים לאורחות קולטים שאין על מי לסמוך, רק על עצמך, ושכל החברים מהצבא שחשבת שהם יעזרו', „הם יסדרו', כולם נעלמים, או רומזים לך שאינם מעוניינים שתבוא להתחרות עמם באותה חברה או מוסד. וכשאתה כבר מוריד שכבת כושה אחת ומחליט לפנות למודעה בעיתון, אם וכאשר אתה מקבל תשובה ומוזמן לראיון — לא פעם אתה נוכח לדעת שאתה מתוכנן להיות אחד מחמישה־עשר שהמראיין חייב לראיין, כדי למלא את המכסה — ולמסור את המשרה לאחר.

אין מה לעשות. צריך לשלם דמי כניסה לאורחות. להבין שלעולם לא תהיה בידינו העצמה שהיתה, היכולת להזיז דברים ואנשים בלי ועדי עובדים ובלי ויכוחים, לדעת לקבל בשקט את ההערות התחרות ושנות: „אתה לא בצבא, כאן אין פקודות', גם כאשר אינך פוקד היום, וגם בצבא, הדברים אצלי לא הלכו על פקודות, אבל לך תסביר..."

„צריך להסביר את המציאות האמיתית לקצינים כשהם בשלבי פרישה, כי המציאות הזו שמציירים לך — אלה שעזבו לפניך — של חמישה ימי עבודה, שמתחילים ב־10 בבוקר ומסיימים בצהריים, ושבכל ראש חודש יש ארבעה מיליון שקל ביד, מציאות כזו לא קיימת. אבל כשאתה יוצא החוצה ולא רואה אותה, נדמה לך שרק אותך „מחפשים' ורק לך „מתנכלים".

בקשר לכך מספר דן יעקובסון שגילה כי אחרים מתלמידיו בקורס של המרכז הישראלי לניהול, קצינים בשלבי פרישה הלומדים בתנאי פנימייה, נקראו לא פעם לטלפון, לשיחות שהיו „מוזמנות" על ידם כדי להוכיח שלהם אין בעיה, שהם „דרושים".

סטיגמה ושוויון הזדמנויות

כן, שמתאר בצורה חמורה ובוטה את הבעיה, הוא תת־אלוף מנחם מאיירה, לא מעט בשל תפקידו כראש מנהל הסגל (שהוא הגוף המופקד על הקצונה בצה"ל ועל הפורשים ממנה לגמלאות), ולא מעט בשל אמונה שהחברה עושה כאן עוול למי ששירת אותה עשרות שנים בנאמנות. „ככל שאני נפגש יותר עם קצינים בחיפושי עבודה ועם מעסיקים, אני

משתכנע יותר ויותר שיש כיום סטיגמה על אנשי הצבא. וזוהי סטיגמה שבאה כתוצאה מכך שבשנים האחרונות יש פגיעה קשה בדימוי של הצבא, ושעבור רבים ביטחון וצבא הם כבר לא פרה קדושה, ומכאן שאין לאיש־הצבא שום עדיפות במציאת מקום עבודה, ואולי להיפך:

„אז אולי יש להם מוסר עבודה גבוה וכושר עמידה בלחץ, ועוד כהנה וכהנה תכונות שהוכיחו בשטח. אבל — אומרים לך המעסיקים — אין להם „כישורים ספציפיים'".

מאיירה טוען שהסטיגמה שנוצרה כתוצאה משבירת המיתוס הצבאי מהווה מחר־גיסא אליבי עבור חלק מהקצינים הפורשים, המצביעים עליה כסיבה לקשייהם בהשתלבות בשוק העבודה. אבל מאידך־גיסא, סטיגמה זו מהווה עוד יותר אליבי למעסיקים פוטנציאליים, כדי לא לתת קרדיט והזדמנויות שוות לאנשי צבא לשעבר מול מועמדים אזרחים.

„חלק מבעיית הדימוי נוצר סביב שכבת הביניים של פורשי צה"ל. זו היתה שכבת הקצינים שראתה את האלוף ישעיהו גביש ואחרים משתלבים, מיד עם צאתם לאורחות, בצמרת המערכת הכלכלית של תחילת שנות ה־70, וחשבו שגם להם ההשתלבות תהיה קלה. אלא שהמציאות טפחה על פניהם. הם נדרשו להוכיח את עצמם מחדש, ורבים מביניהם נהדפו החוצה. היו כשלונות. והיו שבאו עם דימוי וציפיות גבוהים יתר־על־המידה ולא היו מוכנים לשום התפשרויות, כי השוו את עצמם כל העת עם קודמיהם, שמצאו שערים יותר פתוחים לכניסה לשוק האזרחי.

„קבוצה זו, והדימוי שנוצר לה, הביאו לאנטגוניזם כנגד איש הצבא וכיום — גם אם ראאגנו להוריד את האנשים שלנו מהעצים הגבוהים, והם מודעים לכך שיהיו חייבים, בכל מקרה, לרדת בסטטוס שלהם במעבר לשוק האזרחי — עדיין הסטיגמה הזו משמשת אליבי לדחייה על־ידי המעסיק הפוטנציאלי".

היו עוד כמה קירות אטומים נוספים בהם נתקל מנהל הסגל הנסיוני במאמציו לשלב קצינים ברימוס בשוק העבודה. כך, למשל, ועד העובדים במשרד החינוך הטיל כמעט וטו על שישה קצינים שהיו מעוניינים להמשיך את דרכם דווקא בהוראה (ולא כמנהלים, כמורים לכל דבר), וזאת מסיבות פשוטות של איגוד מקצועי. התוצאה: שישה גברים עם מוטיבציה, תעודת הוראה כחוק, ובמקרה גם קצינים לשעבר, לא ישפיעו על הממוצע הנשי שבקרב מורי ישראל. אפילו משרד הביטחון סגור בפני קציני צה"ל. הם יכולים להעמיד עצמם כמועמדים למשרה אך

> ### אותי אף אחד כבר לא רוצה
>
> גם בתקופת מיתון ופיטורין ימצא את עצמו הקצין המקצועי המשתחרר מחיל הקשר, או המהנדס העוזב את חיל האוויר, מגוזר על־ידי אנשי כוח־אדם מתוידראן, או חברות היי־טק אחרות. לחברות אלה כדאי להציע לו כל מה שירצה, שכן הוא משער ילכותו בחיל הקשר וככר מהיותו בדרגת סרן או רס"ן הוא עוסק בפיתוח, כראש צוות וראש מדור, ומכאן שהוא יודע לזהות ולחוות את צרכי חיל הקשר לעוד כמה וכמה שנים, שהרי רק לפני חודשיים הוא שמע הרצאה והשתתף בדיון בתוך הצבא כנושא „חיל הקשר בשנות ה־90", להעסיק קצין כזה, משמע לחסוך שנים והון בפיתוח, ומכאן שלא צפוי לו מחסור בתעסוקה.
>
> הבעיה היא לא של אותה שכבת בעלי מקצוע העוברים כקצינים כצה"ל. הבעיה היא דווקא של צה"ל „ירוק". זה של חי"ר, טלני וצנחנים, ושל כל אותם קצינים שעבורם צבא הוא מקצוע יחיד. ואין פלא שחלק מהם הופכים להיות סוחרי נשק או יועצים צבאיים.
>
> כמעט, בנוסחה מרעית, אפשר להגדיר שככל שקצין [illegible] „קרבי", יותר מסור לתפקיד, יותר מוכשר למלאו, ומקריש מאת לעצמו כך הוא נורע יותר ממצבו בצאתו לאורחות.
>
> דוגמא טובה לכך הוא שייקה מרון, אלוף משנה במילואים מאז 1977, וכיום סגן מנהל נמל אשדוד. את הקושי העיקרי במעבר מחיי צבא לאורחות הוא רואה בהבדלי מנטליות, ובאורחיים שונה להלוטין בין שני מעגלי החיים, שהקצין המשתחרר לא תמיד מצליח לחסתגל אליהם.
>
> „דוגמא למנטליות שונה היא החינוך להצלחה במשימה כיעד האשון במעלה שאליו חינכו אותי בצבא, ולא חשוב באיזה מחיר כמה"ט. ב־1973, ידעתי שהתרגיל באימון חייב להצליח, וכאשר שאלתי את גורודיש האם לחפור תעלות לביום אריק שיעלו של מיליון לורות ראו — והתשובה היתה בוראה יחסיו, יהיו תשלום [illegible]
>
> [illegible]

ורק אם לא יימצא מועמד מתאים במכרז פנימי בקרב עובדי משרד הביטחון.

האלוף (מיל') משה נתיב, לשעבר ראש אכ"א, כיום איש בנק הפועלים ויו"ר ארגון הגמלאים של צה"ל: „אני לא יכול לבוא בטענות לסקטור הפרטי על שהוא לא מעסיק אנשי צבא, כאשר הממשלה עצמה, המעסיקה אותם 20 ו־25 שנה בהיותם צעירים, ומחייבת אותם להתפטר, אינה מוכנה להעסיק אותם ולהשתמש בכישוריהם במשרד הביטחון וביתר המשרדים האזרחיים.

„כאן עלולה להיווצר בעיה חברתית ממדרגה ראשונה.

„בתקופת שירותי בצה"ל הכרתי לא מעט קצינים בכירים מדרום־אמריקה שבאו כאורחים. הם ידעו לארגן לעצמם תנאים כלכליים מעל ומעבר בתקופת שירותם, ועסקות ומשרות באותה רמה, או יותר, לאחר שחרורם. את זאת יכלו לעשות בגלל אופי המשטרים שם, ואני מקווה שכאן זה לא יקרה. אם יזרקו את האנשים לכלבים, אזי כל אחד יצטרך לדאוג לעצמו עוד בהיותו בשירות, וזה ישפיע באופן חמור ביותר על אופי הצבא, על האמון בקציניו ועל החברה עצמה".

פתרונות – זה מה שיש

לבעיה האישית של הקצין המשתחרר, יש לתת־אלוף מאיירה פתרון יסודי: „עקרונית, אם היינו מעוניינים בכך שיהיו לנו קצינים טובים בצה"ל, ולא כאלו שפוחדים לצאת לאורחות בגיל 22 — היינו צריכים, מרגע הגיוס, לאחר שנה כמ'פלתת לקצין הצעיר Time Out ולאפשר לו לסיים תואר ראשון בכלכלה באוניברסיטה. בגיל 26 הוא יחזור להיות סמג"ד, מג"ד ואז שוב יחזור לאוניברסיטה להשלים תואר שני. בגיל 32 הוא כשיר להיות מח"ט, אחר־כך קורס מתקדם בחו"ל וכן הלאה. התקדמות אישית, במקביל לצבאית, שתיתן לו אפשרות להתמודד עם כל אחד בצאתו לאורחות".

מאיירה חושב שזו תכנית מצוינת, „אבל אנחנו לא בשלב הזה. צה"ל כיום לא יכול להרשות לעצמו מסלול כזה, גם אם אנחנו מודעים לכך שהדבר חוזר אלינו כבומרנג בירידת רמת הקצונה והמוטיבציה של אנשים מוכשרים לחתום קבע. כשלא גומרים את החודש, קשה לחשוב לטווח ארוך..."

„לטווח ארוך", אומר לנו אלוף־משנה (מיל') מ., „תכנית מסודרת תהיה יותר זולה מהמשך המצב הקיים." מ. מציע תכנית העסקה במשרדי הממשלה, שהוא רואה אותם כמקום הטבעי להמשך עבודתם של מי ששירתו את המדינה במיטב שנותיהם. על־פי תכנית זו, ישורינו, באופן הדרגתי, כ־2000 משרות במשרדי הממשלה למחזור בין פורשי צה"ל במשך השנים. כך יימצא פתרון לכ־50% מבעיית תעסוקת הפורשים, בהנחה שהיתר ימצאו בעצמם את מקומם בשוק האזרחי.

פתרונות אחרים, כמו כניסה לתחומים שעדיין לא מפותחים, דוגמת ההוראה, התעשייה הזעירה או התיירות — שהוזכרו במבנה, יוכלו לתת פתרונות חלקיים, לחלק מאותו ציבור של קצינים פורשים.

קשה בעידן של מיתון, פיטורים וצמצומים, לנסות להוציא אל הפועל תכניות המחייבות השקעה כלשהי. אך יחד עם זאת יש צורך דחוף לנסות ולמצוא פתרון לבעיה שאינה בעייתם של הקצינים הבכירים, אלא גם של הקצונה הצעירה הצופה באיתות שמקבלת הקצונה הבכירה, ומביאה אותם להימנע מכניסה לאותה יהדזלורוסה שבסופה נותרים מובטלים בגיל 40.

ועד אשר ישכון זאב עם כבש, צריכה החברה הישראלית שאותם קצינים יהיו בפנים.

> ### האיש הנכון במקום הנכון
>
> [illegible] משתתפי כתבה זו — קצינים פורשים המחפשים [illegible] — נושאים את עיניהם בציפיה אל ליג. את [illegible] למצוא בכותרות מודעות „דרושים" ביום שישי [illegible] התפתחה בתחום השמת מנהלים ואנשי מפתח [illegible] ומשרות ציבור. אליו מגיעות הצעות למשרות [illegible] כרטסת החלה ומפורטת של בעלי מקצוע [illegible] מחפשי משרות בכירות. תפקידו של ליג הוא [illegible] עם המקום הנכון [illegible]
>
> [illegible]

> ### על מספרים ואנשים
>
> [illegible]

ראן

„ראן" ביפנית הוא כאוס. זה שם סרטו של הבמאי היפני הגדול קורוסאבה. התגעשות יצרים, תמונות קרב מרהיבות, מעמדים אנושיים־משפחתיים מרתקים באירוע קולנועי נדיר: תוהו ובוהו נשגב.

מאת דני ורט

תמונות קרב

במאי יפן מכנים אותו „טנו", כלומר הקיסר. כינוי שיש בו מן ההערצה והלעג שבמקורו: בהתנהגותו הרודנית על בימת הצילומים. מאשימים אותו בנוקשות כלפי הסובבים אותו ובהתנשאות. דמותו הגבוהה (כ־180 סנטימטרים, די גבוה לגבי יפני) הקפדתו על לבישת כפפות לבנות במהלך הצילומים, מתאימות לכינוי שהודבק לו. היפנים, משום מה, אינם אוהבים במיוחד את סרטיו. הם מצביעים על הפסיכולוגיה של דמויותיו, שאינה תואמת הלכי־רוח יפניים, על העריכה והאסתטיקה המערביים שלו.

הבמאי היפני אקירה קורוסאבה בסרטו העשרים ושמונה „ראן", מוכיח את מה שאינו זקוק להוכחה, ומביא שוב יצירת ענק של ענק קולנועי, אחד הבודדים, אולי לצד ג'ון יוסטון האמריקני, ששרדו עוד בקולנוע והפעילים עדיין. „ראן" לא רק שאינו מותיר ספקות לגבי כשרונו הרותני של קורוסאבה, מרוכב הפעם, כמו בסרטו הקודם „קאגמושה", בסרט אפי, סרט פיוטי גדול־ממדים מכל הבחינות, סרט שדרש מאמץ רב בשלבי ההפקה. עוד עובדה מרהימה לגבי מי שנולד ב־1910. כרומה ליוסטון, ובניגוד ליוצרים ותיקים אחרים בעבר, ג'ון פורד או ז'אן רנואר למשל, שבסרטיהם האחרונים יצרו אלגיות נוסטלגיות וקוננו על אובדן נעורים, קורוסאבה מפתיע עדיין בראייתו החריפה את הטבע האנושי ההפכפך, בספקו היבט סרקסטי, אכזרי, על האנושות.

קורוסאבה שפועלו בקולנוע היפני מאז המחצית השנייה של שנות השלושים, וביים את סרטו העלילתי הראשון ב־1943, נחשב כבר לקלסיקן מאז נחשף במערב עם סרטו „ראשומון", שזכה בפרס ראשון בפסטיבל ונציה ב־1951. הסרט לא רק גילה למערב את קורוסאבה, אלא גם שימש פתח להוצאת הקולנוע היפני בכלל ולגילוי יוצרים גדולים ותיקים יותר, כמו יאסוג'ירו אוזו וקנג'י מיזוגוצ'י. שעד קורוסאבה היה נדמה ליפנים שלמערב אין כל עניין בסרטיהם. כמו הוצגו גם יצירותיו המופתיות המוקדמות של קורוסאבה, שהעמידוהו בשורה הראשונה של היוצרים הגדולים בהיסטוריה הקולנועית. סרטים על רקע היסטורי, כ„שבעת הסמוראים", „יוג'ימבו" ו„סנג'ורו" או סרטים מודרניים כמו „איקירו" (וסרטו הקודם — „קאגמושה").

כמה מהקלסיקות שלו עובדו לסרטים מערביים: „שבעת הסמוראים" היה למערבון של ג'ון סטרג'ס בשם — „שבעת המופלאים", „ראשומון" אף הוא היה למעין מערבון, בשם — „משפט תקיפה" של מרטין ריט, ואילו „סנג'ורו" התגלגל למערבון ספגטי של סרג'יו ליאונה — „בעבור חופן דולרים". היום רבים מבני הדור הצעיר של הוליווד, ביניהם סטיבן שפילברג, ג'ורג' לוקאס, וולטר היל או ג'ון מיליוס, ששים להצביע על השפעתו של קורוסאבה על יצירתם; מה שמחזיר אותנו לקורוסאבה, שכאשר נשאל בעבר מיהם היוצרים שהשפיעו על סרטיו, ציין בין היתר את סרגיי אייזנשטיין הרוסי, ג'ון פורד האמריקני, וז'אן רנואר הצרפתי. מבקריו היפנים, הטוענים למערביות־יתר של סרטיו, מצאו ודאי סימוכין בפנייתו מספר פעמים למקורות מערביים. סרטו „האידיוט" (1951) של דוסטוייבסקי, „כס הדמים" (1957), מתבסס על „מקבת" של שייקספיר, „בשפל" (1957) מבוסס על גורקי, „גבוהים ונמוכים" (1963) נעשה על פי רומן פשע אמריקני מאת אד מקביין, גם סרטו „שומר היערות", שהוא סרט די יוצא דופן ביצירתו (הפקה רוסית שצולמה ברוסית), עובד על־פי ספרי מסעות של ולדימיר קלצייביץ' ארסנייב.

ב„ראן" שב קורוסאבה לשייקספיר, ההשראה היא „המלך ליר". את רעיון הסרט נשא עמו כעשר שנים, עד שעלה בידו להוציאו אל הפועל. בעיותיו של קורוסאבה במולדתו החלו עוד בשנת 1965, עם הסרטת סרטו „ארום הזקן". עד אז צילם סרט כמעט מדי שנה. לאחר ש„ארום הזקן" עבר בהרבה על מגבלות התקציב, כשל שאיפתו של הבמאי לשלמות (כך למשל הקים תפאורת עיר, שבסרט נחשפה רק למספר שניות), החלו מפיקים יפנים לחשוש מתמיכה בפרוייקטים שלו. מאז יצר סרט אחד בכל חמש שנים. לאחר כישלון סרטו (הנפלא) „דודסקאדן", אפילו ניסה לשלוח יד בנפשו.

סרטי מפלצות כבשו את השטח

סיבה אחרת לכך שיוצר גדול כקורוסאבה אינו יכול להשתלב בתעשיית הקולנוע ביפן היום, היא המשבר אליו נקלעה תעשיית קולנוע מפוארת זו. ביפן מתרכזים היום בהפקת קומדיות או מלודרמות עממיות וסרטי מפלצות. חברות ותיקות משטו את הרגל, היוצרים הוותיקים הלכו לעולמם, או פרשו לגמלאות, ויוצרים צעירים יותר, כמו נאגיסה או אושימה, מעדיפים לעבוד באירופה. אין מקום יותר לבעלי חזון כקורוסאבה. מאז „שומר היערות" שהיה, כאמור, קופרודוקציה רוסית־יפנית, הוא עובד עם מפיקים זרים. פרנסיס פורד קופולה, וג'ורג' לוקאס, סייעו בהפקת „קאגמושה" (הם שכנעו את חברת „פוקס המאה העשרים" להשקיע בסרט). הצלחת „קאגמושה" בעולם (מלבד הצלחה מסחרית, הסרט זכה גם בפרס דקל הזהב בפסטיבל קאן) לא עודדה מפיקים יפנים לתמוך בקורוסאבה. את „ראן" הצליח לצלם, רק כשהמפיק הצרפתי סרז' זילברמן, מי שהפיק את סרטיו המאוחרים של לואיס בונואל, נכנס לתמונה. תקציבו של הסרט היה 12 מיליון דולר ובכך היה לסרט היקר ביותר בתולדות הקולנוע היפני. עד עתה החזיק בשיא סרטו הקודם של קורוסאבה „קאגמושה", בארה"ב. שניהם נחשבו להפקות בינוניות). למעלה ממחצית הסכום הושקעה בידי זילברמן, והיתר על־ידי חברת הפקה והפצה יפנית.

קורוסאבה השלים את התסריט הראשון של „ראן" לפני כעשר שנים. הוא עשה זאת במרתון של חמישה שבועות, יחד עם התסריטאים מאסאטו אידה (שעבר עמו גם על „ארום הזקן" ו„קאגמושה") והידאו אוגוני. קורוסאבה תכנן בקפדנות כל פרט בסרט, הוא לא רק ערך מחקר מקיף על התקופה שבה העלילה אמורה להתרחש, אלא גם הכין מאות ציורים ורישומים (הוא למד ציור בטרם פנה לקולנוע) שתיארו את המועמדים בסרט. ציוריו האקספרסיוניסטיים, הצבעוניים מאוד, מלאי הרגש והתנועה, היוו אחר כך יסוד, על פיו עבדו צלמי הסרט.

כאשר כמעט התייאש להסריט את „ראן", באה ב־1978 ההזדמנות לצלם את „קאגמושה". סיפור פשוט יותר, וזול יותר מבחינת התקציב. „קאגמושה", לטענת קורוסאבה היה רק חזרה לקראת „ראן", בעת שבכיים חשב כל העת על סרטו הבא. „קאגמושה" אפשר לו גם לפתור בעיות רבות, בעיקר כאלה של הסרטת סצנות המוניות של פרשים ומאות חיילי רגלים.

המלך ליר מיפן

„ראן" הינו אדפטציה חופשית של „המלך ליר" לשייקספיר. קורוסאבה טוען שהשפעת „ליר" היא משנית, הרעיון הראשון לסרט היה דמותו של מנהיג צבאי מהמאה ה־16, מוטונארי מורי, ששלושה בניו ידועים כסמלי נאמנות. מה היה קורה לו בניו של מורי לא היו כה טובים ונאמנים, שאל קורוסאבה, ומכאן הגיע אל „המלך ליר". מכיוון שמדובר ביפן של המאה ה־16 הוא לא יכול היה לעסוק בשלוש בנות, ועל כן ליר היפני עוסק במנהיג ושלושת בניו.

מלאכת ההפקה המעשית של הסרט החלה עוד ב־1982. חלק גדול מצילומי הסרט (שצולם במקור ב־70 מ"מ) נערך למרגלות הר הגעש פוג'י, ההר הקדוש של יפן, שפסגתו המושלגת מהווה סמל תיירותי (בסרט לא צילמו את פסגת ההר, כדי להימנע מ„גלויות תיירים"). המפיק זילברמן הזמין במקביל סרט דוקומנטרי על הסרטת „ראן", שהכין אחד במאי סרטי התעודה הצרפתי הנודע כריס מארקר („המוח", „הקרב על קשה המיליונים", „בדירותו של הזמר למרות ארוכים" סרט תיעודי על איב מונטאן). מארקר תיעד את צילומי הסרט, בלוויית ראיונות עם קורוסאבה.

„ראן", בדומה ל„שבעת הסמוראים" ו„קאגמושה", מתרחש ביפן של מלחמות האזרחים בין נסיכים פיאודלים במאה ה־16. הסרט פותח בצילום של שלושה פרשים בנוף הררי. הפסטורליה של שלושת הפרשים הדוממים מתחלפת בסצנת ציד חזירים. עימות חריף בין שלווה לבין עריכה קצבית של קטעי דהירה ויורי חצים.

הסצנה הבאה מתרחשת במחנה הציד. בעל הארמונות והלוחם הידטורה אישימונג'י, שהגיע לגיל שבעים, מכנס את שלושת בניו ונכבדיו, הוא מחליט לוותר על כיסאו ולהעביר את רסן השלטון לידי בנו הבכור, טארו. הוא מבקש משני הבנים האחרים, ג'ירו וסאבורו, לתמוך באחיהם הבכור שיהיה למנהיג השבט. את דבריו הוא מחזק באמצעות „משל החצים" (במקורות היפניים הסיפור קשור במוטונארי, קורוסאבה עורך וריאציה על המקור). הוא נוטל חץ אחד ושוברו בקלות, אך כשהצמיד שלושה חצים — אינו יכול לשברם. הוא מעביר את אגודת החצים לבניו. סאבורו הצעיר מצליח לשברם ומסמל בכך את סמל אביו. הידטורה מבקש לוותר על כל סמכויותיו, מלבד תואר וכמה נאמנים שיישארו צמודים לו, ולבלות את שארית חייו כשהוא יתארח לסירוגין באחת משלוש טירות שיוענקו לכל אחד מהבנים. ג'ירו, הבן האמצעי, תומך בהחלטת האב. סאבורו, הצעיר

מעין לידי מקבת יפנית. מימין: מייקו הארדה

מתה, כמו ליר, שגירש את בתו קורדליה, מגרש האב הזועם את בנו הטרדן. הבן הצעיר מוצא מקלט אצל נסיך שכן.

הידטורה אינו נקי־כפיים. את שלטונו השיג במלחמות אכזריות, בהרג ובשריפה. בניו טארו וג'ירו נשואים לנשים שמשפחותיהן נכבשו ונקטלו בידי האב. אכזריותו של המנהיג הקשיש מתנקמת בו, בסוף ימיו. תקוותיו לבלות בשלווה את שארית חייו — מתנפצת. טארו, בעידוד רעייתו הגבירה קאדה, מסלק את האב בבושת פנים.

האב מלווה בנשותיו, שוטה החצר וחבורה קטנה של לוחמים נבחרים, מנסה למצוא מקלט אצל הבן השני, אך גם זה דוחה אותו. כשהוא מתמקם במבצר השלישי, כובשים אותו שני הבנים בקרב אכזרי. לוחמיו של הידטורה נופלים, נשותיו שמות קץ לנפשן. גם ממנו מצפים ל„ספוקו" ההתאבדות היפנית המסורתית, אבל הוא נמלט אל הטירוף. במהלך אותו קרב נהרג הבן הבכור, טארו. ג'ירו, המגיע לטירת אחיו המת, נכבש בתככיה של קאדה, אלמנתו. היא לא רוצה להיות פילגשו, ועל כן דורשת ממנו לחסל את רעייתו הראשונה. אותה ליידי מקבת טווה את נקמתה בבני אישימונג'י, שרצחו בעבר את משפחתה. לעזרת האב, שנע לסירוגין בין השיגעון לצלילות הדעת, ועמו רק ליצנו ועוד לוחם נאמן אחד, מגיע הבן השלישי, סאבורו. חייליו של סאבורו גוברים על אנשיו של ג'ירו, אבל סאבורו נפגע בכדור תועה בסיום הקרבות. הידטורה, ברגע אחרון של שפיות, שומר על טעותו הגדולה. לאחר שגופותיהם של האב ובנו מובלות לטירתם, בוחר קורוסאבה לסיים באופן סמלי בדמות אחיה העיוור של אשת טארו. זה שבעבר גרם הידטורה לניקור עיניו. הוא צועד, מתקדם אל קצה חומת המבצר, כמעט מועד אבל נעצר. המצלמה מתרחקת מהדמות הניצבת על רקע השקיעה.

קרבות מרהיבים

„ראן", פירושו ביפנית „כאוס", בתוהו ובוהו מאורגן זה, הביא הבמאי בן ה־75 את אמנותו לאחד משיאיה. קורוסאבה כבר יצר תמונות קולנועיות מופלאות. תזכורת מקרית — תמונת הקרב האכזרי, בגשם ובבוץ, ב„שבעת הסמוראים", הפרשים ביער שאליו ב„כס הדמים", ובאותו סרט והציפורים המתעופפות לפתע בטירה, או האשה (טושירו מיפונה) המפגע מעשרות חצים, וסצנות הקרב ב„קאגמושה", במיוחד הקרב לקראת הסיום, בו גלי פרשים רוכבים לנוכח קני־רובים.

גדולי הקולנוע, החל מדויד וורק גריפית, דרך אייזנשטיין של „אלכסנדר נייבסקי" ו„איבן האיום", סרטי חיל הפרשים של ג'ון פורד, „הנרי החמישי" של אוליבייה או „פלסטף" של אורסון וולס, כבר הוזכרו בקשר ל„קאגמושה", כמו גם ציורי הקרב של האמן האיטלקי בן המאה ה־15 פאולו אוצ'לו (במיוחד הציור „הקרב על סאן רומנו"). אבל הגישה הפמיניסטית והפטליסטית היא בכל זאת אופיינית לקורוסאבה. אין כאן תהילת מנצחים ושירי גבורה.

שתי סצנות קרב גדולות, שהן גם קולנוע בשיאו, יש ב„ראן". הקרב הראשון מתנהל ללא אפקטים של צלילים או קולות אדם, אלא מלווה רק במוסיקה הנהדרת של טורו טאקמיטסו. קורוסאבה משיב את הקולנוע לתקופת הסרט האילם, במעין הצדעה לאמני הגדולים, ומוכיח שב עת עצמתו החזותית של המדיום, באמצעות תמונות קולנוע מעוררות השתוממות: פרשים רוכבים בענני אבק ועשן, מטר חצים, גוויות סמוקות מדם. הידטורה יושב במרומי הטירה מעורפל ועיניים, כשלצדו נשותיו, הדוקרות זו את זו למוות, ולוחמיו שמוצאים את מותם בזה אחר זה. הצליל הריאליסטי שב לפתע אל חיזיון ביעותים זה, כאשר בכורו של השליט נקטל בירייה רובה. סופו של הקרב בעוד תמונה מופלאה: הידטורה יורד במדרגות הטירה, לבוש גלימה לבנה, כשעיניו בוהות בחלל הריק, ומאחוריו הארמון, שלהבות לוחכות אותו. לעתים דומה שקורוסאבה לא נעזר כאן רק בצילומיו הנפלאים של טאקאו סייטו, אלא גייס גם את איתני הטבע לעזרתו. כך היא סצנת הסערה שבה הידטורה מלקט פרחים בתוך ים דשא גבוה, הנע גלית ברוח. הקרב השני נורא ונהדר לא פחות. שב קורוסאבה עושה שימוש נפלא של שילוב צבעים, תערובת של דגלים אדומים וכחולים, הנישאים בידי החיילים, כשהוא מצלם מצד אחד פרשים בשטח פתוח, ולעומתם מצלם הבוקי אש רובים של חיילים במעבה היער.

לסיום כדאי לומר מלים אחדות על שחקני הסרט: עד 1965, היה שחקנו הראשי, המעט־קבוע של קורוסאבה — טושירו מיפונה. לאחר „ארום הזקן" נותקו היחסים בין הבמאי לשחקן נהדר זה. כך שהתפקידים הראשיים בשני סרטיו האחרונים של קורוסאבה, שהיו עשויים להיות אידיאליים למיפונה, ניתנו לטאטסויה נקאדאי, שהופיע בעבר שלוש פעמים לצד מיפונה (פעמיים ב„יוג'ימבו" ו„סנג'ורו" כיריבו המרושע).

שני מבצעי משחק יוצאים מהכלל הם של שני שחקנים צעירים: כוכב מועדוני לילה וטלוויזיה, טרנסווסטיט הידוע בכינויו, פיטר, מגלם את השוטה קיואמי. את הגבירה האכזרית קאדה, הליידי מקבת של „ראן" מגלמת מייקו הארדה המוכרת ביפן מהופעותיה בסרטי טלוויזיה.

„ראן" הוא יותר מסרט קולנוע, זהו אירוע קולנועי נדיר בימינו, שאין לו מתחרים רבים בהתמודדות על תואר סרט העשור.

קורוסאבה

בום בום בקר

מכה נוספת: הרוסים ניצחו בלימוז' 116—104 (עמ' 62)

...רקו היה חם על מרמורק

הוא כבר היה שם

צ'יפרוט החזיר צבע לפנים

"בבני יהודה עוד לא למדו שמי שמקשקש באמצע השבוע אוכל אותה בשבת"

...הרכב לשבת. רק תורמת למר... ...יל השחקנים. ...יידיות של

ת"א הדליקה את כל החנוכיה

שניאור התפטר. סולמי: שיילך למושב זקנים

מפציץ מדגם חדש: אלי כהן

איוניר מתרגל להבקיע וזה מוצא חן בעיניו

לעזאזל

אל תירא, יא שמשון

שפה בנבדל

מאת יוסף אלירון

המקונים על השפה הבוטה של העיתונות — ילכו אל עמודי הספורט. שם ימצאו את ה„מקורות". מדוע זה כך, והאם השפעתם המגברת על יתר עמודי העיתון היא בלתי נמנעת?

„בום בום בקר" זעקה כותרתו של אחד ממדורי הספורט בי' עיתון ערב. באותו שבוע מצאנו גם: „מרח הזביל ולפי־תע היתרון מרח לו". משחקי מלים הם מהמאפיינים הבולטים של שפה ציורית ומצויה, המגיעה במקביל לשפת העיתונות התקנית — שפת עיתוני הספורט. „מכבי יבנה מסתנבר", „הסידרה במשחק מספר שו „יבנה לא נחרית מיוחדי". ואלון נתן, שחקנה הצעיר של מכבי ת"א זכה בכותרת „אלון נתן המנהל".

מדורי הספורט מחזיקים, לרוב כרבע מכלל עמודי העיתון. הקורא, הצמא למידע חדשותי, עובר מעמודי החדשות לעמודי הספורט כלאחר־יד. שם ממתינה לו שפה ציורית, עשירה ומגוונת. העיתון בה יחושף שפה חדשה, המיוחדת למדורי הספורט בלבד, השואבת את דימוייה מכל תחומי החיים. אברהם טנא, בלשן, כתב את עבודת המאסטר שלו על הנושא „הלשון הציורית של עיתונות הספורט". הוא אומר: „עיתוני ומדורי הספורט שלנו משופעים בצורות וולגאריות וגרוטסקיות רבות בליבך. עד שהקורא תוהה, לעתים, מה ביקש הכתב הנאמן לתאר, והיכן הגבול בין תיאור המשחקים לבין כתיבה פליטונית".

להלן כמה הוראות להשתמש בשפת עיתוני הספורט:

ראשית, בחר לך ממיטב הפתגמים, המשלים והשירים העבריים, שנה, שבש והחלף — ויש לך כותרת. בעיתוני דצמבר מצאנו „השכונה שלנו", „את מגישה שכואת". „קצת ברזיל וקצת קמיקזה/זו השיטה", „שיר השכונה/המלך עירוס", „יהנודי/מכסחים ומנצחים", „אל תירא יא שמשון", „בוה — כאן שם ובכל מקום", „ללמד בני יהודה — רשת", „הצד האפל של הכדורגל".

אקטואליה תמיד עוברת: „ת"א הדליקה את כל התנוכיה" ו„הוא נוגע, הוא נוגה — הוא רמבו".

תחומי ההתעניינות של שפת הספורט הם רחבים מאוד ולקוחים, למשל, משפת המחול: „הבלרינה מאשימה את הבמה" (כית"ר ת"א נגר הפועל בית שמש), או המלחמה והקרבות: „כוח משה מסתער". „מפציץ מדגם חדש — אלי כהן".

שלושה נוסחים חדשים נוספו לה, לשפת הספורט, רק לאחרונה. ראשית, סגנון הפניה הישירה: העיתון פונה ישירות אל השחקן, המאמן, או הקהל, ואומר לו, גלוית מה הוא חושב עליה „הפועל ת"א — לא בכל יום תמצאו פראיירים כמו כפ"ס". „התינוקות של שפיגל למדו לרוץ". „מה זה צריך להיות מילינגר", „מכבי יבנה — יש דבר כזה" „אלון נתן — וחברים ששאול רצה לוותר עליו" „מכבי ת"א — סוד הארגון הם עוד לא למדו", „מה אומר אביטוף" „בני יהודה עוד לא למדו שמי שמקשקש באמצע השבוע אוכל אותה בשבת", „נתניה — לא הטובים ניצחו", רמבו (ואבו אימלי) — מגיע לו אוסקר".

שנית, כתבי הספורט, ככל העיתונאים, מפגישים מעל דפי עיתונם אנשים ודעות שונות, ונותנים בכך ביטוי לשלל הדעות וה„עיינות בשפת הספורט. דוגמאות? בבקשה — „אוחנה, הנה מה שחושב עליך יוסי ואנוד" ו„הוא מתוסכל, הוא לא כוח גדול שאכפת אותו", „אם מישהו חושש תירוצים, בא שרף ושתם לו את הפה", „רמבו — יסמיק לי שעי אחד לכיא — תתפלאו, אנשי לנצח אותם", ולבסוף, הכותב חש צורך דחוף לשתף את הקורא בכל רגשותיו ותחושותיו לגעשת על המגרש. „מנססטי" ולהכנית, שידורי גמר הגביע העולמי של הטלוויזיה. „לעזאזל" (לאחר המסירה של מכבי ת"א לריאל מדריד), „זה הולך להיות חורש מעצבן" (נב"ל). „אולי בשנה הבאה" (בזמן הבוער תמסירה בטורניר האחרון).

אברהם טנא, הבלשן, סיורי, לאסור, את שלל הביטויים שמצא, וכתב תוך כדי כך מילון עברי לשפת הספורט, אותו פרסם לראשונה ב„ספר השנה של העיתונאים", בו מצאנו מספר מאפיינים של אותה לשון ציורית: יש לשפת הספורט „שפת סתרים", שהכתבים יוצאים מתוך הנחה שהקורא מבין: האיש בשחור, הנקודה הלבנה, הזהובים, הסגולים, עיר הכרמל, עיר ההלומים, עיר הגנים, בירת הנגב, עיר היין, שחקני המנורה ועוד. טנא גם עמד על השימוש הרב שעושים עיתונאי הספורט במטבעות לשון קיימות, תוך שיבושם למשפטים שטנא סבור שהם „מעוררים גיחוך": „הקהל נרטב עד עמקי עצמותיו", „השופט ניהל את המשחק ביד רמה ובזרוע נטויה", או ביטויים כמו „רגלו על העליונה", „אזלת רגל", „אפוס כוחות" או „חסר את השותף לדבר הבקעה". מעניינת גם הצורה בה משתמשת שפת הספורט בביטויים שהיא עצמה המציאה. שימו לב מה קרה בביטוי שהתחיל ב„הוא הרס את הקבוצה היריבה" „דרייפוס ביצע פעולת הריסה", „ואנה ביצע הריסה יסודית", „אודי הרס היטב כהרגלו", ו„לחוליית הקישור של הפועל ת"א מורכבת משני הרסי משחק ושני בתים".

לפי טנא, „עיתונאי הספורט שואפים להתגונן בלשון המיוחדת להם בלבד. הלשון הגבוהה מהווה מטרה נכספת למי שאינו שייך לרוטריה מכוחנה מעמדית. נדמה כאילו יוכל הדובר לרומם את עצמו לאותו מעמד, אם רק יצליח להסתגל להרגלין הלשוניים" כך, מצא טנא ביטויים כמו „יבנה, שהתפרסמה בימי קדם במקום שבתם של הסנהדרין והחכמים, הוכיחה כי היא מצויה גם על מטת הכדורגל", ו„אסתר נורתה כמתוך לוע של תותח". טנא מצא גם לא פחות מ־25 ביטויים שונים לתיאור בעיטות בכדורגל. הזל מ: כדור פז, כדור סרק, וכלה ב„בעיטת יעף". השורש יעף מופיע רק פעם אחת במקרא, ולפי טנא השימוש בו מוטעה. טנא עומד גם על השימוש בביטויים הלקוחים מתחומי חיים אחרים, כמו המתיקה: „ממן ניצח על קנצרט הסיגריות" המכונאות: „המנוע של קבוצתו", המלחמה: „הסגיר מכל עבר". והמוות: „השיא הוסל".

עיתונאים שונים, ביניהם נתן ברון, המנהל ביתספר לעיתונאות בת"א, מוצאים כי עד כה לא חלחלה שפת הספורט גם לעמודים אחרים. „יוצאי הדופן הם מוספי הכלכלה שאימצו לעצמם כמה מכללי הדקדוק של מדורי הספורט. כך מצאנו, בשבוע שעבר: „איך נפלו גיבורים" (נפילת מניות), „עם אחד שחיקה אתה", „הדולר כסף הליגה", „קרב הבלימה הצליח", „צריך אוברדרפט בחיים", „מגולי דנוור לנוסעים" (מס נסיעות), „הפראנק הצרפתי גנב את ההצגה", „הדולר האמריקאי האל שהכזיב", ו„זללנו יותר לחם וביצים אבל נגמלנו מאלכוהול" (סיכום המכירות בשנת 198).

לאברהם טנא, דעה ברורה על הסיבות ליצירת „שפת עיתוני הספורט": „אני לא מקבל את הדעה שהלשון הזאת נובעת מהצורך להעביר לקורא מצבים מרגשים במיוחד. גם מלחמות, או נפילת הבורסה, הם מאורעות מרגשים מאוד, ובכל זאת משתמשים בשפה אחרת. מדוע הם עושים זאת? אולי יש אצל עיתונאי הספורט הרגשה שהם מורמים־מעם, מעין גישה של ישחקו הנערים לפנינו. יש בה מידה רבה של ציניות שמקורה ברגשי תסכול של ספורטאים שלא הצליחו בשדה הספורט ועברו להיות עיתונאים, ממש כמו מבקרי תיאטרון. בנוסף לכך, אומר טנא, עצם העובדה שלעיתונאי הספורט יש תעודת עיתונאי בכיס, הוא יושב בבית סוקולוב על יד דן מרגלית, נותנת לו הרגשה של התרוממות רוח והוא עובר להשתמש בלשון וולגארית וגרוטסקית. הוא מרגיש כי מעמדו ותכרותי עולה מפני ששמו מופיע בעיתון ואלפי אנשים קוראים אותו. יכול גם להיות שהעיתונאים מנסים לייאר במלים, את מה שאין במגרש, במציאות בה הכדורגל כליבך משעמם. אם היה עליהם לתאר את מה שמתרחש באמת במגרש, היו צריכים להשתמש בלשון של טרגדיה יוונית ולא בלשון הציורית בה הם משתמשים.

עיתונאים בכירים רבים החלו את דרכם כעיתונאי ספורט. אך התברר שכאשר עברו לתחומי סיקור אחרים הם זנחו את הסגנון הזה לגמרי. הם ידעו מתי להפסיק.

פז על „ראש פז"

שאול פז, עורך את מדור הספורט של „על המשמר" זה 40 שנה, היה חבר מערכת גם בעיתון „חדשות הספורט".

„הלשון האופיינית של עיתוני הספורט לא התחילה מאתמול. אבל יש להפריד בין חידושי ומשחקי הלשון הנובעים מאופיו של עיסוק העיתונאי של משחקי ספורט, לבין התדרדרות הלשון של היום. הלשון העברית התקנית אינה יכולה לשקף במלואה את ההתרגשות והחוויה של משחק כדורגל. כך נוצרים חידושי לשון ומשחקי מלים. זקן פוזו, שהיה עורך הספורט של „על המשמר" עד שנת 46' המציא את הביטוי „ראש זהב" ו„ראש פז". אבל היום הכדור מתגלגל לכל הכיוונים הגרועים ביותר. הידרדרות של לשון הספורט התחילה כחמש השנים האחרונות. עד אז היה רסן כלשהו. היום מצטופפים כתבים צעירים, שרוצים להיות „חבמולוגים", וחושבים שתהיה להם כותרת טובה בכל מחיר. הם גורמים להידרדרות מוחלטת. בתחילת שנות ה־60, התמודדה נבחרת ישראל מול נבחרת אנגליה הצעירה. ישבנו, 7 חברי מערכת ב„חדשות הספורט" וניסינו לחשוב על קריאת עידוד לנבחרת, משלא הצלחנו, הכרזנו על תחרות בין הקוראים. וכזה או הקורא שהמציא את הקריאה „אל, אל, ישראל". אבל ממש השנים האחרונות זה נובע מתאווה לשנות ולחדש, ואז יוצאים דברים מגוחכים".

האם אפשר להשתמש בעברית תקנית לתיאור אירועי ספורט? האם מצליח בכך שום קיומי בטלוויזיה?

„נסים קיוויתי קצת מיושן. לפעמים הוא משמש שפה מגוחך, כי הוא משתמש בעברית יותר מדי תקנית. אבל אפשר ללמוד מיורם ארבל ומאבנון הוד, הם מצליחים להעביר תיאורים עסיסיים ומעניינים וגם לשמור על עברית טובה והגשה תרבותית.

האם אתה סבור שעיתונאי הספורט סובלים מרגשי נחיתות מול חבריהם לעבודה?

„עיתונאי הספורט האמיתיים הם מטובי העיתונאים. איש מהם לא מתפשת עלייה במעמדו החברתי. הם עושים את העבודה הכי קשה בעיתון. לעיתונאי ספורט אין יום ואין לילה. הבעיה בארץ היא שעיתונות הספורט נמוכה כ־3 דרגות מהספורט עצמו. הרבה מהשפה על שפת הספורט נעוץ בעורכים שמהם, הם נותנים לכל כתב צעיר להשתולל. עד שיתרגל והוא יגם להמציע את דעתו על מה שהוא אינו יודע. שולל את הבעת הדעה, כשהיא משחקי כדורסל היה ניגש אלי. לפעמים רלף קליין, מאמן מכבי ת"א ואומר לי „צדקת אתמול בביקורת שכתבת", אבל אני לא סבור שכל מי שכתב שנתיים־שלוש בעיתון, יכול גם להביע את דעתו על מה שראה. מוטב שיילך ויתאר את מה שראו עיניו, לא יותר.

אני סבור שספורט ללא חינוך לא יכול ללכת בעיתון. אני מנסה לחנך ספורטאים ואוהדים דרך הכתיבה בעיתון. מוכרחים להחזיק את הספורט במסגרת תרבותית מסוימת, לכן אני מבקר תופעות שליליות בספורט, כמו התנהגותו של אלי אוחנה באוסטרליה. דע לך, ספורטאים שמקבלים על הראש מהעיתונות — מתרסנים. אלי אוחנה יצא שבור מהביקורת שהוטחה בו. הוא אפילו התבייש לבוא לטקס חלוקת פרסי „ספורטאי השנה" של „מעריב". עם ביקורת חינוכית ותרבותית אתה יכול לחנך גם חיות.

מה זה „אשליה שנגוזה"?

למשה לרר, עורך מדור הספורט של מעריב דעה אחרת:

„זוהי לשון מסוימת, המתאימה לטעמו של קהל מסוים מאוד. העיתונאים צריכים לרדת אל העם כדי שיקראו אותם. קשה לי לקבל את זה. בוקר אחד, כשעבדתי ב„חדשות הספורט" צלצל קורא ושאל מה זה אשליה שנגוזה. זה לימד את אותו עורך לא להצטעצע יותר מדי במלים ולכתוב ישר לעניין. אתה יכול לראות דוגמא טובה מאוד במקרה של גיטים עיתוני, הוא לא יודע פשרות בעניין העברית. דובר עברית תקנית, כולם חושבים שהוא עוף מוזר מאוד. לקח לקהל הרבה זמן להבין מה הוא אומר.

גם אלי מוהר, בעיתון „העיר", ואדם ברוך במוניטין, מתארים אירועי ספורט, ואם אי אפשר לתאר משחקי כדורגל בסגנון דומה? „אני קורא את אלי מוהר ואת אדם ברוך ונהנה מכל מלה, אבל אני לא חושב שיש עשרת אלפים קוראים שנהנים מסגנון כזה. קהל היעד של „העיר" ושל „מוניטין" הוא עילית מצומצמת, שיודעת להעריך מה כותבים, ואם לא מתפשרים ולא מובנים לרדת ברמה. יש לי ספר של תיאור אנגלי של הסופר דמון רניון. שם אתה יכול לקרוא תיאור פרי עטו של סופר, ולהתענג על כל מלה. ברור לי שהכתיבה הזאת לא מיועדת לכל אחד. אני בטוח שהיום ספר כזה היה נשאר על המדפים. רוב האוכלוסיה היום שואף למינימום ולא למקסימום. כל עיתונאי אומר: „בקרב עמי אני חי" ומבין שצריך להתכופף. אנחנו ב„מעריב" יותר סולידיים, ואיננו צעקניים. זה נובע מן העובדה שאנחנו חלק מהעיתון ולא רואים את עצמנו כעיתון נפרד.

האם אתה מקבל את טענתו של אברהם טנא, כי עיתונאי הספורט מרגישים נחותים בהשוואה לעיתונאים רגילים?

„אברהם טנא, כמו אנשים אחרים שאינם עוסקים בספורט, רואה את העיסוק בספורט כדרג נמוך של העיתונות. עיתונאי ספורט חייבים להיות אמינים ביותר, מדויקים ביותר, וערניים ביותר. עיתונאי הספורט אינו כותב לעצמו. יחד אתו היו במגרש עוד 20,000 צופים, והוא חייב לדייק. אני לא מרגיש כל רגשי נחיתות, ולא מוצא צורך להתנצל. יכול להיות שעיתונאי הספורט יוצר לעצמו מעמד מתנשא משהו מעל השחקנים והאוהדים. אין בכך כל צורך".

תקנו אותו, אם הוא טועה

יהושע שגיא הוא אחד מעיתונאי הספורט הוותיקים בארץ. בעבר היה מבכירי הכותבים ב„חדשות הספורט". היום הוא כותב במדור הספורט של „הארץ", ובעל טור אישי ב„גל"צ.

„לדבריו — עיתונאי ספורט ותיק מסתפי שנים רבות אותם אירועים עצמם. פעם פלמיליאן בועט ברגל ימין ופעם ברגל שמאל. העיתונאי צריך לתאר שער בפעם ה־1000 בזמן שיודע שהקורא כבר קרא 1000 תיאורים של שער. אז הוא מתחיל לחפש ביטויים חדשים. הספורט הוא שעשוע ואנחנו משתעשעים בשפה. אני לא מקבל את הדיעה שעיתונאי הספורט מנסה להתעלות מעל הקורא. העיתונאי עובר באילוץ קטוע אלפי אנשים ראו את משחק הכדורגל יחד איתו. צריך לתאר את המשחק בשלוש שעות ובערב מראה לך הטלוויזיה את המשחק. הוא לא יכול לחזור בבוקר על המלים של אתמול, והוא מחפש את היציאה מהשגרה. מכאן נוצר הסלנג של עיתונות הספורט. המציאות הזאת עוברת בשני מישורים: עיתונאים שנונים ואינטליגנטים המצליחים בכך, ועיתונאים פחות מוכשרים, שכותבים כבנליזציה חסרת טעם כמו „הבננה של אננה". אני סבור שקהל הקוראים של מדורי הספורט אינו קהל בעל רמה נמוכה. יש הבדל בין הקהל שמגיע למגרשים לבין הקוראים את מדורי הספורט בעיתוני יום א'".

האם אתה מסכים לדעה שעיתונאי הספורט מרגישים את עצמם נחותים ביחס לחבריהם למקצוע?

„איני חושב שעיתונאי ספורט הוא נחות מעמיתו. תתאר את ההסתדרות, למשל. בכל מערכת מקנאים בעיתונאי הספורט. אתה גם יכול לראות שבכל עיתון שרצו לקדם תחום מסוים, העבירו לשם עיתונאי ספורט, מפני שהם העיתונאים הכי אמינים והכי מבריקים. אפשר לתת דוגמאות רבות: דן פתיר, דב גולדשטיין, יוסי הריף ואורי פורת, היו כולם עורכי מדורי ספורט בתחילת דרכם העיתונאית.

כיצד אתה מגיב כתבי ספורט צעירים?

„לכתבים הצעירים יש נטייה לראות בכל משחק שהם רואים את המשחק הטוב ביותר בכל הזמנים. אם הם מבזבזים את כל הסופרלטיבים על משחק של „שמשון" עם „מכבי" יבנה, מה יישאר להם כשיתארו את גמר הגביע העולמי? זה תופס גם כשמתארים את „מכבי" ת"א בגמר גביע אירופה לאלופות. אני אומר להם לפתוח את הכתיבה ולהמעיט בסופרלטיבים. אני לא בטוח שעורכי החדשות מועילים לפי אותו כלל. סגנון הכתיבה שלי משתנה בהתאם לעיתון בו אני עובד. את „הבננה של אננה" הייתי מוחק ב„הארץ", אבל משאיר ב„חדשות הספורט". אישית אני מעדיף את הסגנון של „הארץ".

איזו כותרת זכורה לך במיוחד?

„לפני כשנתיים, כשאנטנליציה היתה בשיאה וכולם פוחדו מפיוסות, יצאתנו מכבי חיפה כאות הכבוד. אחד העיתונים יצא בכותרת „הירוקים בפליאה". זהו הכותרת של משהו אליה. אבל צריך לזכור שלמכות בכל מדורי הספורט יש חיים מנוגע.

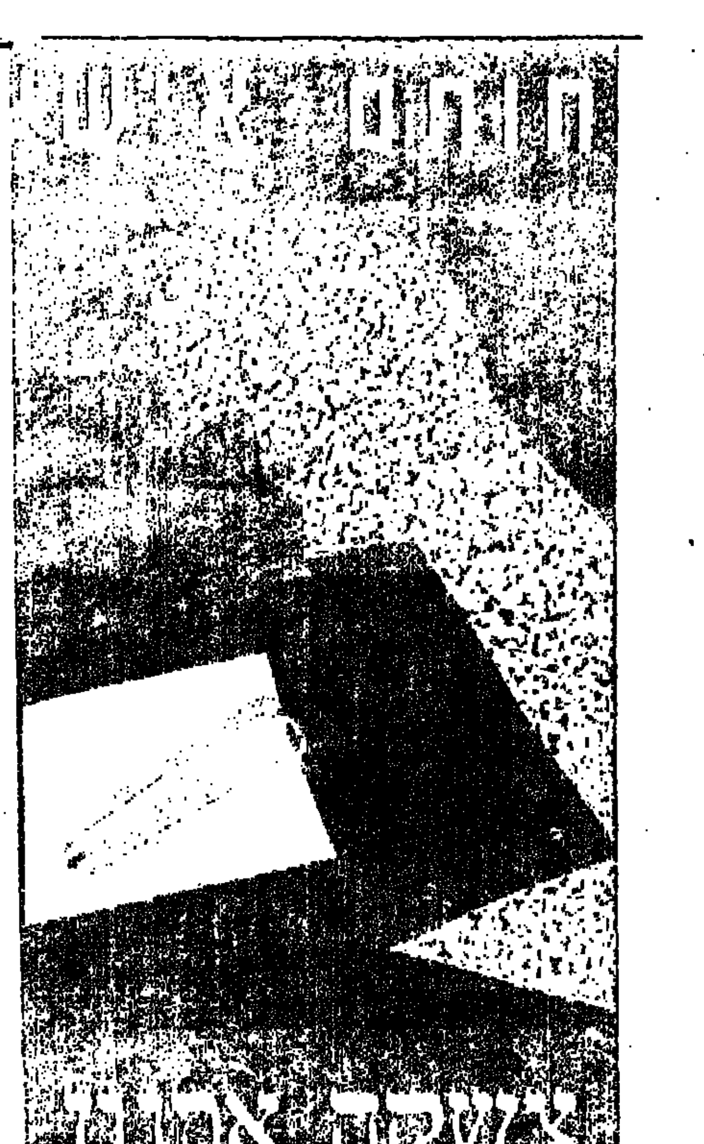

אותו הקיבוץ, קיבוץ אחר

אני ידעתי: ועידת הקיבוץ הארצי זה מבקש שמרתק הרבה כוחות, במחשבה, בתכנון ובארגון. זה מאמץ ענק שראוי לו לזכות בתמורה. אך מטרידה אותי השאלה מה מאחורי זה, מי נוכחת לוועידה הזו – ולמה מצפים? איזה תקוות נטועות בלב זקנים ובלב הרבים להם נעורים?

כלבי אין הד, ואיני חשה בשום תסיסה ורטט האופף בתוכני העם הקיבוצי הסובב אותי. הכל זורם בנחת, כהרגל שלשום.

אולי זו תחושה סובייקטיבית של מי שעומדת מחוץ למעגל הפעילות השוטפת. אך אוזני כרויה ואינה קולטת רחשי התעוררות, סקרנות. ולא קולות ויכוח. אין זכר לאותה תכונה שהייתי עדה ושותפה לה בנסיבות דומות, בעבר. אולי מתחת לפני השטח זה מטריד את אלה, שבדרך זו או אחרת, נושאים באחריות למהלכים בקיבוץ. אולי מאותת לאלה והלא־רבים שענייני התנועה הם עניינם האישי, חלק מעולמם הרוחני.

היה לי מין הבזק אסוציאטיבי כאשר, בהיכנסי לחדר האוכל, נתקלתי יום אחד בכרזה גדולה על הקיר „הקיבוץ מוזמן..." מיד עלה בדעתי שזו הזמנה להתגייס לקראת הוועידה. אבל לא על הקיר הסמוך נישא המשך המודעה המבשר: כי „הקיבוץ מוזמן למסיבת סילווסטר..."

אין בכך סמל – אך בלי ספק זה מאורחות הזמן.

כותל הדמעות או מורה דרך

אני רחוקה מלשאת קינה נוסטלגית שגורה לאידיליה של ימים עברו. אידיליה שמעולם לא היתה. אבל השינויים שחלו בנו, בוקענו למרקם, המורה־הקיבוץ־התנועה הם שינויים עמוקים, והרגשתי היא שאנו תקועים

צשקה ארנון, חברת קיבוץ עין המפרץ, עלתה ארצה מפולין בשנת 1931 והצטרפה לקבוצה, אשר נוסדה ב־1930. אלמנתו של המחנך יוסף (טוזיק) ארנון, אם לשני בנים ובת (בן אחד ונכדה הם חברי הקיבוץ) וסבתא לשישה נכדים. כעשרים שנה עבדה במשתלה. [illegible]

בתוך מסגרת המתפוצצת עלינו, בלי שמעוזים לבדוק ולהתאים תכולתה למציאות העכשווית והעתידה.

אני נזכרת. כי בחג מחצית היובל של קיבוצי אמרתי בדברי הברכה: כי התנועה היא האמא והאבא שלנו. אלה היו דברים כנים. אמת. כך חשבנו. הרגשנו וחווינו. אלה היו דפוסי הגומלין בין הקיבוץ לתנועה. כמעט ללא מסגרות פורמליות על בסיס קשרים אישיים. ואמון גדול במי שנשאו בתפקידים והיו נציגי התנועה. לא בהכרח מצאנו פתרונים לכל המצוקות ששיוועו, אבל מה שהיה הוא תחושה איתנה שיש כתובת. אם כמורה־נבוכים. מורה־דרך. אם כותל־דמעות. עורף חזק ונוגן כלפי שלטונות חוץ (סוכנות, מרכז חקלאי וכו').

כשמזכיר נקלע למשבר עקב הסתבכות חברית והיתה סכנה של עזיבת חבר – הוא רץ לקבה"א. ומי אם לא חזן הזמין את „השבור" לשיחה מלב־אל־לב, ישב שעות. פירק זה אחר זה את הלחצים, העלבונות, עד שהפשירו המתחים, התיישרו הפיתולים. הפגוע נרגע, חזר הביתה – ונשאר בקיבוץ. עד עצם היום הזה.

נכון שהיינו חברה הרבה יותר הומוגנית ואינטימית עם יחסים משפחתיים כמעט. אך מה שהשתנה באופן מהותי הוא סדר העדיפויות בין האני־אנחנו, כשהפרט זוכה עתה לעליונות.

בשיחות עם ותיקים, על השאלה אם היה להם חלום פרטי, אם רצו לימודים, מקצוע, תכננו לעצמם מסלול אישי, השיבו בזהירות: „הקיבוץ היה אז מקצוע. סדרן העבודה וצורכי המשק כיוונו אותנו; לא חשבתי, לא התפניתי לכך. לא היה זמן ולא תנאים לתכניות אישיות". – ואין הם אומרים זאת במרירות. קובעים עובדה.

היתה איזו טוטאליות בחיים שלנו, ומידה גדושה של נזירות. כורח ונכונות לוויתורים במישור אישי, לשם צבירת הכוח למשימות היחד. זו לא היתה הקרבה. אני בהחלט דוחה את מטבע הלשון „הקרבתי לקיבוץ את מיטב שנותי – ומה קרה היום לחלומי?..." לא הקרבתי, בחרתי. הייתי מרוצה. על בסיס האמנה המוסכמת עם שותפי בתנאים ובמגבלות המקובלות עלי. היה טוב ורע, יפה וקשה, היה מחיר לאורך החיים ולאו דווקא „...יום־יום חג..." בשבילי זה היה חשוב, מעניין, בעל ערך. איני מתחרטת, וגם איני אומרת שאילו היה עלי לבחור מחדש, הייתי חוזרת על אותה דרך. אינני יודעת.

סלידה מקנאות

ברור לי לחלוטין שהקיבוץ שבנינו הוא תמורה מלאה וראויה למאמצים שהשקענו, כי השיקול הפרטי והמשותף היה נכון, כי היתה בהכרעה זו רגישות לסיטואציה היסטורית. מידה של אחריות ואומץ לב.

היום אני מביטה בהסתייגות מסוימת על הלהט הקנאי שליווה את העשייה. את התביעה הלא־מתפשרת עד להתאכזרות בצורכי הפרט ובחולשותיו. זה השאיר בי סלידה מכל סוג של קנאות, שאין בה התייחסות לאדם, אלא למטרה שחייבת להתממש ולו במחיר כבד. – אולי היה אז הכרחי. אולי בלי תביעה אישית גדולה ושלמה לא ניתן היה להניח את היסודות. אולי. היום, שוב איני כל־כך בטוחה בזה. או – הביטחון היה עצום.

היום זה קיבוץ אחר.

זה הקיבוץ שלי. ביתי הפרטי בתוך ביתי הציבורי, במקום שבו דרכתי לראשונה לפני 54 שנים, שבו נולדו וחיים ילדי ונכדי.

ביתי בתוך הנוף המישורי שבקווי האופק שלו מצטיירים הכרמל, הרי הגליל ומורקרים התמרים של עכו השכנה. נוף השממה שעוצב במו ידינו. שאדמתו הסרבנית התעברה לכל נטע ופרח. לקח לנו זמן וכוח לגבור עליה, ובשרוותה מי „מקורות" והסתגלה לרוחות־סער המלוות, נאותה ונתנה מחסדיה. אילנות כבדי צמרת מתמרים מעל ומצלים על הבתים והדשאים, והיישוב כולו הוא גן מכוסה ירק עסיסי. הנוף ואני – אנו שייכים זה לזה בלי הפרד – אתמול – היום – מחר, לתמיד. אכן זה קיבוצי בו „הגשמתי את חלומי".

למען האמת איני זוכרת איך הצטייר לי אותו חלום.

מעבר לסיסמאות שהיו מעין סמל. כי הרי לבנות ולקיים חברה, אין זו מטרה חד־פעמית. זהו רצף אין־סופי. זה ממש כמו באותו זמר עממי באידיש... העיקר אינו להגיע למטרה, העיקר הוא ללכת בנתיב שטוף־שמש. היפה, המרתק, הוא לשאוף, להתקדם, לכבוש. היום, בנקודה מתקדמת זו של מצעדי, אני חיה בהרגשה מלאה שהיה כדאי, שאלה חיים של טעם עניין ומשמעות. הקיבוץ ואני – לרוב הלכנו יד ביד, טרחנו – אך תמיד ידענו שלא עלינו לגמור את המלאכה.

היום, כאמור, הקיבוץ קצת אחר.

אני עוקבת באי־שקט אחרי תהליך מסתמן של הפרת האיזון בין רצונות הפרט – לאפשרות של קיום הסדרים הטובים של כלל הקיבוץ. המימוש העצמי, הצובר משקל וזכויות, פולש אל מגרשו של הכלל הקיבוצי ונוגס בו בתיאבון. ולא שאני שוללת מימוש עצמי. לדעתי חיובי ולגיטימי שאדם ימצא דרכו במקצוע, שימשש כישוריו ושאיפותיו, שיתעשר בידע ויהיה שלם עם עצמו. יותר מזה, אני רואה חיוב בכל המישורים האחרים של ספורט, אמנות, תחביבים למיניהם, שמתאפשרים היום לחברי הקיבוץ, ככל שזה תורם להם ובאים על סיפוקם – זה מזין את הפוטנציאל של הענקה לחברה והעשרתה. אלא שכאן, בדיוק, אנו מגיעים אל הצומת הקריטי שבין „אני" ל„אנחנו". לא הצלחנו עדיין לגבש דפוסים הקובעים עד לאן מתאפשר חופש הפרט (במובן של בחירת התעסוקה וכיו"ב) והיכן נפגע תפקודה של החברה. כיצד לשלב אינטרסים ולתת ביטוי להדדיות ולאחריות המשותפת. הנושא פתוח.

מה שקורה היום הוא שחלק מהפוטנציאל היצירתי שלנו, שצמח במקום, פונה החוצה באפיק המימוש העצמי. כיוון שאין חלל ריק, לא בטבע ולא בקיבוץ, מתמלא הפער על־ידי אנשים המגיעים ממקומות ובנסיבות שונות. נשארים, נקשרים, נקלטים והם מעצבים בהדרגה חלק ניכר מהנוף והאקלים החברתי. יש חיוב בקליטה; יש בה ריענון החברה. אך כמעט מן הנמנע הוא שהנקלטים יזינו את הערכים הבסיסיים שלנו, ואין סיכוי למנוע התגבשות סגנון ומנטליות זרים לנו. הניכור הפך להיות אלמנט ממשי במארג החברתי הקיים; יש לא מעט ניתוקים, לא רק בין הפרט לקיבוץ, גם בין שכבות הגיל, בין קבוצות ויחידות חינוכיות. זה קשה. קשה להיות יחד ולהיות לחוד, לחוש שייכות עמוקה ולהיתקל בהסתייגות.

אני מהרהרת בנושא שאין לי עליו תשובה ברורה. נראה לי שאחת הבעיות היא, כי דור הבנים הראשונים לא בחר, הוא המשיך. יש בהמשך שלהם משהו של קבלת־הדין, משמעת והליכה בתלם, עם שמץ החמצה והסבל.

אנחנו – המייסדים, היינו חזקים, הטלנו עליהם מרות. והנחלנו מחויבות לקיומו והמשך תפקודו הרצוף של הקיבוץ. והבנים נענו. היו, וישנם גם היום, גילויים של ביקורת, ספק מריד, אך בראש ובראשונה פעלה האחריות של „נעשה ונשמע", גם אם בלי חדוות.

הם ממשיכים, נושאים בעול כבד, שנים לא מעטות. ובאותת מפינות הלב צצה החרדה מפני העתיד, מה צפוי להם מבניהם בהגיעם לזקנה. את הזקנה שלנו הם מבטיחים. הם כאן, דואגים לכל מחסורנו, יוצרים את הכלים, לומדים את הבעיות של הוותיקים לעת זקנה. האומנם גם זקנתם מובטחת?

ספק אם מישהו יכול להשיב על כך.

ויש נכדים – בני הדור השלישי (ועוד מעט הרביעי).

אני עוקבת בהתרגשות־מה אחרי הבגיטה הרכה של בני הדור השלישי אל תוך רקמת הקיבוץ. יש מהם, שמתגשים, כמותם לחברה, ערכיה, שואפים, סקרנים, צמאים לחוויית העשייה שמעבר לתמורות המציפה.

עדיין אלה גילויים אמורפיים. לתופשים אין עוד כיוון מוגדר. יש דגשים חזקים על חופש וקדושת הפרט והמימוש העצמי, עדיין לא נשמע קולם בחבורה, כגוף בעל זהות. המחופש מבנה משותף בניסיון להתוות סימני דרך למהלך קיבוצי מתחדש. אבל משהו מזה מתבשל בפנים, אולי קרוב לנבוט על פני השטח.

זה באמת לא פשוט, כי מה שלא זרענו, ספק אם נצליח לקצור. הם גדלים במציאות העכשווית המסובכת, במסגרת חינוכית, שגם היא טעונה ניעור ממשי – וככל שמופיעים גילויי תפיסה, מוקדם להזות את כיוונם.

רק למה?

רון כחלילי

סרטי פרסומת — אגדה?

„הפרסום על מסך הכסף עולה כסף. אך שווה זהב". האומנם?

לפני כחודש התקיימה ההקרנה המסורתית של פסטיבל קאן לסרטי פרסומת, הנערכת מדי שנה על־ידי איגוד המפרסמים (פסטיבל קאן הוא הפסטיבל השני בחשיבותו בעולם, לאחר פסטיבל ניו־יורק לסרטי פרסומת). כנדרש, הפגינה השמנא וסלתא של תעשיית התקשורת בארץ נוכחות: פרסומאים, מפרסמים, אנשי תקשורת, במאים, מוסיקאים, רעיונאים, מעצבים ועוד שמות המעטרים דרך קבע את טורי הרכילות, הצטופפו בפואייה של קולנוע „שחף" בתל־אביב, והתפעלו בשפה מקצועית רמה משפע סרטי הפרסומת שהגיעו לכאן משוודיה, צרפת, אנגליה, איטליה, ספרד, ארה"ב ואפילו יפן. אפשר לנשום: גם ישראל היתה (מדליית ארד וכסף לפרסום אריאלי: בנק לאומי ו„פינוק"). אמנם רק פעמיים, ואמנם לא בסרטונים אי־אי־אי, אבל היתה. אפשר להירגע.

האם כך? האם סבר הפנים הרציני הנסוך על פני רוב הנוכחים, לא נועד להסתיר את המבוכה הקלה שאחזה בהם בעטיים של כמה סרטי פרסומת שיהפכו, ללא ספק, לנכסי צאן ברזל בתעשיית התקשורת?

דומה שכן. כמו בתעשיית הקולנוע הישראלית — כך בתעשיית סרטוני פרסום לקולנוע. הסרטים הישראליים סובלים מרוגזיות אגרסיבית, בדיחות ארוכות־זקן, קצב לא מוגדר, שעטנז בסגנון, וזה עוד לא הכל: הקריינים לא קריינים (שום קריין ישראלי לא יכול להמציא עצמה, קצב ודרמטיזציה קולית כמו הקריינים האמריקנים למשל, להוציא אולי את יורם ארבל), העורכים לא־עורכים (המעברים ותנועות המצלמה מעוררים פיהוק במקרה הטוב וגיחוך במקרה השני). על תחכום, שנינות, אפקטים מיוחדים או תשומת לב לפרטים הטכניים הקטנים, אך החשובים (תאורה, קול, מוסיקת רקע) לא שמעו אצלנו, והס מלהזכיר זאת. תעשיית הקולנוע הישראלית רק מדברת על זה, ואולי גם זה משהו.

אבי כהן, במאי קולנוע וסרטי פרסומת, מהשלישייה המובילה, מדוע גם בסרטי פרסומת עקומת הכישלון תלולה יותר מעקומת ההצלחה?

כהן: קודם כל, אני רוצה להבהיר נקודה חשובה אחת: מה שראית בפסטיבל הוא הקרם דה־לה־קרם של תעשיית סרטי הפרסומת בעולם. זאת לא חכמה גדולה לשפוט על פי הפסטיבל הזה, את תעשיית הקולנוע הבלגית וההולנדית גם כן לא ראית, או מה זה אומר שהם לא טובים? שטויות. דרך אגב מכל אמריקה הגדולה, המייצרת סרטוני פרסומת כמו שאנחנו מייצרים פלאפל, ראית רק 4 סרטים. או מה? אני חולק עליך וחושב שיש לנו הישגים נהדרים. במעט מאוד שטחים ישראל עומדת כל כך יפה כמו פה.

כצפוי, אבי כהן הבמאי עסוק בלהדוף ולהתגונן, במקום לנתח ולהסיק מסקנות. גם אם הן לא בדיוק מחמיאות. הוא שאמרנו, ממש כמו בתעשיית הקולנוע הישראלית: מספר סרטי הפרסומת האפקטיביים והלא־מביכים, המוקרנים כיום על אקרני הקולנוע, הוא קטן ביותר. הבולטים ביניהם: טיטולים, דגי, אגוזי (וימר כהן טמיר), טרופית, בנק לאומי, מכבי (אריאלי), טיפ (קשר בראל). אך אין הללו עם כל היגע, החן והמקצועיות שהושקעו בהם, מכסים את ערוותה החשופה של תעשיית סרטי הפרסומת בקולנוע, העומדת כמעט תמיד באור גרנדיוזי, אווילי וחסר־חן: אמקור, אבקת כביסה בול (קשר בראל), סודה ספיד, קפה טורקי ועוגת עלית (וימר), מגה ג'ירוטי (אריאלי) ועוד.

לפני שנבדוק את האפקטיביות שבפרסום הקולנועי נברר תחילה את מידת הכדאיות שבפרסום בקולנוע. בבדיקה שערך איגוד המפרסמים ביוני '85 עולה, כי 43% מהבוגרים ו־36% מבני הנוער, לא ביקרו ביוני בבתי הקולנוע ו־26% מהמבוגרים ו־12% מבני הנוער לא מבקרים כלל בקולנוע. אם לוקחים בחשבון את עלויות ההפקה וההקרנות היקרות, ואת העובדה שקהל הצופים הוא צעיר בעיקרו — 47% מגילאי 20־29 ביקרו בחודש אחד בקולנוע, לעומת 31% מגילאי 30־40 ולעומת 17%־21% בקרב הגילאים המבוגרים יותר — נגיע למסקנה שכדאיות הקרנת רוב הסרטים נמוכה ביותר, ולרוב נופלת בין שני כיסאות. להוציא את אגוזי, פמיניקס, מיס לוסי, קוקה־קולה, ספרייט (סרטים מיובאים עם דיבוב לעברית) ופסק־זמן שהם מוצרים בעלי אופי וקהל מטרה צעיר.

שלושה קריטריונים קובעים את טיבו של סרטון הקולנוע:

1. האם הוא מוכר את המוצר אותו הוא מהלל? סרטון, ואפילו הטוב והנחמד מכולם, אם הוא לא מוכר — אינו טוב. חד וחלק.

2. האם הוא מבדר? סרטי פרסומת של היום תפסו את מקומם של שני הליצנים שבידרו את קהל הצופים דקות מספר לפני תחילת מועד ההקרנה. הישראלים של היום אוהבים פרסומת: זהו בידור חינם להמונים מוכי טלוויזיה.

3. האם יש לסרטון אורך חיים? ואין המדובר בסרטון העוסק במוצר עונתי, אלא על סרטוני תדמית („אני הגדול מכולם") או סרטוני מוצר שאמורים, לפי תכנון מוקדם, להיות מוקרנים זמן רב. אגב, את אורך החיים של הסרטון קובע הקצב. אבי כהן משווה את סרטוני הפרסומת ל„שלאגר של זמר". נחמד.

לפי שלושת הקריטריונים הללו אפשר לשפוט בנקל את האפקטיביות של סרטי הפרסומת הישראליים, ורובם, כצפוי, אינם אפקטיביים במיוחד. רוב הסרטונים הישראליים שמים דגש יותר על הצד הבידורי־בדיחתי, מאשר על שני הצדדים האחרים (מכירה ואורך חיים). במקום להשפיע ולשטוף את מוחות הצופים, מצליחים הסרטים הישראליים בקושי להעלות גיחוך מסכן על שפתי הצופים והצופות, וגיחוך, כידוע, עדיין אינו סיבה למסיבת קניות.

לדוגמא, סרטון אגוזי (פרסום וימר): בסרטון הזה עסוק המפרסם בניפוח הסלוגן „אגדה" והעברת וריאציות מפונטזות על הנושא. יפה. אך האם רעיון נחמד זה ינתק את ישבנך מכורסת הקולנוע ויריצו לכיוון המזנון? לא בטוח. האם הסרטון מעורר בך את החשק לשוקולד חלב עם אגוזים פריכים? לא בטוח. על אורך החיים של הסרטון הזה אין ויכוח, מי שיכול לראות את הסרטון הזה ולו רק פעם אחת נוספת — שיקום!

אבי כהן, ובכל זאת. מהו סוד הצלחת סרטון אחד וכישלון השני?

כהן: כמו ששום מלחין לא יכול להגיד לך את סוד השלאגר שלו, כך אנחנו — אנשי הקולנוע. אין פה נוסחאות כימיות. יש כשרון וזהו.

הצניעות המוכרחת, המתבקשת עקב ההצלחה המוגבלת מאוד של תעשיית הפרסומת בקולנוע, אינה מתאפיינות הבולטות של קולנוענינו. מילא.

שמואל בונים

תמרורים

מטעם „הוועדה המקבילה להגבלה בתנועה בכבישים" נתבקשנו להודיע כי נהגים אשר בידם או/ו בכיסם רישיון תנועה מן התאריך 8/2/7/5 נדרשים לעבור תהליך של ריענון.

הרי לפניך לוח תמרורים. עליך לסמן בעיגול את התשובה הנכונה.

* השתמש בצופר
* תזמורת מכבי־אש
* שאבעס!

* ממשלת האחדות
* קרב בין אינדיאנים
* תנועה דו־סטרית

* סכנת החלקה
* נהג שיכור לפניך
* זורקים אבנים

* סע בין הטיפות
* דרך מפותלת
* המפד"ל

* מפגש מסילת ברזל
* צפוי לך בית סוהר
* מאה שערים

* כניסה לעגלות
* קנה לך סוס
* אטליז כשר

* כביש משובש
* גריזים ועיבל
* נערה בתוך

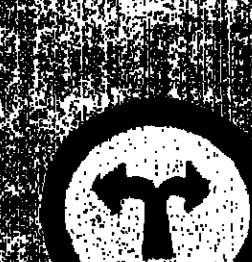

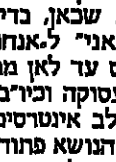

פילגש בעיתון

מאת אפרת עוז ועמירם כהן

איור: איתן פימנטל

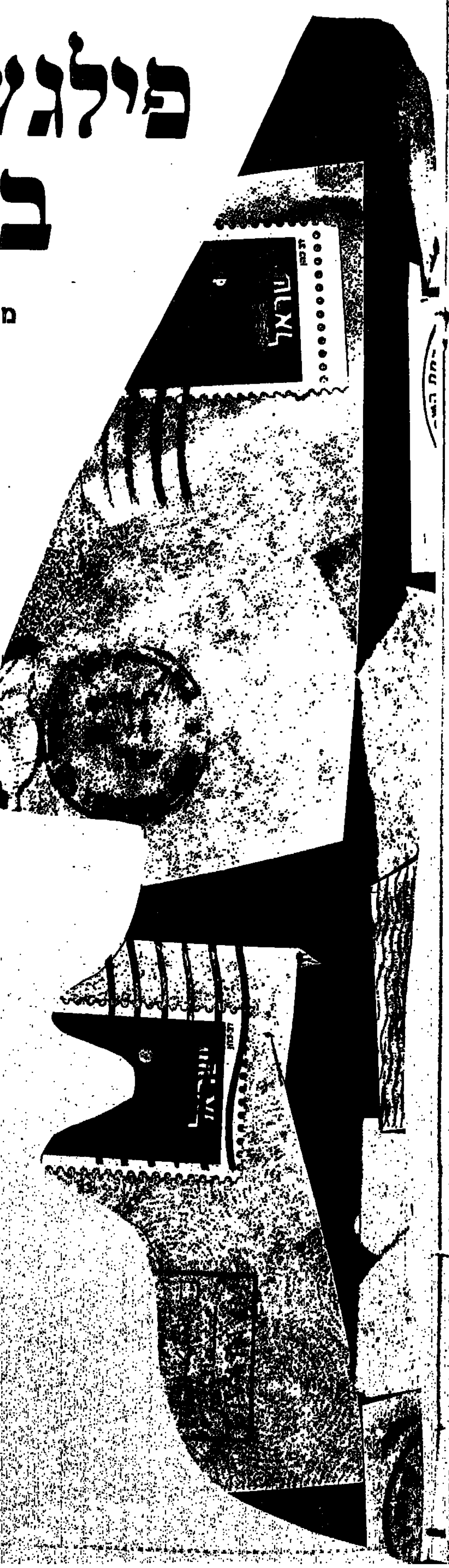

תחקיר על „מין במודעות" שהתפשט בשנים האחרונות על פני העיתונות הישראלית הנפוצה. ללא כסף מפרסמים את משאלותיך הנועזות ביותר. מי המפרסמים? מי המשיבים? זנות צבועה, שירות מועיל, או עוד תוצר מעוות של התחרות הפרועה?

„סטודנטית נאה וחמה מעוניינת בקשר עם גבר מבין. רצוי בתרי ספת תמיכה. ת.ד....... תל־אביב". זו לשון המודעה שפרסמה צעירה במקומון התל־אביבי „העיר" במדור „יחסים" ובשבועון „לאשה" במדור „זוגות. הקריוֹ „בראש אחר". מדורים המפרסמים (בחינם) מודעות של היצע וביקוש מן הסוג האירוטי.

„הייתי נדהמת מהתוצאות", מספרת הצעירה: „תיבת הדואר שלי היתה מוצפת. יותר ממאה תשובות הגיעו מהפרסום ב„העיר" ומעל 200 גברים מיהרו להשיב לפרסום ב„לאשה". המאפיין לכל המכתבים הוא שאין להם מאפיין. כל עם ישראל מציעים לי עזרה, תמיכה, חום, מין משגע, סיוע בלימודים. נדהמתי עד כמה רב מספרם של הגברים המוכנים לשלם עבור סקס נוח.

„כתבו אלי חיילים בני עשרים, וקשישים בני 60: סטודנטים, רופאים, סמנכ"לים ומוזיקאים; ציירים, מתכנתי מחשבים ומנהלי חברות, סוחרים, טכנאים, חנוונים וירקנים. אוכלוסיה „נורמלית" על פי כל קנה מידה סטטיסטי. כתבו אלי גברים נאים, אינטלקטואלים ומעניינים באמת, שקשה לי להבין מדוע הם זקוקים לשירות הזה.

„אך מודים מכל", מספרת הצעירה, „היה לגלות עד כמה „מרובעות" הזיותיהם של הגברים. אם לפני פרסום המודעה דימיתי לעצמי מרעבים וסוטים הנאלצים בדרך משונה זו לממש את הזיותיהם — טעיתי. „מדובר בדרישה למין מיסיונרי עם גברים משעממים, נשואים ברובם, מחפשים סקס עם אישה זרה, כשהמלים „סטודנטית" או „חיילת" מציתות, משום מה, את דמיונם."

על פי הכלל, שלכל ביקוש נמצא לו היצע גם בשטח מצויות בין המפרסמים, רובן (ולא כולן) כסיכוי נואש להתמודד עם בעיות כלכליות.

(המשך בעמוד הבא)

מה רע בלהיות זקן?

כבר מזמן רציתי לפרוק את המרירות על המדובר והכתוב על הזקנה. מגיעים אלינו חוברות ומאמרים לרוב, אשר בחכמה ובידע מסבירים לפנסיונרים מה עליהם לעשות כדי שיוכלו להתמודד עם הגיל הקשה הזה, כלומר הזקנה. נעשה עוול לאנשים אלה: לא רק עוול, אלא מכניסים להם בכוח את ה„מודעות" שהם אחרים כאשר הגיעו לגיל 65, ולפי החוק עליהם לצאת לפנסיה.

יצאה חוברת אחת מני רבות הפעם בשם „הגיל החדש". בחוברות אלה יש נימה של פטרוניות, של „דיבורי גננת", המיועדים, למעשה, לאנשים בעלי ניסיון רב בחיים. הייתי מקבלת בשמחה כל מידע על זכויות לגמלאים. יש, למשל, ערים בהן בני 65 ומעלה מקבלים הקלות בתשלומי ארנונה, כרטיסי נסיעה מוזלים באוטובוס, הנחות לקולנוע או תיאטרון. כמעט אין יודעים על כך, וכל בן 65 צריך להתעניין מה הן ההקלות, ואפילו אינו יודע את מי לשאול. זקנה אינה בושה או מצב בלתי טבעי, ואף לא גיל חרש. כשאיש בן 35 שוכח משהו, אומרים: „יש לו המון דברים בראש" כשבן 70 שוכח, אומרים: „הוא סקלרוטי"... מי מבני גיל הזוהר (בני 20 עד 50) זוכר את שמות האנשים שפגש בארוחת צהריים כלשהי? מי זוכר את מספר תעודת הזהות, או המכונית של חברו? אנא, אל תתלו את כל החסרונות בגיל המבוגר. הישראלי, כמו רוב תושבי העולם בעידן הטכנולוגיה, לא אוהב מכשולים ועיכובים, והאיש המבוגר מפריע לו בדרכו לקריירה פוליטית או כלכלית, או סתם במקום העבודה. הצעיר רוצה לעלות בדרגה ואין לו סבלנות לחכות עד שהיושב מעליו, ימות. תוחלת חיינו ארוכה יותר מאשר לפני 70 שנה, ומה יש אם אומרים לך: דודה, או קוראים לך סבא? אין בכך עלבון, כשם שאתה קורא לילד: צוציק, תוזו הצרה? זהו ביטוי של חיבה. וכל מה שכולם רוצים זה לא למות צעיר, אלא להזדקן.

כאן אני מגיעה ל„פואנטה" של דברי: להזדקן בכבוד: כי הרי כל מחלה וכל בעיה יכולות להופיע גם לפני הגיל המושמץ, גיל הזקנה. אבל יש עייפות החומר, יש בדידות, כי הרבה חברים ובני משפחה עוזבים את ארץ הבכא, ויותר ויותר אנו נשארים לבד. לבד, אינו בהכרח בודד: תמיד יש מישהו בודד יותר ממך, ותמיד אפשר לעזור, להתיידד, ומה רע בכך שחיים לבד? גם בזה יש ברכה, אולי זאת הפעם הראשונה שאפשר באמת לעשות מה שרוצים, לקום, לשכב, לאכול, לקרוא, או לא לעשות מאום... מבלי להתחשב באף לא אחד?

רק אנא, אל תתאוננו על כך שהזדקנתם, זה מה שרציתם!!! ואתם, טובי הנשמה, אל תעשו מן הזקנים, יצורים חסרי־אונים, ותעזרו להם רק כשהם באמת זקוקים לעזרה כמו עזרה רפואית, השגחה ביטחונית, או הקלה בהוצאות, כי משום־מה חושבים שהזקן לא צריך הרבה כסף וזה עוול נורא. הרי גם לאישה בהריון, לילד קטן, לתלמיד בבית הספר, לחייל, לכולם דואגים. אך לא בנימה המבוישת כמו לזקנים.

חביתת ירקות של שרה

יד לפה

יש בישול מרוקאי, צרפתי, יפני, סיני, פולני, הכל־מכל, אך אין טוב מאשר לקבל מרשם בביתם של אוהבי אוכל טוב, המבוסס על מרשמי סבתא וסבתא־רבא. מרשמים שלא תמצאו בשום ספר.

למשלו אכלתי כבר הרבה חביתות־ירקות, אבל כזאת כמו אצל שרה, שבעורקיה זורם דם יווני מתובל בדם עיראקי, עוד לא טעמתי. כשביקשתי את שרה לתת לי את המרשם, היא צחקה ואמרה שמעולם אינה כותבת מרשם. „אם הוא לא בלבי — לא יעלה על שלחני".

מקצצים את החלק הירוק של כחצי ק"ג בצל ירוק; מוסיפים חבילה גדולה של פטרוזיליה קצוצה דק; מוסיפים 4 ביצים; 4 כפות פירורי־לחם; כף קמח וכף אבקת מרק־עוף. מערבבים היטב.

מחממים כף שמן במחבת קטנה, שמים רבע מכמות תערובת הירקות במחבת ומכסים. מטגנים כ־5 דקות, מורידים את המחבת מן האש, והופכים אותה, כך שהחביתה מונחת על המכסה. מחזירים את החביתה למחבת כשהצד החום כלפי מעלה, שוב מכסים ומטגנים כמה דקות. מגישים חם. בתיאבון.

הורים למען בית־הספר

חיה יוסף

גם זאת ישראל

אני כותבת לענייני חינוך, ואין בכוונתי להתדיין עם משרד החינוך, אבל אני יודעת שכאשר ילדי הלכו לבית הספר היה ברור שחינוכם חשוב יותר מלימוד תורה. היום קודם כל לומדים תורה, וקשה להאמין שמורה צעירה אחת יכולה „לחנך" 42 ילדים היושבים בכיתה על כיסאות שאינם מותאמים לגובה גופם, שהצבע מן הקירות מתקלף והחלונות מלוכלכים. נושבת רוח פרצים וקור בלתי סביל. כידוע, חינוך מבוסס על דוגמה יפה. ילד היושב בכיתה נקייה ומקושטת, יכבד יופי וניקיון. אם המורה תדבר בשקט, מבלי להרים את קולה גם תלמידיה ידברו כך. אך המציאות שלנו שונה: אין תקציב לחינוך לתרבות ויופי, ולאיכות־חיים. וכך גם נראים בתי־הספר.

לא כל המנהלים ולא כל המורים מוכנים להשלים עם מציאות עגומה זאת. הם, וקובץ לא מבוטל של הורים, לוקחים את העניינים לידיים ומנסים, למרות הכל, להעניק לתלמידי בית־הספר מעט יופי, מעט תרבות.

לפני ימים אחדים הוזמנתי לבית ספר „מורדי הגטאות" ברמת־גן. מנהלת בית־הספר, וועד ההורים, החליטו לשפר את חזות בית־הספר ולרכוש תנורי חימום לכיתות. כסף אין, אך רצון טוב היה. הם פנו לכל ההורים הממלאים תפקיד ציבורי. וערכו ערב ראיונות לקהל הורי בית הספר, אשר שילמו 7 שקלים עבור כרטיס כניסה. אבי קורן, שבנו לומד בבית הספר, הנחה את הערב. אורי עמית ראש עיריית רמת־גן ענה על שאלות מאוד כואבות של תושבי עירו. ניבה לניר, עיתונאית, עורכת עמודים פנימיים של עיתון „דבר", נתנה להציץ לחדר העבודה שלה. שלמה'לה שביט כמעט גרם לליל שימורים בסיפוריו על חייו של שחקן ועל הבעיות המצחיקות והקשות שהוא נתקל בהן, והקהל לא נתן לו לרדת מן הבמה. וכך גם טוביה סער, איש הטלוויזיה. שולה חן, שרה, ואם אחרת חילקה שירון וניהלה שירה נלהבת בציבור. חברת עלית תרמה עוגות וקפה וכל העובדים והמורים עבדו שעות רבות. מנהלת בית הספר נחמה רביד, יכולה להיות גאה, חשוב לא רק הכסף שנתרם, אלא גם יחסם של ההורים לבית־הספר של ילדיהם. הם לא השמיצו את הממשלה ולא דיברו על אי־צדק בחלוקת התקציב. לקחו את העניינים בידיים ועשו. היה יופי של ערב.

קקטוס אמנותי

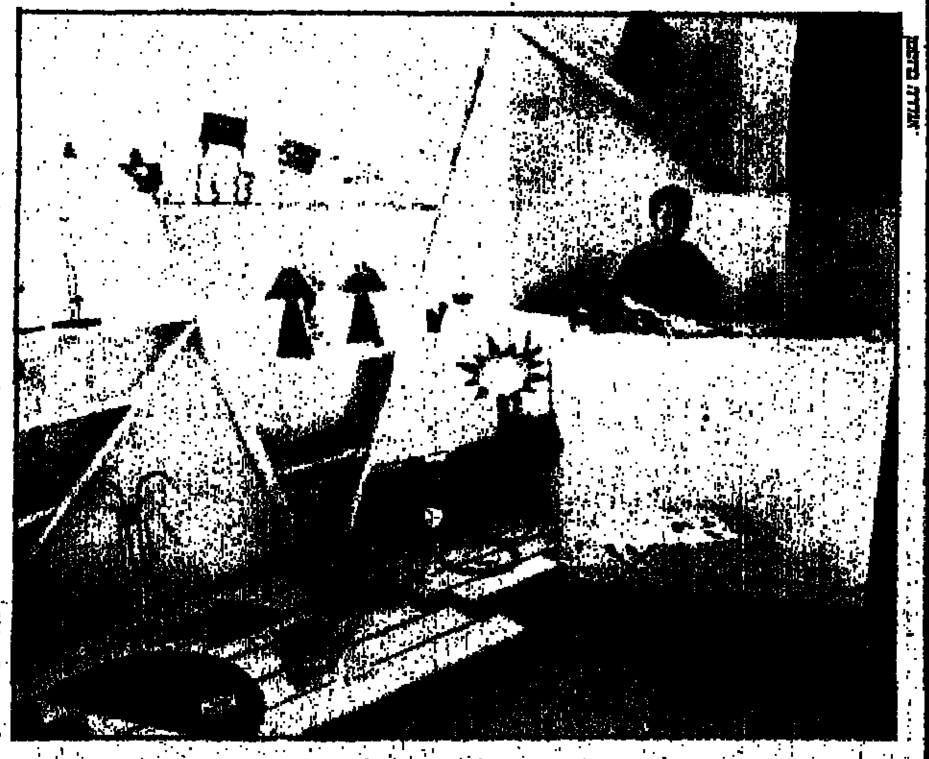

לא להחמיץ

טיול ברחוב שינקין זה כבר לא מה שהיה לפני שנה. נסגרו חנויות וכל ההתלהבות של הצעירים שחשבו לשקם ולעורר את הרחוב הרדום — נו, איך לאמרו? — קצת נכשלה. אולי המצב הכלכלי גרם לכך? אולי לא קיבלו את התמיכה שקיוו לה? למרות הכל ואף על פי כן, יש מה לראות ברחוב שינקין. „קקטוס". הפעם לא מדובר בצמח או בחנות פרחים, אלא משהו בין חנות־בוטיק־גלריה לאמנויות שימושיות. כשבאים ברחוב אלנבי ומתקרבים לפינת רחוב יהודה הנשיא ליתר דיוק: רחוב שינקין 54, כבר מרחוק רואים „משהו שונה". עולים במה מדרגות ונכנסים לחדר שיש בו תאורה מאוד מעניינת. קיר צבוע, גן צדדי, אשר משבצת הצעירים המשתפים בחנות בתוך קרשים פשוטים התקין פנס באור, ומתקבלת אווירה מיוחדת ועליזה.

על הקיר, ועל המדפים מסודרים פריטי קישוט כמו עגילים, סיכות או צמידים, בצבעים זוהרים מחומר פלאסטי. המעצבת, אפרת וקסנברג, אומרת שהחשוב בתכשיט אינו החומר אלא הפונקציונליות, האפשרות להתקשט. יש שם בדים יפים ועניבות בדפוס יד, מעשה ידה של טלי לב. ליד הבדים המצוירים של ורה ולדשטיין יש שעונים ומנורות, צילומים והפצ'ינג שימושיים, מחומר פלאסטי צבעוני, צעיר רענן.

מספרת טלי: לא היה לנו כסף רב, וכל אחד מאתנו רצה שיצירותיו יגיעו לקהל הרחב, אז התלבשנו בשותפות על המקום הזה, ניקינו, קישטנו וסידרנו והכל בורי שיבואו, יראו, ואולי גם יקנו.

המוצרים יפים, המחירים זולים יחסית, וגם עוזרים לאמנים צעירים ומוכשרים בראשית דרכם.

פילגש בעיתון

המשך מעמוד קודם

מאחורי מודעות כגון: „שעה טובה עם חטובה 24. בער פתות מביקור אצל רופא שיניים ת.ד...." או „תיילת בודדת פנויה לחוויה סקסית. תמיכה נדרשת. סודיות מובטחת". אך בעיקר מן הסוג של „נשואה 34/165. נאה ודיסקרטית מחפשת גבר נאה ומבין לידידות ותמיכה" — מסתתרות לא פעם טרגדיות.

נשים, יותר משהן מפרסמות — הן עונות לפרסומי גברים. גבר בגיל העמידה שפרסם ב„לאשה" מודעה בנוסח „מהנדס גרוש+, בעל חברה, 45/175. אדיב ונדיב לב יתמוך באישה עד 45 תמורת דיסקרטיות", זכה לכ־25 תשובות מרווקות, גרושות ונשואות, עקרות בית, פועלות ומהנדסות ואפילו פרוצות... מגיל 26 ועד 50.

משיבות רבות העלו את נושא התמיכה בעקיפין ובזהירות, בשמלים כגון ידידות, בדידות, חום, רגש וקשר מופיעות בתדירות גבוהה. מורגש כי מרבית המשיבות מצויה בדיסוננס ובבעיה רגשית. מצד שני, הופתענו לגלות, כי מתגבשת נורמה, בעיקר אצל גרושות, שזו דרך לגיטימית „לגמור את החודש".

תעשיית ההכרויות ראשיתה בשנות השבעים, במדורים נחבאים בעמודים הפנימיים של „ידיעות אחרונות", ששמורה לו, בעניין זה, זכות ראשונים. איש לא זוכר שם בוראות מי החליט, ומדוע, להפריד בין מודעות שידוכים תמימות לבין פרסומים, בהם המפרסם אינו עורג לטבעת הנישואין דווקא.

לאורגיות משולשות ומרובעות. השלב הזה קשור להופעתם של המקומונים שאפשרו לכל מאן־דבעי לפרסם (חינם) את הזיותיו הרטובות.

בשלב זה לא יכול יותר השבועון הגדול ביותר במדינה, „לאשה", להרשות לעצמו לעמוד מנגד, והצטרף גם הוא. כידוע, כל זעזוע נמשך יומיים. אנחנו הפסקנו מכבר להסמיק מפרסומים של „בחור, 24, נראה חמוד + דירה בקשר ויחסים עם נערים 16־21, נאים ואתלטיים". או: „נער בן 16 יהיה עבד נרצע לגבירה ת.ד...." („אינדקס"); „אירופאי נאה ואמיד יתמוך משמעותית בקוקסינל צעיר או נער יפהפה שילבש בגדי נשים ת.ד...." („העיר"); „זוג נשוי ומיוחד, 26, בבחורה עד 35 לאוננות ולמשחקי לשון חמים. טל..." („העיר"); „רווק אקדמאי נאה 36/173 כחול עיניים לקשר רציני עם בעלת חזה גדול..." (לאשה).

„מרבית המכתבים", מספרת צעירה שפרסמה מודעה „נכתבה על דפי מחברת תלושים, או על דפי פנקס, והרבה גלויות. מאוד אופייני למאצ'ו הישראלי, החושב שגבריותו וכספו ישכיבו כל בחורה ושאין צורך לגלות בכתיבתו ופנייתו אפילו יחס מינימלי".

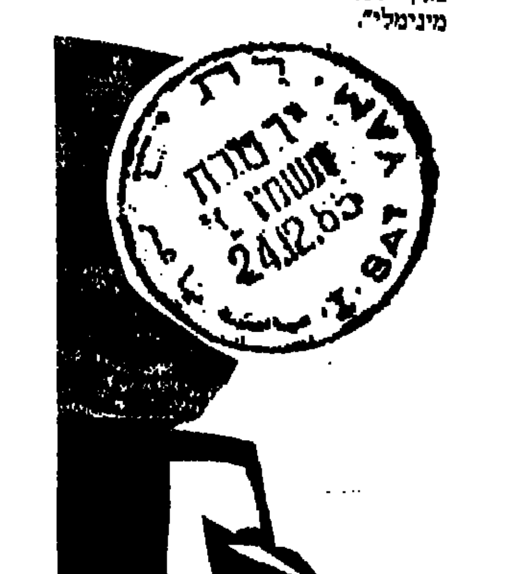

„בתשובה למודעתך. אשמח לי־צור אתך קשר. נא לציין טל. ואמסור פרטים. בעניין התמיכה אני מציע 50 דולר לערב (עם אפשרות להכפלת הסכום בתנאים מסוי־מים)."

להשתמע „מיכאל"

רשות העורכים

„לאשה": עשרה אחוז נפסלים

צבי אלגת (עורך „לאשה"). כמה מכתבים אתם מקבלים?

אנחנו מקבלים רק גלויות. מכתבים לא נענים. כל חודש מקבלים כ־2500 פניות ומפרסמים כ־500, על פני חמישה־שישה עמודים. בדרך כלל צריך להמתין כמעט חודשיים בתור. בשבועות האחרונים הנהגנו תוספת: מי שמשלם זוכה להקדמת תורו.

האין בפרסום הזה משום שידול לזנות, חשש לעבירה על החוק?

בדקנו עם היועץ המשפטי שלנו. הפרסומים הללו אינם נוגדים את החוק ואנחנו נזהרים מאוד בניסוח.

אילו קריטריונים קובעים מה לפרסם ומה לא?

הנתונים המופיעים על הגלויה עוברים דרך מחשב והוא פולט החוצה את כל מי שמנסה להתחכם; כאלה ששולחים שתי גלויות שונות ויותר על אותה תיבת־דואר. המחשב „לא מרשה" שאותה ת.ד. תופיע בתדירות העולה על פעם בחודשיים. המחשב גם פולט כל גלויה שיש עליה מספר טלפון, זאת כדי למנוע שמישהו יכתוב ויתן מספר טלפון של מישהו אחר ויגרום להטרדות. בסך הכל כעשרה אחוז מהגלויות נפסלות.

מדי פעם אני מגלה מספרי טלפון במודעות של המדור.

אם יש כאן בקשת עזרה אז כן. לפרסום מסחרי, לחברות, או משהו שמריח רע — לא. אין כללים בדוקים. הנסיון שלי מביא „להריח" את הנוכלים...

אדם שמפרסם אצלך „דרושות נערות לצילומי עירום", זה לא מסחרי?

ראשית, אין חוק שאוסר צילומי עירום בבית פרטי. שנית, אם יש ת.ד. אז האישה צריכה לשלוח מכתב והוא צריך לענות ולתת לה טלפון, והיא יכולה לבדוק ולהיאחז בזה אם הוא נוכל. שלישית, אישה שהולכת לצילומי עירום יודעת למה היא הולכת. קורה שיש נוכלים, ואז מישהו מתלונן, והמשטרה מתערבת ומטפלת. אי־אפשר למנוע לגמרי. אנחנו שומרים במשך כמה חודשים את הגלויות האוריגינליות למקרה שהמשטרה תבקש. באמצעות חקירה משטרתית הצליחו לעלות על בחור צעיר שחמד לצון; למהנדס אחד היתה תיבת־דואר והוא התחיל לקבל עשרות מכתבים מנשים. הוא שכנע את אשתו שזה לא הוא, על־ידי כך, שהביא לה את המכתב האוריגינלי ששמרנו אצלנו.

מכתבים נפסלים מהרבה סיבות. יש מכתבים, שאתה רואה שהאיש מופרע. יש ניסוחים שלא עוברים. פורנוגרפיה לא עוברת, כל מיני נוכלויות לא עוברות. היה מקרה שאישה פרסמה וביקשה לשלוח מתנה. דבר כזה לא עובר והולך למשטרה.

למי המלה האחרונה מה כן ומה לא?

אני, כעורך ראשי, עובר אישית על כל הגלויות. מתוך הכרה שהעיסוק כאן בנושא מאוד רגיש ובעייתי. מדור כזה הוא אבן שואבת לשוטים ובעלי תאוות פרסום. אדם הסובל מבעיה של אבר מין קטן יכתוב על עצמו כעל „בעל כלי מדהים..."

אינך חושב שיש בפרסומים הללו עידוד לניאוף, החדרת נורמות לא מוסריות?

ראשית, נכון שהמדור הזה פיקנטי. „מריס וילון". אני לא בטוח שזה פסול. שנית, אני מתנגד להנחה שאנחנו יוצרים נורמה לא מקובלת. אני מעריך הרבה יותר אדם שכותב שהוא נשוי, אך בודד ומחפש חברה, מאשר זה שמספר לי שהוא רווק, או גרוש, או משהו מפוקפק הנקרא „בהליכים". אני נזהר בקטינים ובקטינות. קטינים המבקשים להם מדריכות מין — אצלי זה לא יעבור. גם לא כל קטין בן 16 יכול לשכור תיבת־דואר. זה לא כל־כך פשוט.

אינך חושב שהתדרדרתם מדי?

בהחלט וזה מכח שהייתי רוצה, חמישה־שישה עמודים זה מוגזם, נראה לי שלטובת העיתון והפרופורציות המדור יתרחב יותר מדי.

אתה מרגיש שלם לגמרי עם הפרסומים האלה?

אנחנו לא היינו הראשונים, ואנחנו לא האחרונים, ולבהרה מדי שבוע בקיוסקים. אנחנו לא נתמכים על־ידי קיבוצים או הסתדרות. אז אם כולם, על־פי הסכם יירדו מהעניין גם אני בחוץ. כלומר, כל מה שבינו לבונה, כי יש במדור הזה גם פרסומים מסוג אחר.

„העיר": אין תגובה

יואל אסתרון (עורך „העיר"): אני לא מוכן להתייחס דרך העיתונות לעבודה העיתונאית של שבועון „העיר", וזה כולל את כל המדורים כולל המדור „יחסים". אני מאחל לכם הצלחה בביעור הנגע.

„את": אני לא מספקת כתובות

עם דבורה לוין, עורכת ירחון הנשים „את"

גב' לוין, עד מתי תהיו בחוץ?

אנחנו משתדלים לתת לקוראות שלנו כלים להתמודד בבעיות אישיות ובבעיות יום־יום, ולא כתובות. אני חושבת שאספקת כתובות, שאיני יודעת מי עומד מאחוריהן, היא דרך נכונה. וגם אנחנו עסק שאינו נתמך ושום מוסד או אדם לא מסבסד אותנו. אבל אני לא אלך לזה.

לא היו פניות מהקוראות שהרגישו בחסר?

אילו חשו חסר בנושא — היו פונות אלינו. אני מאמינה שהקוראות שלנו לא זקוקות לשירות כזה.

צבי אלגת, עורך „לאשה", עובר על כל גלויה בעצמו

אם נחפש את התשובה הגברית האופיינית, הרי היא עסקית, יבשה, חסרת צבע ודמיון. תשובה מסוג זה היא של גבר החותם „גיל".

„שלום רב סטודנטית.

חנני נענה למודעתך ואשמח להכירך וגם לעזור לך ולתמוך בך. אני אקדמאי, נשוי, 50+. אשמח לידידות שקטה ודיסקרטית.

נא להודיעני אם יש לך מקום מפגש."

במכתבים רבים, אגב, אין ציון של מצב משפחתי. אפשר בקלות לשער מדוע. השלב הבא — שיחת טלפון. בחורה זהירה לעולם לא תמסור את כתובתה, שמה האמיתי ומספר הטלפון שלה. השיטה המקובלת: לבקש מהגבר את מספר הטלפון שלו — „רק מצרפי מספר טלפון יענו" — ולצלצל אליו.

בשלב הטלפון מתגלה שהגבר הישראלי, ככל שהוא נדיב במכתביו ובהבטחותיו, אגב, גברים ונשים רבים המשיבים למודעות, נותנים, בחוסר זהירות, טרף לסחטנים אפשריים, את מספר הטלפון של הבית והעבודה. אמנם במגבלה של כל מיני הוראות באלה שעות לצלצל ואיך להתחמק מהיתקלות עם הבעל או האישה.

כשמגיע השטר לפרעון — אין אמת בפרסום.

מספרת הצעירה: „ניהלתי כמה שיחות טלפוניות מאלפות עם גברים שהשיבו למודעתי. חלקם בכלל לא זכר במה המדובר. הבנתי במהרה, שאותו גבר שענה למודעתי השיב, בסרט נע, לעוד כמה „סטודנטיות" ומבקשות תמיכה אחרות. שנית, התגלה לי — כי גברים שהבטיחו במכתביהם שמים וארץ ותו"ל — הפכו בטלפון למאוד צנועים.

הידידה תפנה למשטרה

לאחר שלב הטלפון בא שלב ההכרות. להיפגש עם גבר, שענה או פרסם מודעה (בחינם) במדור כזה — עלול להיות מאכזב מאוד, אך גם מסוכן.

אישה נשואה, המקיימת קשרים סימולט־ניים עם שני תומכים (נשואים גם הם), מוכנה ללמד את החדשות בינה מניסיונה: „מצאי לך ידידה והכניסי אותה בסודך. מסרי לה תיאורו של הגבר שאותו את עומדת לפגוש, ועל מקום המפגש. דאגי למסור לה את מספר מכוניתו וכל פרט אחר מזהה. אם את עולה אתו לדירתו הזהירי אותו, בלי הרבה סנטימנטים, שידידתך יודעת היכן את, ופרטים מזהים עליו, ואם בעוד שעתיים היא לא תקבל ממך צלצול — היא תפנה למשטרה."

למרבית הגברים כוונות טהורות: מין וידידות — תמורת תמיכה, אך עשויות להיות בשלב הפגישה — הפתעות.

כמו במקרה של הבחורה שבמהרה הסתבר לה כי תכניתו של הגבר אתו נפגשה היא להוות „צוות לעניין", ולקיים יחסי מין לפני אנשים זרים, וכמובן להתחלק ברווחים...

לו חיפשנו את הגבר הממוצע, המציע הכרויות דרך העיתונות, לדבריו צעירה שנפגשה עם רבים, הרי הוא „אורי", נשוי +, בעל עסק בתחום הקונפקציה, אינטליגנט וישיר. מאידך־גיסא, מופנם ונבוך מעצם הסיטואציה. התחתן בשנות העשרים המוקדמות שלו, בעיקר מתוך לחץ חברתי ורצון להתמסד. לדבריו, חיי הנישואים מספקים אצלו צרכים מסוימים בלבד. לכן הוא מעוניין בחברה, מעין ידידה טובה, שתוכל להשלים עמה את החסר.

אם כן מדוע לא חברה?

כאן הוא מודה שהוא חושב על סקס מן הסוג, שהוא לא מעז לעשות עם אשתו.

זו הפעם הראשונה, הוא מודה בביישנות, שהוא מפרסם מודעה ונפגש עם מישהי לאחר 15 שנות נישואין, וזוהי „הסטייה" הראשונה שלו, כך הוא מכנה זאת. מדרך, הישר, אורי מתגלה כאדם נינוח בסך הכל, המקבל את עצמו כפי שהוא. אבל ככל גבר ישראלי — קצר־רוח.

לאחר שיחה של עשרים דקות נגמרים לו הנושאים והוא כבר שואל — ומה עכשיו...

תמיכה, היא צד אחר בלבד של עיתונות ההכרויות. מן אחר, חשוב לא פחות, הוא סיפוק צרכים חריגים של אוכלוסיות שונות. מאחורי מודעה: „בת עקרב דומיננטית, הפצה בכנוע מאולף ונדיב, רצוי מבוגר, ת.ד... חולון" מסתתרת אישה, שיש לה באמת צרכים חריגים.

סמדר (שם בדוי), אישה אדירת־ממדים, רווקה, 42, פנים רחבים ועממיים מספרת: „אני אשה פשוטה, השכלה עממית, עובדת כפועלת באלקטרוניקה. מדי פעם אני מפרסמת וכל פעם מקבלת ים של הצעות. אולי מאה מכתבים. יש לי ידיד שמבין בגרפולוגיה והוא מסתכל על כתבי היד ומוציא לי כמה מכתבים שהם חיוביים. אני מעוניינת בגבר שיהיה כנוע ומאולף, כזה שיהיה קצת מזוכיסט. המודעה הזו באה כדי למצוא אחר, שישרת אותי מבחינה מינית. כתבתי נדיב לא בשביל תמיכה. מה פתאום! כתבתי נדיב כי נתקלתי בהמון קמצנים. מסוגלים לדבר אתי שעתיים בלי להציע לי לשתות. אני אישה עובדת, יש לי דירה קטנה ומטופחת. אני לא זונה. אבל אני רוצה שיכבדו אותי, אפילו שיש לי דרישות מיניות לא מקובלות".

הכל הולך לתרופות של הבעל

גם ל„דורית" מהרצליה יש בעיה: דורית, פנים יפות, שער בלונדי, גוף מלא וחטוב, נשואה + 3. היא נישאה בגיל 17 וחיה שנים רבות, כהגדרתה, „חיים מרובעים". לפני כחמש שנים נתקף בעלה, פועל בניין לשעבר, בדלקת קשה בחוט השדרה. הניתוח שנעשה לו נכשל, ומאז הוא משותק חלקית ואינו עובד. הביטוח הלאומי לא הכיר במקרה שלו כבתאונת עבודה.

„כדי לעמוד בעומס הכלכלי ובתשלומי התרופות שהבעל זקוק להן ויש לי גם שלושה ילדים, אני חייבת להשיג עוד 700־800 דולר בחודש".

אצל דורית, תופעה הבולטת אצל רבות מהנשים המפרסמות מודעות כאלה — זה לא רק עניין כלכלי. היא מציגה זאת כעסקת חבילה. אולי משום שכך יותר קל לה „לחיות עם זה".

„פרסמתי את המודעה גם מפני שאני צריכה את העזרה, אך אני לא אלך עם כל אחד. הוא צריך להיות גם חכם ומשכיל, כדי שאוכל ללמוד ממנו, שייצא אתי להצגות, מסיבות ולהקות. שיהיה שותף על בסיס של הדדיות. שותפות שהיא לא רק מינית אלא גם רגשית." בעלה של דורית ש„כמעט לא מתפקד מבחינה מינית" — לא יודע. „אולי הוא מנחש. הוא אומר לי שאינו רוצה לדעת מניין בא הכסף".

דורית זכתה ליותר ממאה וחמישים הצעות. קיימה שיחות בטלפון עם כ־30 מהמשיבים ועם 13 נפגשה. „תמיד הפעם הראשונה — בכוס קפה". בין הקריטריונים שלה לבחירת התומך היו התכתיב והסגנון: „אני רואה מה רציני ומי לא". גברים ששלחו גלויות, נפסלו על הסף: „הם לא דיסקרטיים". גם אלה שלא ציינו דירה וטלפון נפסלו. „אני לא מוכנה להתקשר עם גבר שאין לו דירה, או כזה שייקח אותי לאיזה חדר נפלורנטין".

דורית מעולם לא חשבה על מעשיה בקטגוריה של זנות: „אני נהנית מהמין, אני אישה מאוד חושנית. לא הולכת עם כל אחד. אני בוררת את האדם שמעניין אותי, מושך אותי פיזית ונפשית".

המקרה של „תרצה", אקדמאית, מרצה באוניברסיטת תל־אביב בתחום הסיעודי — אופייני קצת פחות: תרצה, 53, ילידת תל־אביב, מתגוררת באחת מערי הלוויין הדרומיות שלה. היא אישה נשואה, אם לשלוש בנות וסבתא לארבעה נכדים. זה שנתיים, מדי כמה חודשים, היא מפרסמת ב„לאשה" ובעיתונים אחרים את המודעה הבאה: „מסו"יסטית נעימת הליכות (53) תשרת אותך בביתך, ת.ד..." תרצה, הנראית מבוגרת מגילה, היא אישה עצובה. לא שלמה עד הסוף עם מעשיה: „אני מכירה בבעייתיות של המצב. אבל, מצד שני, אנשים זקוקים לי. אני מרגישה שאני נותנת שירות אנושי לאנשים בודדים". בעלה מאושפז זה שנתיים במוסד גריאטרי והיא זקוקה, לדבריה, ל־1000 דולר בחודש כדי לשלם את אחזקתו, ובעיקר את התרופות היקרות שהוא זקוק להן.

למרות הרמזים השקופים של המפרסמים, נשים רבות חולמות בסתר לבן על קשר יפה ורומנטי שיתפתח עם „מהנדס בעל־חברה". כלשון אחת התשובות:

„קראתי את שפרסמת והחלטתי לענות. אני בת 27/165 מלאה ומיוחדת (לאחר שמרגישה פתוח עם האדם), אדם יוצר בזמן הפנוי. אין שום חשש. את זאת תוכל להבחין לגבי דיסקרטיות וכו'. רק שמצפה שיהיה אם וכאשר, קשר יפה על בסיס של כבוד והערכה ולא משהו חונק. מה דעתך? אני מצפה שנוכל להבין זה את זו טוב יותר כאשר נשב ונדבר..."

אך כשמשוחחים אתן נקלפות העטיפות וזה יוצא. רובן נשים גרושות המבקשות להיחלץ מחובות, ממצוקה שנייה. לשלם שכר דירה גבוה, לשלם בעד לימוד הבן בקיבוץ או סתם לגמור את החודש.

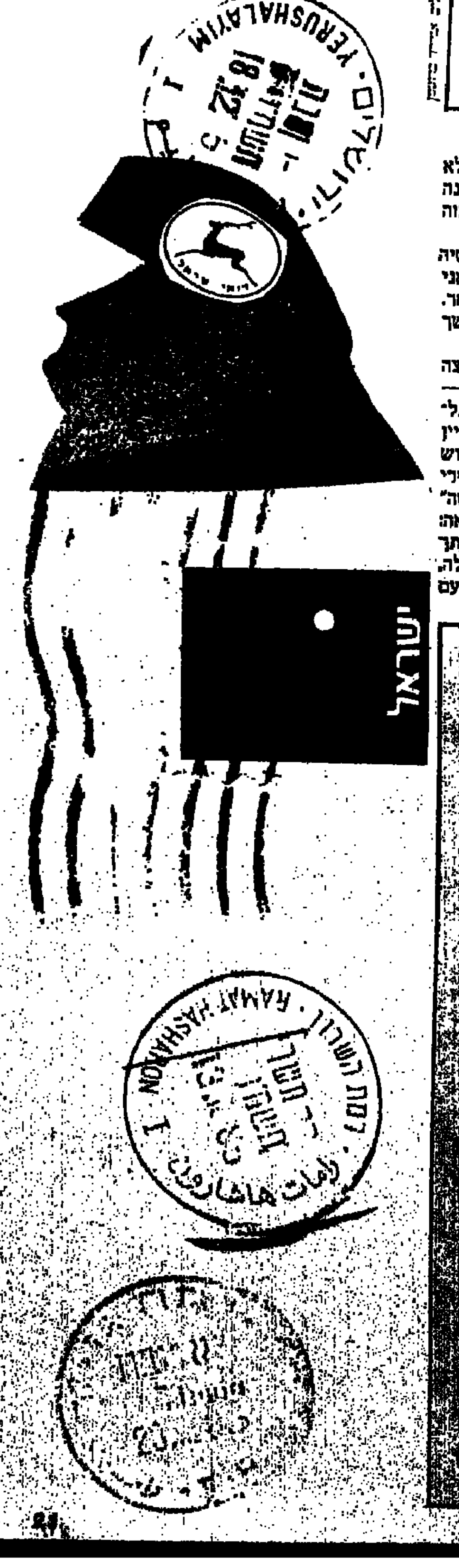

מי, מה, כמה?

אם נתאמץ לצייר פרופיל של הגבר או האישה המפרסמים והעונים [illegible]

הגבר

[illegible]

האישה

[illegible]

מה הם אומרים?

החוק

עו"ד נורה לידסקי שהתמחתה בנושאים של עבירות כנגד המוסר מגיבה:

„אין כאן, לדעתי, מספיק יסודות להוכחת שידול לזנות, או הדחה לזנות. אם כי אני מסכימה שזה מקרה מאוד גבולי. אולי היה באמת כדאי פעם להעמיד את זה במבחן בבית־משפט. אילו גבר היה מפרסם במפורש: „מבקש לקיים יחסי־מין עם צעירה תמורת חמישים דולר" — זה היה קרוב יותר לתחום של שידול. הפרסומים האלה שייכים יותר למערכת של תרקוקת שבין גבר לאישה. אם אני, אישה בת חמישים, ארצה עלם חמודות בן 20, לא הייתי משלמת...!

„ייתכן שכל העניין הזה מאוד לא אסתטי, וייתכן שגם לא מוסרי לדעתם של רבים. אבל בית המשפט שופט על־פי החוק, לא על־פי תפישות של מוסר. ואני לא בטוחה שזה יעמוד במבחן בבית המשפט. על אותה דרך אפשר היה להעמיד לדין את מפרסמי ההצעות על שלישיות והביעויות, ותילופי זוגות. מה שכן, ייתכן שאפשר יהיה להלביש על העניין הזה את הסעיף של פרסום חומר תועבה. לא על המעשה עצמו, אלא על הפרסום.

המשטרה

רב־פקד [illegible] מנהלת המוסר במשטרת ת"א:

לא נראה לי שיש במקרה הזה מספיק יסודות לעבירה לכאורה. פרסום המודעה כי אינה עבירה. יש עוד יסודות הדורשים הוכחה — כדי לחראות שידול לזנות או הדחה צריך לחראות שגבר מסוים בא ואישה מסוימת קיבלה כסף [illegible] לדעתי, יסודות מספיקים.

הסוציולוגית

ד"ר [illegible], מרצה בכירה לסוציולוגיה, אוניברסיטת ת"א (המתמחה במחקרים על [illegible]):

[illegible]

„איני אדם דתי אך אני [illegible] את אלה שהולכים ושורפים את התחנות והאוטובוסים, [illegible]

אותה הגבירה, בלי האדרת

השינוי היה חוויה מוטכה אמיתית. שבירת טאבו, כבר לא מדברים על נישואין גם אם במסווה לכוונות אחרות. כל מה שכתוב ב„ידיעות" תמצא ב„מעריב" בעבור שנתיים ולהיפך. [illegible]

כל יום

23.1—17.1.86
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

17.1.86

08.15 קשת וענן: האדם עץ השדה.
08.40 מסך לספרות (יסודי).
09.00 מוסיקה ד'־ו': מי בחלילית ?.
09.20 לשון ותקשורת ב'־ה'.
10.10 חשבון ו': האלוף.
10.30 הגיל הרך: בכית של פיסטוק.
11.00 מדעי הטבע (יסודי).
11.15 חברה ותרבות (יסודי): סופרים מספרים — מרדכי נאור.
11.45 אורחות (חטה"ב): מה זאת אומרת.
12.15 חברה ותרבות: על הגדולים.
12.45 מוסיקה עלייסודי — העשרה: ה' מעולם המוסיקלי: פרסל והחצוצרה.
13.30 זהרורה (ש.ת.).
14.30 טבעם של דברים — האבולוציה של האדם.
15.00 משולשים מוסיקליים — שוברט והשלישיה לפסנתר: הפסנתרן פיטר פרנקל, הכנר ג'יאורג'י פאוק והצ'לן ראלף קירשבאום מספרים על המלחין פרנץ שוברט ומנגנים קטעים מיצירותיו ומהשלישיות שחיבר לפסנתר, כינור וצ'לו.
15.30 בין שתי ערים — פרק ח'.

כנען
„זמנו של הארבה" (21.00)

18.00 גנב — דרמה בריטית.
18.00 הלו ג'רוסלם.
18.30 קיצור החדשות.
18.32 „משה רבנו" — סדרת דרמה. פרק אחרון. פרשת המרגלים, שנשלחו לתור את ארץ כנען.
17.20 לקט שירים (ערבית).
17.30 סרט (ערבית).
19.20 על הפרק (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.05 שירים לשבת.
20.15 מבט ליל שבת.
21.00 „זמנו של הארבה" — סרט קולנוע.
23.20 מוסיקה: סימפוניה מס' 1 של בטהובן.
23.50 חדשות.

סרט קולנוע: „זמנו של הארבה". הסרט, עלילתי — סמרי של נתנאל וסט — כפי שמופיע בספרו, ביקורת על הוליווד. זוהי עבר כתסריטאי בהוליווד שנים רבות. זוהי מאנטירה המרשכלים והזועקים של עיר הסרטים בשנות השלושים. זוהו נחשב כיום אחד הסופרים החשובים של התקופה והוא מתאר, תיאור אנטי־בינוני לעיתים, מה קרה לבחור צעיר ותמים, צייר ותפאורן, בשורה משותף מעיר הקבצנות. [illegible] עלילות, שהולכת בתך דבר [illegible] בין כוכבת [illegible] השכונות [illegible] עד כמעט לראשו. ואלדו סולט עיבד את הספר לתסריט קולנוע. ביים ג'ון שלזינגר. בתפקידים הראשיים: דונלד סאתרלנד, קארן בלק, בורגס מרדית וויליאם אתרטון. שנת ההפקה: 1975. שעה 21.00.

שבת טלוויזיה

18.1.86

16.00 סרט קולנוע: „הארוסה שבאה מן הכפור". נישואים פיקטיביים בין בחור צרפתי לבחורה פולניה. הבחור חייב לשאת אותה לאישה כדי להוציאה מפולין. בסופו של דבר הם מתאהבים זה בזו, ולאחר קשיים מרובים הם מחליטים לממש את נישואיהם. את תפקיד הבחור הצרפתי מגלם השחקן טיירי לרמיט.
17.30 קיצור החדשות (ערבית).
17.32 לקט שירים (ערבית).
17.45 „צוות לעניין" — סדרת סרטי פעולה. שם הפרק: „מטרה נעה".
18.30 „למשפחה" (ערבית): 1. בישול — בני סיידא יגיש מתכון יוצני של חצילים ופלפל. 2. ד"ר רובר ג'זבראן, תזונאי העובד מטעם קופ"ח באזור הצפון, שיתן הסבר בסיסי על התזונה — מהי תזונה בכלל ותזונה נכונה בפרט. 3. מלאכת יד — טוכה ביאלה תדגים כיצד מכינים מכר־מגבת מערכת — מתנה לתינוק. במערכת: סינר וכן כובע המשמש להגנת השיער אחרי הרחצה. 4. תצוגת אופנה של חולצות לנשים ולגברים.
19.00 „אורח באולפן". ליליה נגר מארחת הפעם את הפרופסור ששון סומך, ראש החוג לשפה וספרות ערבית באוניברסיטת תל־אביב. פרופסור סומך מספר בתכנית על עבודת הדוקטורט שלו המוקדשת לסופר המצרי הידוע „נג'יב מחפוז", על עבודתו האקדמית ועל ראייתו את מצרים בספרות ובמציאות.
19.30 חדשות.
20.00 „מכל מקום" — משדר חודשי. התכנית מתארחת הפעם בדימונה.

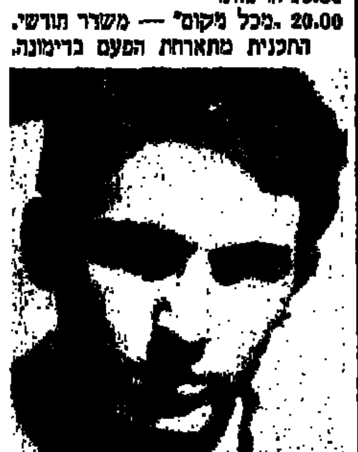

מיכאל לנדר בסידרה
„עלילות הפשע המאורגן" (22.20)

העיר חוגגת בימים האלה מלאות 30 שנה להיווסדה. יסופר בה על מורשתה של דימונה, על ייסודה ועל השינוי הדתי שבה. בחלק המוסיקלי ישתתפו פייטנים חמרים מבני המקום וכן להקת פיקוד דרום.
20.30 „בנסון" — שם הפרק: „העוגייה של קייטי". בנסון מתבלבל בין עמיין מסוכן לבין מתחרה באפיית עוגיות.
21.00 מבט לחדשות.
21.20 ספורט: משחק השבת.
22.20 „עלילות הפשע המאורגן", סדרת דרמה אמריקאית בת 12 פרקים.
23.55 „פסוקו של מקום" — מבט אל שכונת מנחת (מלחה) בירושלים.
חדשות.

סדרת דרמה: „עלילות הפשע המאורגן". סיפור התפתחותו של הפשע המאורגן באמריקה, מתחילתו. הסדרה מבוססת על עובדות ועל אירועים אמיתיים. היא מתארת איך הפשע [illegible] שלוש דמויות מרכזיות בסדרה: צ'ארלי „לאקי" לוצ'יאנו, מראשי העולם התחתון, „באגסי" סיגל, יד ימינו, ומאייר לאנסקי — דמות מיתולוגית. הסדרה נפתחת ב־1930. בפרק הראשון: השנה — 1907. על רקע שכונות העוני של ניו־יורק, שלושה נערים — גיבורי הסדרה — [illegible] זוהי מעלה ראשונה בפשיעה. [illegible] עלילות הפשע המאורגן. (הפרק הראשון [illegible] פרקי הסדרה). שעה 22.20.

ראשון טלוויזיה

19.1.86

08.15 תלמוד: שניים אוחזין.
08.40 מסך לספרות (יסודי): הנמלים והצרצר.
09.00 אנגלית ו'.
09.20 השעה שלנו: משירי מרים ילן שטקלים.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד: ט"ו בשבט.
11.00 חשבון ה' — חיסור בשברים.
11.15 צרפתית.
11.30 גיאוגרפיה ה'־ו': הקדרית מניג'ר.
12.00 ספרות (על יסודי) — השוטר והמזמור.
12.25 אנגלית ט'.
13.00 אנגלית י'.
14.00 מושגי יסוד ביהדות — הגענו למצוות.
14.20 סלם ותעלם — אלענה ראיעה.
14.45 ראשית עידן התגליות — סיפורם של מגלי הארצות.
15.00 קלאודיו אבאדו — דיוקנו של מנצח תזמורת.
16.00 רחוב סומסום.
16.30 תיבה 2 — פרק ג': צוות התיבה פוגש בנערה הנרדפת על ידי קבוצת נוודים שחוטפים אותה ומבקשים תמורתה כופר — שקי חיטה.
16.50 שבוע שמירת הטבע.
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית.
17.30 „ילדי הפלא" — הפרק האחרון: „מה תאכלו?"
18.20 „יש לי סיפור": „מעשה בעופר איילים", מאת ע' הלל.
18.32 תפילת חג המולד של העדה הארמנית (ערבית).
19.00 יומן השבוע (ערבית).

בוים בירושלים —
סרט תעודה (21.45)

20.02 „עד פופ". התכנית תחלוק כבוד אחרון לריקי נלסון, שהיה אליל הנוער בסוף שנות החמישים ונהרג בתאונת מטוס בחודש שעבר, בדרכו להופעה בחג המולד. עוד בתכנית סרטונים חדשים של זמרת הרוק הקנדית ג'וני מיטשל ועוד. מנחים: ענת דולב ומנחם גרנית.
21.00 מבט לחדשות ומוסף „שער ראשון".
21.45 „בוים מעל ירושלים" — סרט בהפקת החברה להגנת הטבע.
22.00 „הקברט הכלכלי" — משדר דו־שבועי, מנחה: רזי גלבוע.
22.20 „נשי הוליווד" - סדרה בהמשכים. פרק אחרון: דייק אנדרוז מגיע להוליווד בחיפושיו אחר אמו. רוס קונטי מסרב להתחתן עם קארן, אף שהיא אומרת לו שהיא נושאת את ילדו. סיירי לסל, סוכנת הכוכבים, מחליטה להפוך את באדי הדסון לכוכב גדול כפי שעשתה לרוס קונטי, 25 שנים קודם לכן. באדי ואיינג'ל מנסים לחזק את נישואיהם בלחץ החיים של הוליווד.
23.10 „מה השאלה" — תכנית שבועית
23.40 פסוקו של יום.
חדשות.

שני טלוויזיה

20.1.86

08.15 אורחות (חטה"ב) — מה זאת אומרת.
08.40 בלי סודות — חיריק 1.
09.00 אנגלית ה'.
09.20 חשבון פשוט ד'.
10.05 ארץ מולדת: אל מחוץ לגדר.
10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי.
11.00 ערבית מדוברת — אלכסנדרה.
11.15 אנגלית ו'.
11.30 מדעי הטבע ד'־ו' — קנגורו.
12.00 תלמוד — שניים אוחזין.
12.25 אנגלית ז'.
12.45 צרפתית — העשרה.
13.00 אנגלית ח'.
14.00 רגע עם דודלי — איפה המפתח?
14.25 סקנדינביה — עמי הצפון — על החיים בארצות סקנדינביה.
14.45 FOLLOW ME — קורס באנגלית מדוברת למבוגרים.
15.00 קסים קסם — מכונות.
15.30 בלי סודות — צ'כ.
15.50 מאה ציורים מפורסמים — חמש תמונות בנושא גנים. הפעם: הסבל שבגן — בליני.
16.00 המהפכה האמריקנית — לידתה של אומה.
16.15 יש לי חלום — חייו של מנהיג הכושים מרטין לותר קינג.
16.50 שבוע שמירת הטבע — חידה לצופים נושאת פרסים.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 „שישאר בינינו" — מגזין שבועי מעולם החוויות של ילדים. „למה צריך את הלילה..." מנחה: דורון נשר. משתתפים: מאיר סויסה, מאיר בנאי ואיריס בן־דור.
18.00 „תקוות גדולות", הפרק האחרון.

צ'ארלס דיקנס — מחבר „תקוות
טובות". פרק אחרון (18.00)

עפ"י ספרו של צ'ארלס דיקנס.
18.35 ספורט (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.02 „תהילה" — סידרה. שם הפרק: „סופת השלג". מורים ותלמידים כאחד „נלכדים" בבניין בית־הספר בשל סופת שלג עזה.
20.50 „נקודת חן".
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „הילרי" — סדרה קומית אנגלית. הפרק השלישי: התנהגותו המדאיגה של התוכי ארתור מוציאה את הילרי מדעתה. כל מה שקרה מכאן והלאה יכול לקרות להילרי בלבד.
22.00 „זה הזמן" — תכנית אירוח. מנחה: רם עברון.
22.50 „בולמן" - סדרת סרטי מתח אנגלית. שם הפרק: „היונה שלנו נעלמה". בולמן מתבקש לפענח פרשת הירצחו של נווה, שבינינו „פרופסור", ונקלע להסתבכות מודיעין בריטית־הסובייטית.
23.40 פסוקו של יום.
חדשות.

מרטין לותר קינג: „יש לי חלום". סרט השופך אור על חייו של מנהיג הכושים — מרטין לותר קינג, אדם שתרם רבות לזכויות הכושים במאה ה־20. הסרט מביא אירועים בחייו של המנהיג והרטוריקן הדגול, [illegible] מאבקם הממושך של הכושים. המאבק הגיע לשיאו בשנות ה־60 ומתואר על רקע החיים הפוליטיים באמריקה באותה תקופה. הסרט מוקרן לזכרו של מרטין לותר קינג, לציון יום הולדתו [illegible].

שלישי טלוויזיה

21.1.86

08.15 חשבון פשוט ד'.
08.40 בלי סודות — פ־ו'.
09.00 אנגלית ח'.
09.20 מדעי הטבע ה'־ו': השלד.
10.10 אנגלית ו'.
10.30 הגיל הרך: רחוב סומסום.
11.00 צרפתית.
11.15 חשבון ה': השבר העשרוני.
11.30 גיאוגרפיה ו'־ט': מרכז העיר.
12.00 ארץ מולדת: אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה.
12.25 ספרות (עלייסודי) — אמנות הבמה של שייקספיר.
13.00 מוסיקה ע"י — העשרה: המוסיקה השחורה.
14.00 האבולוציה. פרק 4: יחסי גומלין (חלק 1), הומולוגיות בין בעלי חיים שונים, המרמזים על אב מוצא משותף. הומולוגיות בין צמחים שונים.
14.20 לורל והרדי.
15.00 רחוב סומסום.
15.30 קשת וענן — האדם עץ השדה: המישדר מתאר את יום ט"ו בשבט במקורות.
16.00 פרפר נחמד — ט"ו בשבט.
16.25 דיק טרפין, פרק 2: השבייה: ג'ון גלאטון ועוזרו, נתן ספייקר, מצליחים לצוד את דיק טרפין בעזרתה של שחקנית נודדת. סוויפטניק הלא־יוצלח, מצליח לשחרר את טרפין.
16.50 שבוע שמירת הטבע — חידה נושאת פרסים.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 „הדבורה מאיה".
18.00 „באותו עניין", סידרה שבועית.
18.32 „בחרנו לך" — מבחר שירים וריקודים (ערבית).

ג'ורג'ין אנדרסון
בדרמה „משפחה" (22.20)

19.00 „ספארי של הרפתקות", סידרת סרטי טבע. פרק שני: „ארץ הדובים".
19.30 חדשות.
20.02 „שלושה בדירה אחת", שם הפרק: „טרי עוברת דירה".
20.30 „קולבוטק".
21.00 מבט לחדשות.
21.30 מבט שני.
22.20 „משפחה", דראמה. אישה וגבר, שונים בגילם ובמעמדם, נמשכים זה לזה. שניהם כמהים למצוא טעם חדש בחיים. האישה, אלמנתו של בנקאי, קרובה לגיל חמישים וכמהה לקשר רגשי כלשהו. הגבר, בשנות ה־30 לחייו, אינו בוגר בנפשו וגם איננו מבוסס בעבודה, מצא מקום בביתה ובחייה. משתתפים: ג'ורג'ין אנדרסון ואלכסנדר מורטון. הפיקה הטלוויזיה הסקוטית.
22.50 „באך המלחין המושווה" (חלק א').
23.50 „פסוקו של מקום" — מבט אל „דרך ארץ פלשתים".
חדשות.

סרט תעודה: „באך המלחין המושווה" (חלק א'). סרט שמציין את שנת ה־300 להולדתו של גדול מלחיני הבארוק — יוהאן סבסטיאן באך. בסרט קטעים מיצירותיו הנודעות והאהובות של באך, ושזורים ביניהם סיפורים על חייו מפי השחקן פיטר יוסטינוב. את הטקסט הביוגראפי כתבה [illegible] הישראלית ישראלה מרגלית. עם המוסיקאים המבצעים בסרט זה נמנים [illegible] זה, והישראלים [illegible] הפיקה רשות השידור [illegible] של ה־ZDF. חלקו השני של הסרט ישודר בשבוע הבא. שעה 22.50.

רביעי טלוויזיה

22.1.86

08.15 ארץ מולדת: אל מחוץ לגדר.
08.40 אנגלית ו'.
09.00 מדעי הטבע (יסודי): 1. איך גדלים זרעים; 2. העץ.
09.20 אנגלית ז'.
10.10 מדעי הטבע ה'־ו'.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד: ט"ו בשבט.
11.00 חשבון ו' — מוטי כופל שברים.
11.30 קשת וענן — האדם עץ השדה.
12.00 אנגלית ח'.
12.25 אנגלית י'.
13.00 מדעי הטבע (חטיבה עליונה).
14.00 עולם הולך ונעלם: בני הקצ'ואה.
15.00 פיסארו: סיפור חייו ויצירתו של פיסארו. ההשפעות ההדדיות בינו לבין אמני התקופה. השימושים השונים בצבע ובאפקטים של אור ועוד.
15.15 מר שפארד ומר מילן: הסרט משחזר את שיתוף הפעולה בין הסופר והמשורר א.א. מילן והצייר והמאייר ארנסט שפארד — יוצריו של „פו הדב".
16.00 בלי סודות — ביניים 5.
16.25 פיצוחים — שעשועון טלוויזיה נושא פרסים.
16.50 שבוע שמירת הטבע — חידה נושאת פרסים.
17.00 ערב חדש — מגאזין בשידור חי.

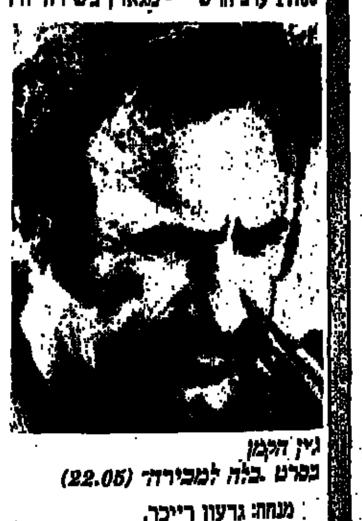

ג'ין הקמן
בסרט „כלה למכירה" (22.05)

מנחה: גדעון רייכר.
17.30 „שמיניות באוויר" — תכנית שבועית בשידור ישיר. מנחים: דליק ווליניץ וטוליפ.
18.32 „רוצה פתרון" (ערבית). הנושא לדיון: סרטן השד.
18.45 „חידושים והמצאות", כוחות סוס (חלק א').
19.00 „חקלאות היום". דיון באולפן על בוטריטיס — מחלת ריקבון לח (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.02 „בין הכיסאות" — מגזין דו־שבועי בענייני משפחה וחברה. מנחה: עמוס ארבל.
20.30 „תצפית" — מגזין דו־שבועי לענייני מדע, טבע ורפואה.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „מוקד".
22.05 „כלה למכירה" — סרט קולנוע.
23.40 פסוקו של יום.
חדשות.

סרט קולנוע: „כלה למכירה". עובד אדמה, איש בני דור החלוצים בקליפורניה בימיה הראשונים, מזמין לעצמו כלה באמצעות הדואר. לפי ציפיותיו האישה צריכה לעבוד אתו בחווה ולהביא לעולם את ילדיו. אך האישה שהוא מקבל אינה מתאימה לגמרי ל„מוצר" שרצה לרכוש. השניים לומדים לחיות יחדיו בתנאים המיוחדים שהאזור הפראי והבלתי מיושב מציע להם. ביים את הסרט יאן טרויל השבדי, שהתפרסם בשני סרטיו הקודמים: „המהגרים" ו„הארץ החדשה". ליב אולמן וג'ין הקמן מופיעים בתפקידים הראשיים. שנת ההפקה: 1974. שעה 22.05.

חמישי טלוויזיה

23.1.86

08.15 קשת וענן: האדם עץ השדה.
08.40 בלי סודות.
09.00 ארץ מולדת: אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה.
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב): בעולם המסודר של הגבישים.
10.10 אנגלית ה'.
10.30 הגיל הרך: רחוב סומסום.
11.00 אנגלית ו'.
11.15 ערבית מדוברת.
11.30 מדעי הטבע (חטיבה עליונה).
12.00 אנגלית ח'.
12.25 היסטוריה עלייסודי — העשרה.
13.00 אנגלית ט'.
14.00 גיאומטריה: ריצופים ופינות.
14.30 ידיד אמת — אגדה יפנית על ענק שרצה להתיידד עם בני הכפר ועל ידידו שבא לעזרתו.
14.45 צרפתית.
15.00 רכבת ההפתעות: סרט אנימציה.
15.20 נילס הולגרסון, פרק 30: הלחם.
15.50 תעלולי לופי — סרט מצוייר.
16.00 זהרורה — שידור חי.
16.50 שבוע שמירת הטבע — חידה נושאת פרסים.
17.00 ערב חדש — מגאזין בשידור חי.
17.30 „סיפורים בראש".
18.00 „חכובוטק" — סרטים מצוירים.
18.25 „פסוקו של מקום".
18.32 „מועדון הטף": בגדי המלך החדשים (ערבית).
19.00 „מפגש" תכנית דיון שבועית.
21.10 לקראת שידור.
22.10 „כתוב בעיתון".
22.25 „סורל ובנו" — סידרת דרמה אנגלית חדשה בת 6 פרקים.
23.15 „סוף ציטוט" — תכנית בענייני

פול קריצלי (מימין) וריצ'ארד
מאסקו ב„סורל ובנו" (22.25)

ספרות, מנחה: ירון לונדון.
23.55 חדשות.

סדרת דרמה אנגלית: „סורל ובנו". סיפור הקרבה עצמית של אב המקדיש את חייו לעתיד בנו. אירועי הסדרה נפרשים על פני עשרים שנה, בתקופה שבין שתי מלחמות העולם. האב, סטפן סורל, שב מן החזית מצוין ונושא עיטורי גבורה. כשיצא לחזית, ב־1914, השאיר בביתו אישה וילד קטן — משפחה מאושרת. בשובו, המצב הכלכלי קשה, אבטלה ויאוש מביאים את המשפחה לעוני ולהתפוררות. סורל, לבד עם בנו בן השתים־עשרה, מקדיש את חייו למטרה אחת: הענקת חינוך גבוה ועתיד טוב לבנו. סרט הטלוויזיה מבוסס על רב־מכר של וורוויק דיפינג. [illegible] דרק בנט. בתפקיד האב מופיע ריצ'ארד מאסקו. בדמות הבן מופיע [illegible] (בילד) ומופיע פול קריצלי. שעה 22.25.

תכנית טלוויזיה ביום שישי, 24.1.86:

בשעה 21.00: „זמרת הארץ". הפעם: התכנית לשירה של רחל.

בשעה 22.00: סרט קולנוע — „הו, אלוהים". קומדיה אמריקאית מצליחה המספרת על עובד סופרמרקט שאלוהים, בכבודו ובעצמו, רוצה להטיל עליו משימה מיוחדת. מככבים: ג'ון דנבר וג'ורג' ברנס.

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח־התיכון טלוויזיה

יום שישי 17.1.86

13.00 אחרון הפראים. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 16.30 איש העכביש. 17.00 המפקח גרג'ט. 17.30 ספר הספרים. 18.00 ברק ומינדי. 18.30 וובסטר. 19.00 חדשות. 20.00 פול גאי. 21.00 חיים אחרים. 21.30 סרט ערבי. מועדון 700.

יום שבת 18.1.86

13.00 פלאש גורדון. 13.30 הקטנים. 14.00 פליפר. 14.30 ימי העמק האבודים. 15.00 ספינת פטרול. 16.00 ספורט עולמי. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 כדורגל. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט. חדשות.

יום ראשון 19.1.86

13.00 חיות, חיות, חיות. 13.30 בית־חולים. 14.00 מועדון 700. 15.00 סרט. 16.30 תוכנית לילדים. 17.00 המפקח גרג'ט. 17.30 הבית המעופף. 18.00 מטיילים. 19.00 שירים. 21.00 שעת משפחה. 21.30 סרט: אורח. חדשות.

יום שני 20.1.86

13.00 אחרון הפראים. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 ספיידרמן. 17.00 המפקח גרג'ט. 17.30 ספר הספרים. 18.00 ימים כאוצרים. 18.30 לבן ושירלי (סדרה). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 חיים אחרים. 21.30 כדורגל. מועדון 700. חדשות.

יום שלישי 21.1.86

13.00 חיות, חיות, חיות. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 תכנית בידור. 17.00 המפקח גרג'ט. 18.00 תוכנית בידור. 19.00 חדשות. 20.00 רפטייה. 21.00 חיים אחרים. 21.30 [illegible]. 22.30 זאב אוויר. חדשות.

יום רביעי 22.1.86

13.00 אחרון הפראים. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 ספיידרמן. 17.00 המפקח גרג'ט. 17.30 ספר הספרים. 18.00 באק רוג'רס. 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 חיים אחרים. 21.30 רמינגטון סטיל. 22.30 קגני ולוסי. חדשות.

יום חמישי 23.1.86

13.00 חיות, חיות, חיות. 13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 תכנית בידור. 17.00 המפקח גרג'ט. 17.30 הבית המעופף. 18.00 לוסי. 18.30 ספורט. 19.00 חדשות. 20.00 הרדקסל ומקורמיק. 21.00 חיים אחרים. 21.30 שישים דקות. 22.30 [illegible] אחרי הגלימה. מועדון 700. חדשות.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 17.1.86

13.35 כדורגל בינלאומי וכדורגל עולמי. 16.00 איבונה. 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 שירים בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 [illegible] (קומדיה על עורכת־דין צעירה בסאן־פרנציסקו). 21.10 ביתנים רחוקים (סדרה אנגלית המתרחשת בהודו. עם עומר שריף). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 [illegible] (סדרה בלשית אמריקאית).

יום שבת 18.1.86

17.10 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3) 18.00 [illegible] (צרפתית) 18.15 ארנולד. 18.30 בריכת דולפין (צרפתית). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.10 המהלך הבא הוא שלך (קומדיה). 21.00 [illegible] — דוקומנטרי. 21.10 בידור חו"ל. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סדרה [illegible].

יום ראשון 19.1.86

17.20 סרטים מצוירים. 17.30 סדרה מצויירת לילדים (בצרפתית). 18.00 תכנית בצרפתית. 18.25 על ממציאים והמצאות. 18.45 הרפתקאותיו של בנג'י. 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 רגשות ואהבה (צרפתית). 19.30 חדשות בעברית. 20.30 [illegible] (קומדיה אנגלית). 21.00 סדרה דוקומנטרית. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דמפסי ומייקפיס סדרת מתח אנגלית (אמריקאית).

יום שני 20.1.86

17.20 סרטים מצוירים. 18.00 תכנית בצרפתית. 18.20 על טעם ועל ריח. 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.10 נערי הבקבוק. 21.00 סרטון דוקומנטרי. 21.10 ענק וזה הלילה (סדרה עליפי ספרו של סקוט פיצג'רלד. עם פיטר שטראוס). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דאלאס.

יום שלישי 21.1.86

17.10 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3). 18.00 תכנית בצרפתית. 18.15 הדקה התשעים (רק בערוץ 3). 18.45 [illegible] (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 זה הילד שלי. 21.00 לקראת שנות האלפיים. 21.10 גבר נשוי (סדרה אנגלית, עם אנתוני הופקינס). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 אקולייזר (סדרה אמריקאית מצולמת).

יום רביעי 22.1.86

17.20 סרטים מצויירים. 18.00 תכנית בצרפתית. 18.30 חיות בעולם (סידרה דוקומנטרית — רק בערוץ 3). 18.45 עם כפית של כסף (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 תיאטרון הבולחוי הצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה בדירה. 21.10 חיים קדומים (סדרה דוקומנטרית על הפרעונים). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 [illegible] (סידרה אמריקאית. נוסח דאלאס).

יום חמישי 23.1.86

17.10 סרטים מצויירים (גם בערוץ 3). 17.30 עולם הטבע (דוקומנטרי גם בערוץ 3). 18.00 [illegible] — צרפתית. 18.25 [illegible] (רק בערוץ 3). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.10 [illegible] (קומדיה). 21.00 בחזרה לעדן (סדרה אוסטרלית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

17.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב": ויואלדי: סונטה לצ'לו ופסנתר בסי במול מג'ור. טלמן: אריה בסגנון איטלקי מתוך הסוויטה בלה מינור לחליל וכלי קשת. אלבניז: „קורדובה" לפסנתר סולו
07.30 „שחרית מוסיקלית": באך: קונצ'רטו משולש לחליל, כנור וצ'מבלו, בלה מינור. ברהמס: חמישיית פסנתר בפה מינור. צ'ייקובסקי: סימפוניה מס' 1, ברה מג'ור
09.30 „קונצרט בוקר": היידן: אדג'יו מתוך הקונצ'רטו בדו לכנור, בעיבוד לחליל ותזמורת. היידן: שירי עם סקוטים. ברנוק: רפסודיה לפסנתר ותז'. שוברט: סונטה לפסנתר, ב־4 ידיים, בדו מג'ור, ד' 812. מוצרט: רביעיית חליל מס' 1, בדו מג'ור, ק' 285. סטרווינסקי: סימפוניית תהילים
11.57 „מגישים שיר"
12.03 „במחיצתו של..." נגנית החצוצרה קרון דוריינהארט
13.00 „קונצרט צהריים": היידן: קונצ'רטו לאבוב בדו. דבז'אק: חמישיית הפסנתר, בלה מג'ור. צ'ייקובסקי: סימפונית מאנפרד
15.00 „רומינגער" — מוסיקה פלוס — מצעד, רוק וזק ובני נעורים
16.00 „לבקשתכם": מוצרט: סימפוניה קונצרטית במי במול מג'ור, לכנור ויולה ותז', ק' 364. דבז'אק: חמישיית כלייזמר בסול מג'ור. צ'ייקובסקי: „מפצח האגוזים", מוסיקה לבאלט
18.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות. הפסנתרן

מתי כספי — „שירים
לדרום־אמריקה" (גל"צ, 15.05)

ויליאם קאפל — תכנית שניה: רחמנינוב: רפסודיה על נושאים של פגניני (עם תז' פילדלפיה/ ריינר). חצ'טוריאן: קונצ'רטו לפסנתר (עם סרגיי קוסביצקי)
18.00 „מוסיקה קמרית": שומאן: שלישייה בלה מינור לפסנתר, כנור וצ'לו ודבז'אק: רביעייה לכלי מיתרים, במי מינור
19.57 „מגישים שיר"
20.05 „קונצרט ליל השבת": וילה לובוס: בכיאנס ברזיליירס מס' 6. [illegible]: פרלוד ופוגה במי במול מג'ור (סיינט אן). מוצרט: קונצ'רטו מס' 5, בלה מג'ור, לכנור ותז'. בטהובן: [illegible] מס' 8, בפה מג'ור. שוברט: „מסע החורף". ברטוק: סוויטת מחול
23.00 „קולות": הנדל, ויואלדי ופרסל: אריות. באך: הללו את ה' כל גויים. שנברג: ממעמקים. שירי עם ספרדיים [illegible] דה פאייה.

רשת א'

07.30 „הן שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „והאר עינינו" — שירים חסידיים
08.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי
10.30 „רדיו קל"
11.10 השידור הדתי לבתי"ס: „לקראת שבת"
11.30 „השכלה ודעת לכל": „מדוגג" — שעורים בערבית
12.05 „ליבו בטוח"
14.05 „לכת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א. „רבי גרשום" — תכנית מאת שלמה שלום; ב. „לקראת שבת"; ג. „שלום ברכה"
16.00 „קבלת שבת"
16.05 „עם אנשים", הפעם: עם פרופ' תמר גוטמן, בתו של הצייר נחום גוטמן [illegible]
17.10 „שיר ליל־שבת" — שירים עבריים

18.06 „מוסף רדיו לספרות"
19.05 „שובי העולמית" — קטעי הווי ושירים לשבת
19.30 שידורים לעולים
22.05 „פרופיל" — דיוקן ישראלי, עם אלי עמיר ועידוד שני
23.05 „במחשבה שניה" — נושאים נבחרים בכתבי־עת במערב משולבים בקטעי מוסיקה.

רשת ב'

08.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי, עם יוסי גרבר
12.10 „שריקת פתיחה" — לקראת משחקי הכדורגל בשבת
13.00 „חצי היום"
14.05 „ששת", עם דויד גרוסמן
15.05 „עוד מעט שבת" — יעל בן יהודה מדפדפת
16.10 „שאלה של טעם", עם חיים קינן
17.05 „מאחורי הכותרות" — מגזין לרדיו, לטלוויזיה ולעיתונות
18.05 „השבוע שלי", עם יוסף לפיד
19.05 „הטור השבועי"
20.05 „ואני תפילתי"
21.05 „השושנה פורחת" — רומנסות ושירי־עם ספרדיים
22.05 „הבה נצא במחול" — ריקודי עם
23.05 „בין שישי לשבת"
00.10 „שיר אינו רק מנגינה" — שירים עבריים בנושא אחד.

רשת ג'

06.11 „יום שישי חור" — שירים עבריים
08.05 „להיות עם" — שעה אחת, שפה אחת
09.05 „מקהו מיהו", עם מנחם פרי
11.05 „הצעקה האחרונה" — עם יגאל רביד
13.05 „צמחית כרבש", עם דן כנר
15.05 „לפנות ערב" — שירים עבריים
17.05 „כאן, שם ובכל מקום"
19.05 „זמר שכוח" — שירים עבריים
20.05 „צליליל שבת", עם לאה ליאור
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים
23.05 „איזה לילה" — מסיבת ריקודים.

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
06.10 פזמונים לבולכם
07.07 תוספת בוקר — צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 בילוי נעים, עם מולי שפירא
11.05 קולה של אבא, עם אלכס אנסקי
12.05 „סגולים" — שעתיים נעולות עם דורי בן זאב
14.05 עוד לא שבת עם שלמה ארצי
15.05 „הדרך" — שיר לדרום אמריקה עם מתי כספי המבצעים במופע [illegible] שירים דרום אמריקאים ומתורגמים לעברית (ש.ת.)
16.05 שיר בשקט בשקט, עם אריה טל
17.05 שלושה רבעים דוקומנטריים
18.05 השירים האהובים עלי — חיים קינן והשחקן שלמה בר־שביט
19.00 „שעה ערבית" — צביקה שפירא משוחח עם עלי [illegible], מנהל ביה"ס בכפר יונה
20.15 מבט לחדשות
20.30 „לא על הלחם לבדו" — שעתיים של מוסיקה ומשחקי רדיו
22.05 עכשיו בעיניך — שעתיים של שירים עם גדי לבנה
00.05 במקום מופע הרדיו [illegible]
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

שבת רדיו

18.1.1986

קול המוסיקה

07.09 „שחרית לשבת": מוצרט: סונטה בסי במול מג'ור, ק' 570. פולנק: קונצ'רטו בסול מינור לאורגן, תזמורת כלי־קשת וטימפאני. שוברט: סימפוניה מס' 10, ברה מג'ור. דביסי: נפילת בית אשר 936.
09.00 „החידון המוסיקלי"
09.55 „מגישים שיר"
10.00 „קונצרט השבת": מוצרט: סימפוניה מס' 29, בלה מג'ור, ק. 201. סטרווינסקי: קפריצ'יו לפסנתר ולתזמורת. צבי אבני: „על נהרות בבל". שוסטקוביץ': סמפוניה מס' 5
12.00 „רדיו דרמה": זיהומים. פרד לינדרה. תרגום: שלמה טנאי; בימוי: בלה ברעם; משתתפים: שמעון לב־ארי ועמי טראוב
13.00 „אמנים שהקלטנו": צ' גרוכמייר (סופרן), א' שוהם (חליל), ש' מוקסון־היימן (פסנתר): שירים ופרקי נגינה מאת מלחינים יפניים
14.03 „מירקם" — רצף מוסיקלי
15.00 „קונצרט לצהרי שבת": מונטוורדי: בלטים מתוך „טירסי וכלורי" ו„אורפיאו", רחמנינוב: קונצ'רטו מס' 3, לפסנתר ותז', רימסקי קורסקוב: „שהרזדה"
17.00 „דור למאראם ביזה": 3. סזאר פראנק וחבורתו.
18.00 „מוסיקה מן העבר הרחוק"
18.30 „קונצרט הערבית של מוצאי השבת". דומניקו ציפולי: פרטיטה. ברהמס: „מזמורים חילוניים". יעקב גלבוע: „מבואות ירושלים". ברך א. סיטנה: רביעיית כלי־קשת נמי ביגור („מחיי")

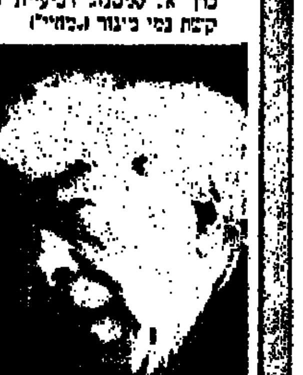

אבידום שלונסקי — „גבל זהבי" (רשת ב', 11.00)

20.05 „אופרה": בורודין: „הנסיך איגור" חלק ב'
23.00 „מוסיקה קמרית": ווהן ויליאמס: סונטה בלה מינור לכינור ופסנתר. בריטן: פנטסיה לאבוב, ויולה וצ'לו.

רשת א'

08.05 „עולם המדע"
08.35 „סיפורידייזי": „ספר הסופרים הראשון שלי", מאת יצחק בבלב; מגיש: אלכס אנסקי
10.05 „מגישים שיר"
10.09 „מוסיקה קלה לבוקר שבת"
11.05 „עד הצה"ר" עם המזרחנית ד"ר רבקה ירלין
12.05 „מיקדר תקווה" — והפעם: „הקבוץ העירוני" — נסיון ישובי בארץ
14.05 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א. „שירים הם חברים של ספרים". והפעם: „מעשה בארץ אגוזים": ב. „ספור לשבת" והפעם: „קופסת הברולה" — מאת רות ירדני: ג. „הסיר שנסדק" — מאת יוסי מרגלית: ד. „לקראת שידור"
15.05 „דרכי אדם" — עם רחל חלפי. והפעם: „לעצב את הרוח" — פגישה עם המחנך, הסופר והמשורר ד"ר יוסף שכטר ועם כבה בתלכידיו
16.05 „שירים שבכנסת לנעת"
17.10 „ביפות ובזים"
18.00 „זרזירזרניה": „בילו בחלום". מאת אחירה נאה ביגוני ביסים קטסו
19.03 „אנתולוגיה לבנת לשירה"
19.30 שידורים לעולים
22.00 „בייז חולה" — דיון בענייני היום
23.05 „שירים שבכנסת לנעת".

רשת ב'

07.03 „צבי ובר לך"
08.05 „בי ישנ", בניים דויד גרוסמן

09.05 „תן חיוך" — מערכונים וקטעי הומור
09.55 עוריה אלון מספר על נוף הארץ
10.05 יומן השבוע
11.03 „הכל הבי" — סימני דרך בזמר העברי והפעם: עם שירי המזומרים של אברהם שלונסקי
12.05 „האמת, כל האמת ורק האמת" — משחק רדיו
13.05 חדשות על ספרים וספרות
13.10 „תמונות בשחור לבן"
14.11 „הבו זמר" — שירים עבריים
14.30 „שירים ושערים"
17.03 „ארץ חמדת"
18.06 „מפיק ורי"
18.30 במגרש הספורט
19.05 „הקול קולנוע"
20.05 יומן השבוע
21.05 „המכדיל"
21.08 „ניגונים"
22.05 פרקי היום בתנ"ך
22.10 „מלוה מלכה"
23.05 „ברית היחתרות" — 40 שנה לתנועת המרי העברי.

רשת ג'

08.05 „נוונים" — שירים עבריים
10.05 „על בטוח" — להיטי כל הזמנים
12.05 להיטים לוהטים
14.06 „כוכבים"
15.03 „עונג שבת" — שירים עבריים
17.05 „שיר בין־ערביים"
19.03 „זמר שכזה" — שירים עבריים
20.05 „פיכוגה־מון" מחרות פנינים
22.05 „פרח בנני" — תכנית כבקשתך
23.05 „רדיוטק" — פזמונים בשצף קצב.

גלי צה"ל

06.10 צלילי בוקר
07.05 יופי של שירים — שירים עבריים
09.03 מקהלה עליזה — שירים וסיפורים לילדים עם שרה דורון
10.05 „כוב לשבוע" — תוכנית שבועית לבידור וזמר עברי מכל התקופות
11.05 „במצב הנוכחי" — תמונת אקטואליה שבועית עם יוסי עבאדי ודני וסלי
12.05 „הדרך" — זר בלנויות למשה ולנסקי — כופע פוכבי
13.05 הכל זורם — עם דובי לנץ
16.05 סינמה שבת — תכנית בעניני קולנוע
17.05 שמים פס על הפס — על תופעת העריקות בצה"ל
18.05 „הבנים היפות כהייר" — סידרת תוכניות על פרנק סינטרה במלאת לו 70
19.05 מוסיקה תמיד עם צבי גורן
20.05 מסורת מפורת
21.00 מבט לחדשות
21.30 פזמונים לכולכם
22.00 קונצרט עבעי: ווהן וויליאמס — פנטסיה על נושא מאת ט. טאליס. בטהובן — הקונצרטו המשולש לפסנתר, כינור וצ'לו. ריאבלי — קטעים מתוך מיסה פסטורלית בסול מג'ור. קרוסלר — כנגן קרוסלר חול — לה ולס
00.05 ציפורי לילה מארח — חיים קינן והבלהן גיל אלדמע
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר.

ראשון רדיו

19.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב": ביזה: סוויטה שניה מתוך „כרמן"
07.30 „שחרית מוסיקלית": דביסי: 4 קטעים מתוך „פינת הילדים", מוסורגסקי: „חדר הילדים", מחזור שירים, לאלו: „סימפוניה ספרדית", לכנור ותז' דבוז'ק: סימפוניה מס' 8, בסול מג'ור
09.30 „קונצרט בוקר": שומאן: „מחזור שירים", לפיוטים של אייכנדורף, מסייאן: סימפוניה „טורנגלילה", בטהובן: רביעייה בסי במול מג'ור
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „אמנים באולפן": ברט ברמן — פסנתר. סקרלטי: 10 סונטות, אבל אוליף: „צלילים" (השמעת בכורה), באך: סוויטה צרפתית, מס' 1 ברה מינור
13.00 „קונצרט צהרים" בריטן: מחולות חצר מתוך האופרה „גלוריאנה". היידן: קונצ'רטו לצ'לו מס' 1, בדו מג'ור. בטהובן: פנטסיה בדו מינור, לפסנתר, מקהלה ותז'. סיבליוס: סימפוניה מס' 2, ברה מג'ור
15.00 „מילון מוסיקלי"
15.05 „החידון המוסיקלי"
16.00 „קונצרט מנחה": באך: קנטטה מס' 45, מוצרט: סימפוניה מס' 29, בלה מג'ור, ק' 186א', ברהמס: 4 דואטים לאלט ובריטון. שוברט: סונטה בדו מינור, לפסנתר, ד' 958
18.30 „מוסיקה ליום ראשון": באך: קנטטה מס' 134, היידן: מיסה בסי במול מג'ור ומיסה תרזה, פרנץ דנצי: חמש תפילות ערבית לטיניות על פי תהלים

פרנץ שוברט — „קונצרט מנחה" (קול המוסיקה, 16.00)

20.05 „ערב טוב": ביזה: פתיחה מס' 9, בלה מג'ור. תריל: סונטה מס' 4, בלה מינור, לחליל וגיטרה
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „הדים מימי המוסיקה הקאמרית בגליל־העליון 1985": ברוח קלילה. בתכנית: „עלון הפשבח". רוסיני: דואו בדה מג'ור לצ'לו וקונטרבס, רוסיני: 3 דואטים לב' קולות ופסנתר, פולנק: „נקף הסיכות", קנטטה חילונית לבריטון ולאנסמבל כלים לפי שירים של מקס ג'ייקוב
22.25 „מילון מוסיקלי"
22.30 „מסורות מוסיקליות בארץ"
23.00 „מוסיקה מן העבר הרחוק"

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה", עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי
10.30 „רדיו קל"
11.10 השידור היומי לבתיה"ס: ספור וצליל
11.30 „השכלה ודעת לכל": צרפתית למתחילים
12.05 „שיר ופזמון"
14.05 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכנית לילדים: א. לפעוטות — „שירים הם חברים של ספרים". והפעם: „נא להכיר משפחת קיפוד" מאת זהבה לוריא: ב. „מה־ליקים של כספי" — מאת מרי מייפס־דודג': ג. „לקראת שידור"
14.45 לילדים הגדולים: „תחול בשק" — ילקוט כליבו
15.30 „עולם המדע"
15.55 „ספר חדש"
16.05 „השבוע שלי", עם יוסי לפיד
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה": „ארץ־ישראל בתקופה הצלבנית" ד"ר יעל קציר

18.06 „מנחת ערב"
18.47 פרקי היום בתנ"ך
19.05 „המשפט העברי"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „תפוח ועץ" — תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם. והפעם: „ילדים ובעלי־חיים".

רשת ב'

08.05 „סעו לשלום"
09.05 „ביקור בית", עם רבקה מיכאלי
10.10 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום"
14.06 „יש עניין", עם גבי גזית
15.10 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד
16.05 „שירים ושעורים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „מסיבת עתונאים" — עורך ומנחה: יצחק גולן
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „עם ישראל" — מוסף לענינים יהודיים בעולם
20.05 „אומר בשבחין" — פיוטים ופרקי חזנות ספרדיים
22.05 „תזמורות כלי־נשיפה" והפעם: מנעימותיו של לורי אנדרסון
23.05 „צלצול שלישי" — שבועון לאומנויות בשידור חי.

רשת ג'

14.06 „לי ולך" — שיר וברכה
15.05 „חדש, חריש ומחודש", עם שוש עטרי
16.05 „מוסיקה לעניין"
17.05 „הצגה יומית", עם אורלי מורג
18.06 „מצעד הפזמונים הלועזיים"
21.05 „ארום עתיק" — שירים שלא נס ליחם
23.05 „הלילה הוא שירים"

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
06.10 צלילי בוקר — שירים עבריים
06.30 אוניברסיטה משודרת: השמש והיקום, מרצה: פרופ: ארנון דר
07.07 שבע אפס שבע, עם מיכאל דק
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 נכון לעכשיו, עם רפי רשף
11.05 טעם של פעם, עם אורלי יניב
12.05 להיט לתאבון
13.05 כסיגנון ישראלי, עם אלי ישראלי
15.05 מה יש, עם ארז טל
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שירים עבריים
16.55 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 יומן גלי־צה"ל
17.30 כוונת — מגזין גלי־צה"ל לעניני צבא ובטחון
17.50 יומן ספורט
18.05 רדיו ספורט
19.05 „רדיו במקום", עם דני קרפל
20.05 „רחוק מן העין" שירי עמים
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת: השמש והיקום (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אהבים
23.05 „שעת ערבית" — צביקה ספירא משוחח עם זיידן עלי מנהל כיס' (ש.ח.)
00.05 ציפורי לילה נודדות, עם דני קרפל
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר.

שני רדיו

20.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב": טלמן: קונצ'רטו בסול מינור, לחלילית אלט, כלי־קשת וקונטינואו, ויואלדי: קונצ'רטו בדו מג'ור לשתי חצוצרות, כלי־קשת וקונטינואו
07.30 „שחרית מוסיקלית": ביזה: משחקי ילדים, סוויטה קטנה לתזמורת, קסטלנואובו טדסקו: קונצ'רטו מס' 1, ברה מג'ור, לגיטרה ותז', פרמרי: דיברטימנטו, שוברט: דיברטימנטו בסגנון הונגרי, בסול מינור. בורודין: סימפוניה מס' 2, בסי מינור
09.30 „קונצרט בוקר": רודריגו: קונצ'רטו פסטורל לחליל ותז', ולנקה: סוויטה בפה מג'ור, פיליפ וולף: גרנד דואו לקלרנית ונבל, פרוקופייב: קונצ'רטו מס' 2, בסול מינור, לכנור ותז', רחמנינוב: סימפוניה מס' 2, במי מינור, (הגירסה המלאה)
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „מאוצר הסרטיה": בטהובן: סונטה מס' 4, לצ'לו ופסנתר, מס' 1 ארנסקי: שלישיה מס' 1, ברה מינור
13.00 „קונצרט צהרים": באך: קונ־צ'רטו משולש לחליל, כנור וצ'מ־בלו, בלה מינור. ברהמס: חמישית פסנתר בפה מינור, צ'ייקובסקי: סימפוניה מס' 3, ברה מג'ור
15.00 „מילון מוסיקלי"
15.05 „מוסיקה ויוה": מיצירות הלמוט לאכנמאן
16.00 „קונצרט מנחה": שוברט: „באביב" דביסי: „האביב", סוויטה סימפונית, היידן: „עונות השנה", גירסה מקוצרת של האורטוריה

רחל מרכוס — „אחרוני הראשונים" (רשת א', 16.05)

18.30 „קונצרט מהקלטות הסימפ־ונים": ולדימיר שקולניק: סימפוניה, עם בריטון סולו (ביצוע בכורה), סרסטה: קונצ'רטו מס' 2, בסול מינור, לפסנתר ותז', בארבה: „הרוהרים ומחול נקמה" מתוך „מדאה", ברוהמס־נחום אמירה: וריאציות על נשא של הנדל
20.05 „ערב טוב": שומאן: 6 אטיודים בצורת קנון
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם": מנדלסון: הפתיחה מלוזינה היפה, מנדלסון: קונצ' מס' 1, בסול מינור לפסנתר ותז', מאהלר: סימפוניה מס' 1, ברה מג'ור
22.05 „מילון מוסיקלי"
22.30 „מן המקורות" — שירת „יוק" של בני לאסלנד
23.00 „רפי פסנתר": גריג: 10 קטעים ליריים, בטהובן: סונטה מס' 31, בלה במול מג'ור.

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה", עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי
10.30 „רדיו קל"
11.10 השידור היומי לבתיה"ס: „ספור אני שומע" והפעם: „כוכותם של עצי אשל", מאת יוסי מרגלית
11.30 „השכלה ודעת לכל": „משה מונטיפיורי"
12.05 „פעמי המזרח"
14.05 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א. „קוקי הכמקופי" — מאת טובה הרשקוביץ: ב. „תעלוליו של הרזווי" — חכיית מאת טובה הרשקוביץ: ג. „מתליקים של כספי" — מאת מרי מייפס־דודג': ד. „ספור השבוע" „בנור וחצי" מאת רינה בנישור

15.00 לילדים הגדולים: „בארץ הלמה" — חידונו של שמוליק רוזן
15.25 „הכדור עגול" — ספורט לנוער
15.53 „מאוצר הספרים"
16.05 „אחרוני ראשונים" — עם רחל מרכוס במלאת 30 למותה
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „הטלאי הצהוב". והפעם: „המפגש בין החיילים הארץ־ישראליים לבין שארית הפליטה", ד"ר יואב גלבר
18.06 „מנחת ערב"
18.47 פרקי היום בתנ"ך
19.05 „עיונים בפרשת השבוע"
19.30 שידורים לעולים
22.05 „קשר לילי" — מאזינים מתחלקים בחוויות ומתרשמים קשר, עורך ומנחה: יובב כץ

רשת ב'

08.05 „סעו לשלום"
09.05 „ביקור בית", עם רבקה מיכאלי
10.10 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום"
14.06 „יש עניין", עם גבי גזית
15.10 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד
16.05 „שירים ושעורים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „שעה חפשית" — מגזין שבועי לעניני חנוך
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „דין ודברים" — מגזין לעניני חוק ומשפט
20.05 „מצעד המידות"
22.05 „פינת הג'אז"
23.05 „מחפשים את המטמון" מנחה: משה טימור.

רשת ג'

14.06 „לי ולך — שיר וברכה"
15.05 „חדש, חריש ומחודש", עם שוש עטרי
16.05 „מוסיקה לעניין"
17.05 „הצגה יומית", עם יגאל רביד
18.06 „אתם זוכרים את השירים"
20.05 „קצת אחרת" — פופ מתקדם
22.05 „משלנו" — שירים עבריים
23.05 „הלילה הוא שירים".

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
06.10 צלילי בוקר — שירים עבריים
06.30 אוניברסיטה משודרת: מבוא אלמנטרי לפילוסופית הטבע של אריסטו, מרצה: פרופ' יהודה לנדאו
07.07 שבע אפס שבע — עם עדי טלמור
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 נכון לעכשיו, עם רפי רשף
11.05 טעם של פעם, עם אורי יניב
12.05 להיט לתאבון
13.05 כסיגנון ישראלי, עם אלי ישראלי
15.05 מה יש, עם ארז טל
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שירים עבריים
16.55 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 יומן גלי־צה"ל
17.30 משהו עולמי — מגאזין גלי־צה"ל לעניני חוץ
17.50 יומן ספורט
18.05 שעה קלה על כלכלה, עם אברהם טל
19.05 „רדיו במקום", עם דני קרפל
20.05 „משלנו" מצעד הפזמונים העבריים
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת: מבוא אלמנטרי לפילוסופית הטבע של אריסטו (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 שאלות אישיות — לזוג יונת ואלכסנדר סגר (ש.ח.)
23.50 צעד וחצי — סיקור משחקי הליגה הלאומית בכדורסל
00.05 ציפורי לילה, עם יעקב גלעד
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר.

שלישי רדיו

21.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב": באך: פרלוד ופוגה מס' 7, ומס' 8, מתוך „הפסנתר המושווה" ספר ראשון
07.30 „שחרית מוסיקלית" וייס: סוויטה מס' 21, בסול מינור, ווהן וויליאמס: פנטסיה על נושא של תומס טליס, מוצרט: סימפוניה קונצרטית, במי במול מג'ור, לכלי־נשיפה ותז' ק' 297 ב', לואי שפוהר: הפתיחה „יסונדה", ברהמס: 7 שירים למקהלה א־קפלה, דבוז'ק: וריאציות סימפוניות אופ' 78
09.30 „קונצרט בוקר": בורודין: בערבות אסיה התיכונה, בוסקוביץ': שרשרת הזהב, סוויטה על פי שירי עם יהודיים, רחמנינוב: סוויטה מס' 2, לשני פסנתרים, ראבל: ואלסים אציליים וסנטימנטליים, סרסטה: קונצ'רטו מס' 1, בלה מינור לצ'לו ותז', בורודין: סימפוניה מס' 1, במי במול מג'ור, ברהמס: מוטט „למה יתן לעמל אור"
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „מוסיקה קמרית": דביוין: רביעיית בסון ברו מג'ור, מוצרט: סונטה לכנור ופסנתר, בסי במול מג'ור, זאפה: „הור לחלוטין"
13.00 „קונצרט צהרים": דביסי: 4 קטעים מתוך „פינת הילדים", מוסורגסקי: „חדר הילדים", מחזור שירים, לאלו: „סימפוניה ספרדית", לכנור ותז', דבוז'ק: סימפוניה מס' 8, בסול מג'ור
15.00 „מילון מוסיקלי"
15.05 „ממרף התקליטיה"

אפרים קציר — „המדע בישראל" (רשת א', 16.05)

18.00 „קונצרט מנחה": מנדלסון: 6 דואטים ל־2 זמרות סופרן, בטהובן: סרנדה אופ' 8, לכנור, ויולה וצ'לו, דירק שייפר: חמישיה לפסנתר וכלי־קשת, וילה לובוס: בכיאנס בראזילירס, מס' 5, לסופרן וצ'לי, שפוהר: רביעייה כפולה ברה מינור, רימסקי קורסקוב: חמישיה לחליל, קלרנית, קרן, בסון ופסנתר
18.30 תכנית מיוחדת במלאת 30 למותו של ארתור גלברון, ויל. סונטינה לפסנתר (1946), 10 הרהורי אהבה של פ' אלואר (1948), רביעייה לכלי־קשת (1969)
20.05 „ערב טוב": הנדל: קונצ'רטו מס' 1, בסי במול מג'ור, לאבוב ותז', היידן: אריייטה עם ואריאציות
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים שלנו": באך: סוויטה תזמורתית מס' 1, בדו מג'ור, קונצ'רטו בלה מינור, ל־2 כנורות, קונצ'רטו ברה מינור, לכנור, אבוב ותז', סוויטה מס' 2, בסי מינור, לחליל ותז', „אשרי", לסופרן ורביעיית כלי־קשת
22.25 „מילון מוסיקלי"
22.30 „פעם ועוד": ליגטי: אטמוספרות
23.00 „דור למאראם ביזה": 3. סזאר פרנק וחבורתו.

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה", עם בני הנדל
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי
10.30 „רדיו קל"
11.10 השידור היומי לבתיה"ס: שידורים לחנוך המיוחד
11.30 „השכלה ודעת לכל": בעריכת ראומה אלדר — שידורים לימי החופשה „קהילות ישראל", והפעם: „אפגניסטן"
12.05 „פעמי המזרח"
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א. „טוב לי בקבוץ" — סדרת ספורים לקטנים מאת ברורית וולס: ב. „הנסיך הקטן" — מאת אנטואן סנט־אקזופרי: ג. „מעשה בלולי ה..." — מאת דבורה עומר
14.45 לילדים הגדולים: „תחול בשק" — ילקוט כליבו
15.25 „השכלה ודעת לכל": „מרחבא" — שעורים בערבית
15.55 „ספר חדש"
16.05 „המדע בישראל" — סיכומים וסיכויים. משתתפים: פרופ' אפרים קציר ופרופ' יצחק קידרון
17.12 „מגישים שיר"
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה": — „ארץ־ישראל בתקופה הצלבנית"
18.06 „מנחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
18.47 פרקי היום בתנ"ך
19.05 „שוער בתלמוד"
22.05 „שנינו ביחד וכל אחד לחוד"

רשת ב'

08.05 „סעו לשלום"
09.05 „ביקור בית", עם רבקה מיכאלי
10.10 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים
13.00 „בחצי היום"
14.06 „יש עניין", עם גבי גזית
15.10 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד
16.05 „שירים ושעורים"
17.10 „יומן כלכלה"
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 „אצבע על הדופק" — שבועון בעניני בריאות ורפואה
18.45 היום בספורט
19.00 „היום הזה"
19.35 „עולם חדש" — מגזין חדשותי לעניני האדם וסביבתו
20.05 פרקי חזנות „בבקשתך" — מזמור שיר
22.05 „עוד פעם אחת" — והפעם: „תמונות בשחור לבן": „גב רחב בסנדלים", איציק קול מרפדף באלבום תמונות פרטי
23.05 „קפה ראשי" — חידונים מגוונים עם שמוליק רוזן.

רשת ג'

14.06 „לי ולך — שיר וברכה"
15.05 „חדש, חריש ומחודש", עם שוש עטרי
16.05 „מוסיקה לעניין"
17.05 „הצגה יומית", עם יגאל רביד
18.06 „מקום בצמרת" — מצעד הפזמונים הישראליים
21.05 „אודם עתיק" — שירים שלא נס ליחם
23.05 „פניני ג'אז", עם לאה ליאור.

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
06.10 צלילי בוקר — שירים עבריים
06.30 אוניברסיטה משודרת: בקרה הורמונלית של הפריון, מרצה: פרופ: צבי נאור
07.07 שבע אפס שבע, עם איתן ליפשיץ
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית
09.05 נכון לעכשיו, עם רפי רשף
11.05 טעם של פעם, עם אורלי יניב
12.05 להיט לתאבון
13.05 כסיגנון ישראלי, עם אלי ישראלי
15.05 מה יש, עם ארז טל
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שירים עבריים
16.55 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 יומן גלי־צה"ל
17.30 כוונת — מגאזין גלי־צה"ל לעניני צבא ובטחון
17.50 יומן ספורט
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.35 כוכב הערב
19.05 „רדיו במקום", עם דני קרפל
20.05 „לא רק רוק"
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת: בקרה הורמונלית של הפריון (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 ציפורי ערב קלאסיות עם רם עברון
00.05 ציפורי לילה, עם יובל מסקין
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר.

רביעי רדיו

22.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.07 „בוקר טוב": וולטון בעקבות באך: „הבתולות הנבונות", סוויטה. שופן: מזורקה בסי במול מג'ור, מס' 1.
07.30 „שחרית מוסיקלית": מוסורגסקי, בעיבוד רימסקי קורסקוב: „לילה על הר קרח", ויליאם וולטון: קונצ'רטו לכנור ותז', סיבליוס: סימפוניה מס' 1, דביסי: „אימאז'", לתז'.
09.30 „קונצרט בוקר": היידן: רביעיית כלי־קשת, אופ' 50, מס' 4, בפה דיאז מינור, מוצרט: קונצ'רטו לפסנתר ותז' במי במול מג'ור, בטהובן: סימפוניה מס' 3, במי במול מג'ור, „ארואיקה", ויליאם וולטון: „משתה בלשצאר", אורטוריה.
11.57 „מגישים שיר".
12.05 „אמנים באולפן": 1. יהודה גולני (קלרנית), רות הפנר (פסנתר): הגדל הולדהיים: סונטה מס' 7, מ' גסנר: 2 קטעים (1953־4), פיסטון: סוויטה (1931): 2. גווידני גווידמונדסדוטיר (כנור), אשר פיש (פסנתר): גריג: סונטה מס' 1, בפה מג'ור.
13.00 „קונצרט צהרים": ביזה: משחקי ילדים, סוויטה קטנה לתזמורת, קסטלנואובו טדסקו: קונצ'רטו מס' 1, ברה מג'ור, לגיטרה ותז', פרמרי: דיברטימנטו, שוברט: דיברטימנטו בסגנון הונגרי, במי מינור, בורודין: סימפוניה מס' 2, בסי מינור.
15.00 „מילון מוסיקלי".

נורית גוברין — „אוניברסיטה משודרת" (גל"צ 6.30; 21.30)

15.05 „מוסיקה כאן ועכשיו": פרק קופיטמן: רוטציות. משה קילון: „רכילות" לפסנתר ולסרט מגנטי. לוצאנו בריה: „הבדלים".
16.00 „קונצרט מנחה": היידן: אדאג'ו מתוך הקונצ'רטו בדו מג'ור לכנור, בעבור לחליל (רמפל). היידן: שירי עם סקוטיים, ברטוק: רפסודיה לפסנתר ותז'. שוברט: סונטה לפסנתר, ב־4 ידיים, בדו מג'ור, ד' 812. מוצרט: רביעיית חליל מס' 1, בדו מג'ור, ק' 285, סטרווינסקי: סימפוניית תהילים.
18.30 „מאולמי הקונצרטים בעולם": בטהובן: מיסה סולמניס.
20.05 „עשה לך רב" 2. מוצרט הטורנט הנצחי.
20.57 „מגישים שיר".
21.00 „אופרה של יום רביעי": אלסנדרו סקרלטי: נצחון הכבוד לברית פרנצ'סקו אנטוניו טורילו.

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 „חוגה", עם בני הנדל.
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
09.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי.
10.30 „רדיו קל".
11.10 השידור היומי לבתיה"ס: „אלה תולדות".
11.30 „השכלה ודעת לכל": „משה מונטיפיורי".
12.05 „פעמי המזרח".
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: „מי יקום" — מגיש: דוד גרוסמן; א. „עוסה בין הרקלים" — מאת סמי מיכאל; ב) „אצלנו במשמר" — סדרת הסכיתים מאת דליה כהן; ג) „אור לאלכסנדרה" — ספור בהמשכים מאת יצחק נוי; ד) [illegible]
15.00 „התלוננות" עם מנחים באולפן.
15.55 „מאוצר הספרים".
16.05 „מועדון שעון הזהב" — מעולמו של האדם המבוגר.
17.12 „מגישים שיר".
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה": „ארץ־ישראל בתקופה הצלבנית".
18.06 „מנחת ערב".
18.47 פרקי היום בתנ"ך.
19.05 סיכום ההלכה היומית.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „חבר מאותו כוכב" — תכנית היכרויות רדיופונית בשידור חי.

רשת ב'

08.05 „סעו לשלום".
09.05 „ביקור בית", עם רבקה מיכאלי.
10.10 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי.
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים.
13.00 „בחצי היום".
14.06 „יש עניין", עם גבי גזית.
15.10 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד.
16.05 „שירים ושעורים".
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „ורקור" — עורך ומנחה: יצחק גולן.
18.45 היום בספורט.
19.30 „היום הזה".
19.35 „מוסף לעניני צבא ובטחון.
20.05 „מגע לפולקלור" — והפעם: „לאור הזכרונות", עם יחיאל חבשוש.
21.05 „שיר לדרך".
22.05 „בימה וכסף" — קטעים מתוך בחוות מוסיקליים וסרטים.
23.05 „בשחקי לילה".

רשת ג'

14.06 „לי ולך — שיר וברכה".
15.05 „חדש, חריש ומחודש" — עם יהוש עטרי.
16.05 „מוסיקה לעניין".
17.05 „הצגה יומית" — עם אורלי בורג.
18.06 „היה היה" — מצעד להיטים ישנים.
20.05 „עם כל הנשמה", עם בישה בורר.
22.05 „משלנו" — שירים עבריים.
23.05 „הלילה הוא שירים".

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
06.10 צלילי בוקר — שירים עבריים.
06.30 אוניברסיטה משודרת: בין ספרות למציאות בארץ ישראל שלפני מלחמת העולם הראשונה. מרצה: פרופ' נורית גוברין.
07.07 שבע אפס שבע, עם עדי טלמור.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 נכון לעכשיו, עם רפי רשף.
11.05 טעם של פעם, עם אורלי יניב.
12.05 להיט לתאבון.
13.15 בסגנון ישראלי — עם אלי ישראלי.
15.05 מה יש, עם ארז טל.
16.05 ארבע אחר הצהרים — שירים עבריים.
16.55 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
17.00 יומן גלי־צה"ל.
18.05 שלוש ארבע לעבודה.
19.05 „רדיו במקום", עם דני קרפל.
20.05 מצעד הפזמונים הלועזיים.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת: בין ספרות למציאות בארץ ישראל שלפני מלחמת העולם הראשונה (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל העוקץ — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 שמים פס על הפס — על תופעת העריקות בצה"ל (ש.ח.)
00.05 ציפורי לילה, עם קובי מידן.
02.05 לא רוצים לישון.
05.05 צלילי בוקר.

חמישי רדיו

23.1.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.07 „בוקר טוב": לאופולד מוצרט: קסציון בסול מג'ור.
07.30 „שחרית מוסיקלית": שוברט: קטע ביניים בסי במול מג'ור מתוך „רוזמונדה". מוצרט: קונצ'רטו לפסנתר ק' 466. סרסטה: קטע קונצרטי בסול מג'ור לנבל ותז', וולטון: קונצ'רטו לויולה ותז', בטהובן: שירים מן האיים הבריטיים, בטהובן: סימפוניה מס' 7.
09.30 „קונצרט בוקר": ארתור גלברון: מגילת האש (נכתב לפרס איטליה), מסיאן: „האראוי" — מחזור שירי אהבה ומוות, ראבל: רביעייה לכלי־קשת בפה מג'ור.
11.57 „מגישים שיר".
12.05 „מאוצר הסרטיה": פורה: רביעייה מס' 2, בסול מינור, קורט וייל: „מחולות נשים".
13.00 „קונצרט צהרים": וייס: סוויטה מס' 21, בסול מינור, ווהן וויליאמס: פנטסיה על נושא של תומס טליס, מוצרט: סימפוניה קונצרטית, במי במול מג'ור, לכלי־נשיפה ותז', ק' 297, לואי שפוהר: הפתיחה „יסונדה", ברהמס: 7 שירים למקהלה א־קפלה, דבוז'ק: וריאציות סימפוניות.
15.00 „מילון מוסיקלי".
15.05 „מפגשים מוסיקליים".
16.00 „אתנחתא": יובל קמינקובסקי (ויולה), אלן סטרנפילד (פסנתר): באך: סוויטה מס' 1, בסול מג'ור (במקור לצ'לו), הינדמית: סונטה לויולה ופסנתר, מס' 4, קייג': „הלום" לויולה סולו, שומאן: תמונות מארץ האגדות.

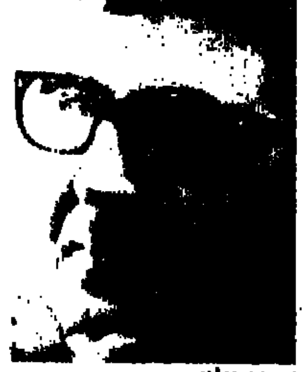

יצחק אלון — „יש שאלות" (רשת ב', 18.00)

17.30 „קונצרט מנחה": שומאן: „מחזור שירים", לפיוטים של אייכנדורף, מסיאן: סימפוניה „טורנגלילה", בטהובן: רביעייה בסי במול מג'ור.
20.05 „ערב טוב" — ויואלדי: סונטה לצ'לו ופסנתר בסי במול מג'ור. טלמן: אריה בסגנון איטלקי מתוך הסוויטה בלה מינור, לחליל וכלי־קשת. אלבניז: „קורדובה" לפסנתר סולו.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 קונצרט התזמורת הסימפ' ושידור חי מתאטרון ירושלים: בטהובן: סימפוניה מס' 6, בפה מג'ור, לאלו: קונצ'רטו ברה מינור, לצ'לו ותז'. בריטן: 4 תמונות־ים מתוך האופרה „פיטר גריימס".
22.55 „מילון מוסיקלי".
23.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות הסטוריות. ויליאם קאפל — תכנית שניה: רחמנינוב: רפסודיה על נושאים של פגניני, חצ'טוריאן: קונצ'רטו לפסנתר (עם סרגיי קוסביצקי).

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 „חוגה", עם בני הנדל.
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
09.30 „מפגש" — מגזין בשידור חי.
10.30 „רדיו קל".
11.10 השידור היומי לבתיה"ס: „ירעתי סער", והפעם: „בעקבה בתרגעל־ירדו" — מאת ישראל חביב.
11.30 „השכלה ודעת לכל": „משה מונטיפיורי".
12.05 [illegible]
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א. „הרפתקאות הטוכים בן" „מעשה בלולי ה..." — מאת דבורה עומר.
14.45 לילדים הגדולים: „חתולקט" — מכהה.
15.25 עוריה אלון מספר על נוף הארץ.
15.30 „קתרוא" — במת רדיו. והפעם: פרופ' חיים שוהם — „לבטים רפרטוארים בתיאטרון „הבימה" בראשית דרכו".
15.53 „ספר חדש".
16.05 „צומת המזרח־התיכון".
17.12 „מגישים שיר".
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה": „צרפתית למתחילים".
18.06 „מנחת ערב" — משדר יומי.
18.47 פרקי היום בתנ"ך.
19.05 „שיעור בתניא".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „לכל אדם כוכב" — עם האסטרולוג אילן פקר. והפעם: מזל „דלי".

רשת ב'

08.05 „סעו לשלום".
09.05 „ביקור בית", עם רבקה מיכאלי.
10.10 „כל צבעי הרשת" — מגזין.
12.10 „גל פתוח" — חדשות ופזמונים.
13.00 „בחצי היום".
14.06 „יש עניין", עם גבי גזית.
15.10 „סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד.
16.05 „שירים ושעורים".
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „יש שאלות", עם יצחק אלון.
18.51 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 השבוע בכנסת.
20.05 „יבורים" — שבועון לעניני פולקלור ועדות.
22.05 „צדיקים ושקרים" — שירים ביידיש. והפעם: שירים על הנושא „דלות ועוני".
23.05 „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בשידור חי.

רשת ג'

14.06 „לי ולך — שיר וברכה".
15.05 „חדש, חריש ומחודש", עם שוש עטרי.
16.05 „מוסיקה לעניין".
17.05 „הצגה יומית", עם יגאל רביד.
18.06 „קוליבו" — שבועון פופ.
20.05 „בופע רוק" — עם דליה כהן.
22.05 „משלנו" — שירים עבריים.
23.05 „הלילה הוא שירים".

גלי צה"ל

06.00 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
06.10 צלילי בוקר — שירים עבריים.
06.30 אוניברסיטה משודרת: אלברט איינשטיין — אחדות ודיבור. מרצה: פרופ' יוסף אגסי.
07.07 שבע אפס שבע — עם צביקה שפירא.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 נכון לעכשיו, עם דן שילון.
11.05 טעם של פעם, עם אורלי יניב.
12.05 להיט לתאבון.
13.05 בסגנון ישראלי, עם אלי ישראלי.
15.05 מה יש, עם ארז טל.
16.05 ארבע אחר הצהריים — שירים עבריים.
16.55 באופן מילולי.
17.00 יומן גלי־צה"ל.
17.30 כוונת — מגאזין גלי צה"ל לעניני צבא ובטחון.
17.50 יומן ספורט.
18.05 שעה קלה על כלכלה.
18.35 כוכב הערב.
19.05 „רדיו במקום", עם דני קרפל.
20.05 „רוק ישראלי".
21.00 מבט לחדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת: אלברט איינשטיין — אחדות ודיבור (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל הפיצאק — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 רונדו — עם חנוך חן.
00.05 ציפורי לילה — עם רפי תורן.
02.05 לא רוצים לישון.
05.05 צלילי בוקר.

זהות תשבצים

אגוזן 117

(מ) – כתיב מלא.

אפקי:

1. התוצר של האם הקדושה הקפריסית (8); 6. מצבו של קין בלי סימן (3); 7. כבר מזמן לא רשומה בעתון בפומבי (9); 8. קורצף מעט והרי הוא נקי (4); 10. רכב לילדים הקטנים לשמוש במסגריה (6); 13. ד"ש שבטוח מתאים לתקופתנו (3,3); 15. תואם ומשמש כתבנית (4); 19. הפופ רקד לאט כוראה בגלל השוני בתדירות הקול בזמן תנועתו (5,4); 20. בדק בקבוץ (3) (עפ"י יואל דרום); 21. גם שחקנית לטנק אחווה (8).

אנכי:

1. התיר את הכפתורים לזאטוט באופן מושלם (5); 2. הרויה היא בצניעותו? לאו דוקא (5) (כ"מ); 3. פסק: שתיה ברותחין, בניהיוומו (4); 4. אצל רודן די מתאים לאדם המתישב (3,3); 5. מרכז שאינו שמור? לא כך! (5) (עפ"י שוש קוריאט); 6. ראש הממשלה נבחר על פי טון הרוב (4); 9. גדל במורדות (3); 11. חיה מסוג נוכרי (3); 12. שם יש רק טאבו בבאר־שבע? (6); 13. בצבא יש סימפטיה בלב הטנק (5); 14. מתת להרי מגינס (4); 16. משנה הטון לרגלי האדון (5); 17. שאלה שיש בה משהו רענן בגשם (5); 18. עמוד במים אם הגן נקי מדוע אתה מחוגג בנסותו (4).

תשבץ רגיל 117

אפקי:

1. רמה בולטית בגבול (נאטאל – אורנג'; 6. עיר בגרמניה; 7. הסטוריון ומבקר אמנות (1898 – 1959) ניהל את מוסיאון ת"א וכתב ב"על המשמר"; 8. רכוש הקבוע בקרקע במקום אחד; 10. ארץ באירופה; 13. כנוי לתזיר; 15. תלי לתחמושת; 19. עשית טובה; 20. גלי וראה בקצור; 21. מושב עובדים בפרוזדור ירושלים (נוסד 1912).

אנכי:

1. כנוי לקב' כוכבים בין הדבה הגדולה לדבה הקטנה; 2. סופר, מבקר, פילוסוף והסטוריון סקוטי (1795 – 1881) ספרו "גבורים ועבודת־גבורים" תורגם לעברית; 3. טהילנד (בדמ"ז אסיה); 4. מאפה איטלקי ממולא בשר קצוץ; 5. עץ־פרי טרופי. פריו ירוק־צהבהב דומה לאצטרובל; 6. רכוש; 9. מקום רחצה ידוע בתוך סיני; 11. כנוי לריק ותוהו; 12. בכעס רב (שתי מלים); 13. טנין. חמר הנמצא בקליפות עצים ומשמש לעבוד עורות; 14. כועס, מתמרמר; 16. פחם, גחלים כבויות; 17. גלוי האמת ללא כסוי; 18. עוף מדבר מסדרת התרנגולות.

פתרונות:

אגוזן 114 רגיל 114

אמיר בן אור

כתב סתרים 117

בפעולת הכפל הבאה, הוחלפו הספרות באותיות. כל אות מייצגת תמיד אותה הספרה, אבל ספרה יכולה להיות מיוצגת על־ידי אות אחת או על־ידי שתי אותיות.

ז כ ו ח
ש נ י ה
ש כ ל ד פ
נ כ מ ר ה
י ר ר ט ש
ב כ ו ב ס
ש נ ט ג ד ק ו ק

עליך למצוא את ערכה של כל אות ולהציב את האותיות המתאימות בריבועים להלן, המסומנים על־ידי ספרות. אם כן תעשה, אימרה של גטה תקבל.

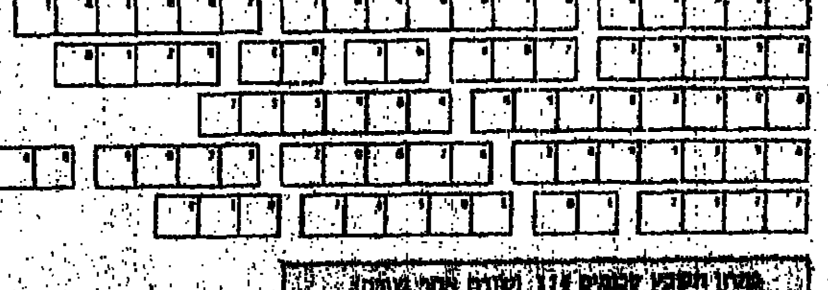

פתרון השבוע שלפניים 114 (שורה אחר שורה)
[illegible]

מתותיו: ורנה עומר

פופ

ארתה פרנקלין, המלכה השחורה

מדברים על ארתה פרנקלין במונחים של "קאמבק", הצלחה מחודשת, פניקס של מוסיקת הנשמה. ההצלחה של להיטה "כביש מהיר לאהבה" (מקום ראשון במצעד הפופ האמריקני, להבדיל מן המצעד של המוסיקה השחורה, בו היו לה, עד עתה, עשרים להיטים ויותר במקום הראשון) ותקליטה "מי שם עין על מי", גורמת להתייחסות הזאת. גם נשמעות השוואות עם טינה טרנר, זמרת שחורה אחרת, שגם היא זכתה להצלחה רבה בשנתיים האחרונות. אבל האם זה מוצדק?

ארתה פרנקלין, בניגוד לטינה טרנר, לא נעלמה ונתגלתה מחדש. היא לא הפסיקה להקליט, גם כאשר עברה מחברת "אטלנטיק" לחברת "אריסטה", גם כאשר נאלצה לסעוד את אביה שהיה נתון בחוסר־הכרה מוחלט משך חמש שנים כמעט, לאחר שנפצע מיריות פורצים. אבל עד לתקליט החדש שלה, היתה לה הצלחה מסחרית מוגבלת, בהחלט לא כזו שידעה בסוף שנות ה־60 ותחילת שנות ה־70. מה גרם להצלחה המחודשת שלה? אולי העובדה שגייסה לתקליט החדש כמה שמות מן הדור הצעיר יותר, לעזור לה בהפקה.

למשל, דייב סטיוארט ואנני לנוקס, ה"יוריתמיקס", שכתבו ושרו יחד אתה את הלהיט "אחיות עשות זאת לעצמן". למשל, קלרוס קלמנס, קרלוס סנטנה ונראדה מייקל וולדן – האחרון אף הפיק את התקליט – שתרמו לתקליט. היא היתה פתוחה כלפי הצעירים, כדי שתוכל להגיע, בתקליט שלה, אל הקהל הצעיר. לכן ויתרה על מפיקים בני גילה, אולי צעירים יותר, שהיו שמחים להתגייס להפקת התקליט. היא אפילו הצטלמה לסרט וידיאו, פעם ראשונה בקריירה שלה, ללהיט "כביש מהיר לאהבה". את שיתוף־הפעולה בינה לבין היוריתמיקס כבר ראינו בווידיאו, ב"עד פופ", לא מזמן. היא, אגב, גם הפיקה כמה קטעים בתקליטה. פעם ראשונה, היא מודה, שלקחה קרדיט על העניין, אבל לא פעם ראשונה שהיא מתנסה בכך. היו לה מורים טובים בעבר, כמו ג'רי וקסלר ואריף מארדין, והיא למדה מהם. היא מוכנה ללמוד גם מנראדה מייקל וולדן ודייב סטיוארט. היא, כתב אחד העיתונים בארצות־הברית, רעבה עכשיו לקהל. מותו של אביה, דמות דומיננטית בחייה, שחרר אותה, במרכאות או בלעדיהן ועכשיו היא רוצה לשיר, להקליט, להופיע, לחיות.

אבא שלה, הכומר פרנקלין, שר גוספל בכנסייה שלו ואפילו הקליט כמה עשרות תקליטים מאוד מצליחים. ארתה, יחד עם שתי אחיותיה, שרה אתו. הדרך מן הגוספל למוסיקת נשמה, מן הכנסייה אל המועדונים, ואחר־כך האולמות – לא היתה ארוכה. הזמר סם קוק, ידיד משפחה, עודד אותה. היא היתה חתומה בחברת "קולומביה", הוציאה תקליטים, אפילו זכתה בפרסי "גראמי" ותקליטי־זהב, אבל חשה כי הפוטנציאל שלה אינו מנוצל דיו. רק כאשר עברה לחברת "אטלנטיק", בשנת 1966, השתנה הסיפור. בין השנים 67־1968 היו לה למעלה מעשרה להיטים רצופים, ביניהם "כבוד" (שכתב אוטיס רדינג), "שרשרת של שוטים", "אני אומרת תפילה קטנה" ו"חשוב", שאותו שרה כעבור 12 שנה בסרט "האחים בלוז". כל אלה, ועוד להיטים ותקליטים מצוינים, הקנו לה את התואר "מלכת מוסיקת הנשמה". זמרות רבות ניסו לנשל אותה מן התואר, אבל היא עדיין המלכה וכעת, בגיל 43, היא במעמד מיוחד, המלכה־האם. התואר המחייב הזה אינו קשור בכמות התקליטים שמכרה, וכמה להיטים צברה במצעד, אף־על־פי שיש לה הרבה, גם מזה וגם מזה. סגנון השירה שלה, הנון־שלנטי כאילו, החום הקורן ממנה, הארציות הנלבבת, הכיף שלה לשיר ושלנו להאזין לה – כל אלה מבטיחים לה את אהדתנו המלאה. לכתר שלה אין בינתיים מתחרה רצינית בכשרון ובעיקר, בניסיון. בינתיים, הכתר שלה גם אם הוא מוצע פחות.

עופר ניר

ברידג'

אליפות העולם בסן־פאולו

את תוצאות האליפות כבר מסרנו לכם, וכמו כן את מיקומה הנכבד של ישראל, כבוד שישראל זוכה בו לעיתים מאוד נדירות בשטח הספורט, ובכלל בפורומים בין לאומיים.

עתה הגיע הזמן למסור לכם חלק מהידיים המעניינות שחולקו ושותקו באותו מפגש, כך שתוכלו להתרשם כיצד משחקים וכיצד מתייחסים לחלוקות השונות, בצמרת הברידג' (וזו באמת הצמרת, משום שלאליפות העולם הגיעו הנבחרות לאחר תחרויות אזוריות, ורק הקבוצות המובילות בכל איזור, זכו להתמודד בשלב הגמר. ישראל הגיעה למעמד זה לאחר שזכתה במקום השני באליפות אירופה, וזה היקנה לה את הזכות להתמודד בשלבים המוקדמים של משחקי הגמר).

היד הבאה הינה מהמפגש בין קנדה לוונצואלה:

מחלק: צפון

פגיעים: מזרח – מערב

ההכרזה:

צפון	מזרח	דרום	מערב
—	—	1 ספייד	1 בלי שליט
—	3 בלי שליט	—	—
—			

	♠5 ♥J762 ♦J762 ♣J54	
♠K1074 ♥AK83 ♦Q8 ♣K102		♠J3 ♥Q104 ♦K9753 ♣A97
	♠A9862 ♥95 ♦A10 ♣Q863	

צפון הוביל במלכה ספייד (הכרוז הפעם מערב) דרום העביר את הלקיחה, ומערב זכה במלך והמשיך במלכה דיאמונד. דרום זכה עם האלוף, המשיך באלוף ספייד ובשמינית ספייד. (עדיפות לחזרה בקלאב מבן זוגו, בעוד ה־9 ספייד מראה עדיפות לחזרה בהארט) הכרוז זכה עם העשירית ספייד (צפון השליך קלאב, והדומם דיאמונד). הכרוז שקע במחשבה עמוקה, בידו שמונה לקיחות והוא זקוק ללקיחה ה־9, והחליט לשחק את ה־7 ספייד, עתה עבר הכדור לדרום שזכה בלקיחה עם ה־9 ספייד (צפון השליך דיאמונד וכך גם מזרח). רוב השחקנים היו משחקים בשלב זה את ה־2 ספייד, ומוכרים את המשחק משום שצפון נקלע ללחץ, אסור לו להשליך הארט (ההארט הרביעי יוגבה) אסור לו להשליך דיאמונד (הדיאמונד שבדומם יוגבה) ואסור לו להשליך קלאב, משום שהכרוז ישתק את האלוף קלאב (הנסיך יפול) ויבצע עקיפה על המלכה בדרום.

מכיוון שעובדה ידועה היא שכל שותקו חייב להשליך קלף בתורו, החליט דרום למנוע את אי הנעימות הזו מבן זוגו, וחזר בעשירית דיאמונד. הכרוז יכול עדיין לבצע את החוזה אם יבצע עקיפה בהארט, אולם לאחר שדרום פתח את ההכרזה, האם הייתם אתם מבצעים עקיפה על הנסיך הארט בידי צפון?

החוזה הוכשל ודרום זכה במנת הנקודות המגיעה לו, בחדר השני משך דרום את הספייד האחרון והחוזה בוצע.

ארונה שומאן

מתבחות הקולנוע

חדשים בשטח

תפילה למוות

[illegible] בסדרת הנינג'ה. לא בדיוק, [illegible] לא כמו עשרים [illegible] נוסח סטלונה [illegible], אך גם האוריאנטציה האליפת[illegible] הקומה הוא קופת צופים. הפעם מדובר [illegible] הוא ה"ברוס לי" של הנינג'ה [illegible] איש־עסקים בן למשפחת נינג'ה [illegible] שמהגר לארה"ב בכוונה לחזר [illegible] אך שכון הנועזים מתנכלים לו, אונסים אשתו וחוטפים את ילדיו. הנינג'ה האכזר [illegible] את נדרו שלא להשתמש במטרב בצורות הקרב העתיקה, ומצליח להסל את [illegible] טעם של קרבות.

[illegible] הוא מרדוך הסלר והפיק לחברה [illegible] אחד ישראלי בשם משה דיאמנט.

ראן

[illegible] של אקירה קורוסאבה, הגיעה [illegible], בגיל 75 שב הגאון היפני עם [illegible], עבר 8 שנים, לאחר חמש שנות [illegible]. בסרט אין הוא חוזר על עצמו [illegible], שמשמעותו קאוס, תוהו ובוהו [illegible] של קורוסאבה ל"מלך ליר" של [illegible] "קאגמושה" גם "ראן" מתרחש [illegible] בעל אחוזה זקן [illegible] לשלושת בניו. שני הבנים [illegible] והאכזרים מנשלים אותו מהכבוד, [illegible] עד שהוא משתגע [illegible] ואבזון, כשלצדו רק הליצן [illegible] האמן. שייקספיר לא יכול [illegible] כה נפלאה לכחזה שלו. [illegible] קורוסאבה את ארבעים שנות [illegible] בקולנוע. הסרט נראה כפסגת [illegible] קלאסי, ענק, מרהיב, סוחף, [illegible] אנושי וצנוע, עצוב ומפוכח, [illegible] לירית נפלאות בצד [illegible] הטוב. אולי זה "הגבוה" של הבמאי הקשיש, שזו דרכו [illegible] ביצירת־מופת טראגית העוסקת בימיו [illegible] של איש זקן שנושל מנכסיו על־ידי [illegible] אבל זהו גם ייאוש עצום מהטבע [illegible] הרע.

בשם כל בני ביתי

[illegible] איוב של מרטין גריו, הועבר לקולנוע על־ידי הבמאי הזר אוריקו. הסרט נאמן לרוחו של הספר, הבמאי העביר, במעט במדויק, [illegible] התיים בגטו, הבריחות המוזן, [illegible] על כל זוועותיו, סצנה ארוכה [illegible] בגטו ורשה ולאחריהם, הפרטיזנים [illegible]. כשבתוך עובר את כל הגיהנום [illegible] הצעיר האמיץ (ז'אק [illegible]) [illegible] כדי לספר את הסיפור של [illegible] עד למרטין ברסיום [illegible] הצצה לצפון שהסרט [illegible] לסנטימנטליות־יתר בנוקדת [illegible] שהגרסה [illegible] המפריעה לאותנטיות, [illegible] הצליח להעביר את הדרמה [illegible] של מרטין. מלבד ז'אק [illegible] באמינות [illegible] בתפקיד הכפול של מרטין הסבתא.

בחזרה לעתיד

טוב

הפעם ההרפתקאות ה' שפילברגיות לוקחות אותנו אל העבר במכונת זמן. בעצם התכון המדען הסטורף לשלוח את עצמו לעתיד, אך שפע [illegible] נוסח "דני דין" משגרות את ידידו הצעיר לשנת 1955, שם הוא פוגש בהוריו כשהיו נערי קולג'. ואמו, בת ה־17, אפילו מתאהבת בו – מה שמציב איום על קיומו העתידי כבנה. את ההרפתקה העליזה, החכמה והאנושית הזו, ביים רוברט זמקיס, מנערי שפילברג. והפעם יצא להם תבשיל חמוד.

קומנדו

מספיק

שוב אנו זוכים לצפות בשירין האדירים של אחד ארנולד שווארצנגר, שפעם היה "מר יוניברס" ועתה הוא כוכב לוהט בזכות אותם הררי שרירים מנופחים וחזות הנמר הטורפני שלו. אין מה לדבר, צ'אק נוריס, איסטווד וסטלונה הם ממש ילדים לעומתו. ב"קומנדו" הוא [illegible] קולונל, מיחידת קומנדו מהוללת של צבא ארה"ב. בתו נחטפת על־ידי טיפוסים מפוקפקים מממשלת בננות דרום־אמריקנית, ושווארצנגר הולך להחזיר לעצמו את בובתו הקטנה. בדרך הוא עוקר תאי טלפון, מרים [illegible] ממקומן, מנתר כמו טרזן, וקוצר גדוד [illegible] עם טיל אר.פי.ג'י. האלימות בסרט כלל [illegible] שמוקצעת, מיומנת, ואפילו אסתטית עד [illegible] למשעשעת, ואנו מוצאים עצמנו [illegible] אצבעות לשווארצנגר המאצ'ו הבוכה [illegible] עם הנפש הרגישה, שבדרכו להחזיר את [illegible] היחידה הוא קוטל איזה אלף איש, סרט [illegible].

להב משונן

מספיק

סכין־צידיים ארוכת הלהב של "להב משונן" היא זו שנותנה סיבה למותחן שמשולב בדרמה רומנטית עם כמה סצינות בית־משפט בסגנון סדרות הטלוויזיה האמריקניות נוסח: "סני־גורים". מישהו רצח את אשתו העשירה של עורך עיתון ידוע (ג'ף ברידג'ס). הוא נעצר באשמת רצח אשתו, ופרקליטיו שוכרים לו סניגורית מצליחה (גלן קרוז) שהיא במקרה גם גרושה צעירה ונאה. העורך החלקלק והאל־גנטי מפעיל את מיטב קסמיו, והסניגורית מתאהבת בקליינט שלה ומנסה לזכות אותו בכל דרך, למרות שכל העדויות מוכיחות שהוא הרוצח. במהלך הסרט יש סצינות מיטה, התרגשויות קנאה, בגידות וזהתלב־טויות נוסח "דאלאס" וכמה דיונים משפטיים זוהרים ומבריקים, שכמותם יש רק בסרטים. מאחר וזהו מותחן העומד על חודו של הלהב המשונן, לא נגלה לכם מיהו הרוצח המתועב.

מטורה

כמעט טוב

דרמת־מתח־רגשית של הב־מאי האמריקני הוותיק ארתור פן, הזכור מסרטי המתח "חקירה באפלה" ו"בוני וקלייד". עלילת הסרט קונוונציונלית למדי ומוכרת מסרטים אחרים: אשתו של אקס־מרגל מהסי.איי.אי. נחטפת בעת טיול באירופה. המרגל (ג'ין הקמן) ובנו המרדן (מאט דילון) יוצאים ממסתורם בדאלאס לפאריס ומשם לברלין, עיר המרג־לים – כדי למצוא את האם. כמו פאזל הם חושפים פיסת מידע אחר פיסת מידע, נקלעים למרדפי יריות, ומגלים שחיתות והפרפרת בצמרת הביון המקומית. העלילה החיצונית של פן שימשה אותו לעיסוק בנושא בו הוא אוהב לטפל: יחסי הורים־בנים, וגם ב"מטורה" מגלה הבן שבעצם יש לו אבא נפלא ופער הדורות נפתר תוך שעה ומחצה של הסרט. יופי להם, אבל לא כל־כך לנו, כי "מטורה" אינו מסרטיו המובחרים של פן.

מסע העסקים של אבא

טוב מאוד

סוף סוף סרט יוגוסלבי חדש ומרענן. הבמאי הצעיר. אמיר קוסטוריצה עשה קומדיה אנושית, שמסתכלת בהומור, אירוניה דקה, סלחנות ואיפוק, על חולשות אנוש, ומתייחסת בכבוד לרגעים, קטנים כגדולים, שבחיים. העלילה מתרחשת בסאריבו של שנות ה־50, בתקופה בה התנתק טיטו מההשפעה הסטלינויסטית, והסרט מסופר דרך עיניו של ילד חכם, בן שש, הצופה בבני משפחתו ובאביו שנשלח "לחינוך מחדש" (בנחנה הסגר, בשל דעותיו הפוליטיות הלא מקובלות. קוסטוריצה חושף פיסת מציאות ראליסטית, מסיפס אנושי חי, נושם וחביב של דמויות, ואף שאהבת האדם ניכרת בסרטו, אין הוא גולש לסנטימנטליות־יתר. גם המחאה פוליטית היא מרומזת שבמתומזת.

ערפדי החלל

כמעט מספיק

"ערפדי החלל" הם כלל וכלל לא הערפדים המ־סורתיים שאנו מכירים מסרטי דרקולה, אלא רק ואריאציית־מדע בדיונית. הסרט נראה כמו "דוקה וו", ואין זה פלא, כי הוא מזכיר עוד עשרות סרטי מדע בדיוני ובמרט את "פלישת חוטפי הגופות" משנת 1955. שפילברג, בסרט כמו "גרמלינס" עשה מכל העניין פארודיה, אך הבמאי טובי הופר, והמפיקים גולן־גלובוס, מתייחסים ברצינות תהומית לחזון האפו־קליפטי אודות יצורים מכוכב אחר שמש־תלטים על לונדון וינוקים את כוח־החיים מבני תמותה אומללים, עד שהללו מצטמקים כמו בלון קשיש וברגע אחד הופכים לזומבים. בסך הכל יש שם המון נועל נפש לצד פילוסופיות מפרוטות, גם העיצוב, המעלולים והאיפור אינם מהמשובחים ועדרי הזומבים המבהילים שצו־עדים ברחובות לונדון השרופה נראים כמו בובות מלאכותיות.

שנת הדרקון

כמעט טוב

מייקל צ'ימינו שעשה כבר שני סרטים גדולים: "צייד הצבאים" ו"שערי החופש" עושה כאן אופרה סינית עקובה מדם. גיבור סרטו, קצין־משטרה המופקד על צ'יינה־טאון הוא מאצ'ו נוסח ממוצא פולני, שנדמה כאילו יצא מ"צייד הצבאים". בדון־קישוט נרחם המפקד לבינור הפשע ברובע הסיני המושחת, אך מתברר לו ששדרה הקרב בשכונה הניו־יורקית מסוכן אף יותר משדות הירק בוויטנאם. הוא נסחף לרומן עם כתבת סינית, הורס את עצמו ונגרר אליפות באובססיה שלו לנצח את המאפיה הסינית. מכלל האליפות, ההתעלקות, הדם ותנופות ממלאים את הסרט המסואה, המרשים והאלים הזה, שדמיונו הרב ל"צייד הצבאים" והמסר השובניסטי לאומני שלו הם מגרעותיו הבולטות, למקי רורק מגלם ששמיחו על עצמות חורגש זהטירוף שרוש בדמות המפקד.

יגאל ישראל

שחמט

קרבות ותחרויות

נצחון 0:5 לאלופים

אלופת ישראל בשחמט, אס"א אוניברסיטת תל אביב הביסה, בתוצאה 0:5, את אס"א ירושלים, בסיבוב השני בליגה הלאומית – בשבת האחרונה. ג. בירנבוים ניצח את מאנייביץ ו. קריידמן את פנציאס, ליד שני הלוחות הראשונים. באר שבע גברה על הפועל חדרה/רמת גן – 2:3 (שווידלר ניצח את גלר, לדרמן – מלאכי – תיקו) אס"א טכניון חיפה – ביכורי העתים ע"ש צ'רניאק ת"א – 1.5:2.5 (1) (בליימן ניצח את אמק, ד. ברנשטיין – י. שרנצל – תיקו) משחק שהופסק דורשת אס"א טכניון תוצאת תיקו. "הפועל – פלדקליין" ראשון לציון – הפועל הרצליה – 2.5:2.5 (ליברזון ניצח את סטפק וזברסקי את סבי מהרצליה) הפועל רחובות – בל"ל ת"א – 2:3, (טבדירשבילי הפסיד למרצק, צגל – ויסטאנייצקי – תיקו).

הדרוג: אס"א ת"א – 8.5, טכניון – 6 (1), באר שבע וראשון לציון – 6 כ"א, חדרה/רמת גן – 5, רחובות – 4.5, הרצליה – 4, ביכורי העתים – 3.5 (1), בל"ל – 3.5, אס"א ירושלים – 2.

א. גרינפלד – חמישי בהייסטינגס

אלוף ישראל בשחמט, אלון גרינפלד, סיים במקום 5־7 משותף בתחרות חג המולד בהייסטינגס שבאנגליה, שהסתיימה ביום א'. אלון צבר – 7.5 נקודות ב־13 משחקים. במקום הראשון סיים האיסלנדי־דרגניר פטורסון שצבר – 9.5 נקודות. בין הישגיו של אלון בתחרות, תוצאת תיקו עם פטורסון ועם רב האמן באלשוב מברה"מ, ונצחונות על ווטסון ופלאסקט מאנגליה. אלון הפסיד למיכלצ'ישין מברה"מ ולברנה מארגנטינה בסבוב האחרון.

תחרויות בזק

שתי תחרויות בזק חוקות נערכו לאחרונה בגוש דן. במועדון "ביכורי העתים" בתל אביב (32 משתתפים – 9 סיבובים שוויצרית). ניצח האמן הבכיר ניר גרינברג שצבר – 7.5 נקודות בהקדימו את אמציה אבני ואליהו שווידלר – 7 כ"א. בהרצליה נערכה התחרות המסורתית לזכר הטייס איתן אמיתי ז"ל, בהשתתפות 44 שחמטאים. ניצח האמן ישראל גלפר – 7.5 מ־9 ואחריו משה כנען ויחזקאל סטפק – 7 כ"א.

כאשר ריבלי בשיאו

רב האמן ההונגרי זולטן ריבלי הוא שחמטאי מדול – במיוחד כאשר הוא בשיאו. ראו מה עשה לקואטלי במפגש: הונגריה – צרפת שנערך לאחרונה בלוצרן שבשוויץ במסגרת אליפות העולם לקבוצות. ההתמודדות במשחק זה – ממש תענוג לעין.

פתיחה אנגלית

לבן: ריבלי שחור: קואטלי.

לוצרן, דצמבר 1985.

[illegible]

[illegible]

אבי אמיר

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

מדורנו מקדיש הפעם לתחרות החיבור הגדולה שערכו היוונים לרגל משחקי אולימפיאדת סלוניקי 1984. 5262 נטלה את בכורת מחלקת הדו־מסעיות עם מגוון מרשים של שינויי־מטים בין ההתעיה התימאטית לבין הפתרון. מנגנון סימטרי (גם אם לא על טהרת הסקריות) של חילופי־מטים הזניק את המחבר הפולני אל פסגת מחלקת המט־לדעת (5263).

5262. ד"ר סלובודן מלאדנוביץ'
פרס 1, התחרות האולימפית, 1984

מט בשני מסעים 14+8

5263. ולדמאר טורא
פרס 1, התחרות האולימפית, 1984

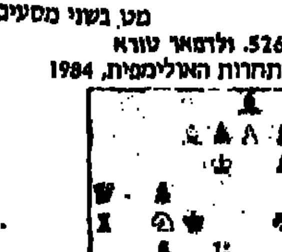

מט־לדעת בשני מסעים 9+11

פתרונים – אל העורך, צ'ירלסון 36, ת"א 62302.

ישראלים באולימפיאדה

המחברים הישראלים כבשו בסערה את מחלקת ה־CIRCE של התחרות האולימפית. הפרס הראשון נפל אמנם בחלקו של הפיני היינונן, אולם צמד פרסים וצמד ציוני־הכבוד שבעקבותיהם הוענקו ליוצרינו.

אורי אבנר

פרס 2, התחרות האולימפית, 1984

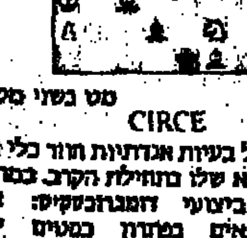

מט בשני מסעים 10+6

CIRCE

בסוג זה של בעיות אגדתיות חוזר כלי מוכה לעמדת המוצא שלו בתחילת הקרב. במחלקה זו נדרשו ביצועי זמנגרובסקיס: איומי ההתעיות באים בפתרון כמטים לאחר מניעתם. בבעיתו של אורי ה"מטים" מה:ת14 / ר:ד3 הם למעשה מסעים בלתי חוקיים כיוון שהכלים המוכים חוזרים לעמדות־מוצאם (צאא ר־ז8) והמלך הלבן בשח כאשר שניהם במסים.

התעיות: 1.צא7, (2.מה:ה4x), ראא8; 1.צה7 (2.ר:ד2x) צד4! פתרון: 1.ד3! (מאיים 2.צז1 x) וקטנה לאחר 1...ראא6, (מהי הגנה כיוון ש 2.צז1? יענה על־ידי ה:ד3, והרץ הלבן שב לג1) יבוא 2.מה:ה4 (צא8) x ולאחר 1... צד6, יבוא 2.ר:ד2 (ר8ג)x.

יוסי דן ותיאודור טאובר
פרס 3, התחרות האולימפית, 1984

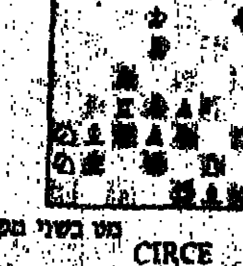

מט בשני מסעים 9+10

CIRCE

בקרשרוזקציה המתחרתקואית, במגון ה־CIRCE מורכב יותר. שוב ה"מטים" [illegible]

[illegible]